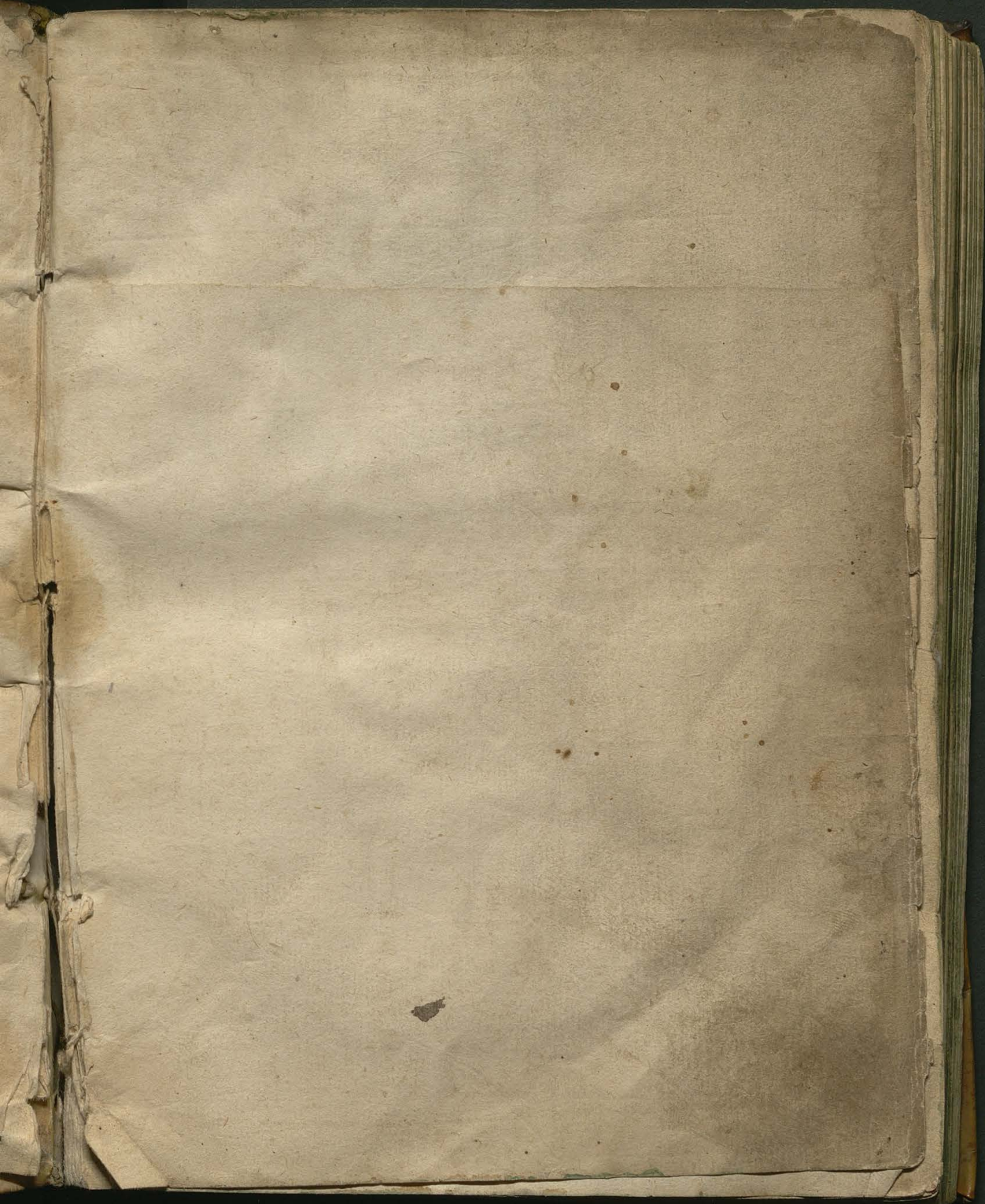

35

35

35

In Homine tuo dulcissime Iesu.

In Ximene's collection

IVSTVS IOSEPH.

siue

IN IESV CHRISTI

Domini nostri mortem

& passionem,

STANISLAI SOCOLOVIE.

Sereniss. Stephani Regis Poloniae Theologi,

Meditationes.

*IN quibus non magis Iudaica perfidia, quàm
Ariana refutatur impietas.*

CRACOVIAE

In Officina Lazari Anno Domini,

1586.

Ex libris Iur. Ludovici Gosporvsky Sacerdotis

AD ILLVSTRATIONEM
REVERENDISS. DOMINI
HIERONYMI COMITIS
ROZDOLZOW, Episcopi Gulajensis
viri amplissimi
STATISTICAL SOCIETY

NOS LEGEM HABEMVS, ET
SECVNDVM LEGEM DEBET
MORI, QVIA FILIVM DEISE
FECIT. Matth: 27. Marci 15. Lucæ 23.

Cm 6424

Bibl. Jag.

St Dr 2007 D.56/19 (134)

AD ILLVSTREM AC
REVERENDISS: DOMINVM D.
HIERONYMV M COMITEM A
Rozdrazow, Episcopum Cuiaviaen.
virum amplissimum.

STANISLAI SOCOLOVII

Præfatio.

*I*nquam tempus fuit Hierony-
me, Antistes Reuerendissime, in
quo illud magni Regis & Prophe-
tae uberius & calamitosius simul
impleri videbatur; Confremuisse
scilicet gentes, & populos meditados esse inania: Psalm. 2.
Astutisse reges terræ, & principes populi, nec
tam reges & principes, quàm sordes quasdam
& excrementa terræ, conuenisse in vnum aduer-
sus Dominum, & aduersus Christum eius; ut di-
rumpant vincula eius, & proiciant à se iugum
ipsius; tum hoc ipsum senectute delinantis mundi
seculum, tale mihi esse in primis videtur; ubi iam
non membra mystici corporis tantum, sed ipsum
caput, non serui, sed dominus, non subditi, sed æ-
ternus hæres, fœda & impia quorundam scelera-

PRAEFATIO.

torum hominum cōiuratione & conspitatione im-
petitur: illudq; ipsum in eum iudicium institui
videtur, quod aliquando ab Anna, Caipha, He-
rode, & Pontio Pilato iniquissimè & malitiosis-
simè institutum fuit, nō aliam ob causam, quā
eam ipsam, quod filium Dei se falso fecerit, cū
verus & germanus æterni patris filius omninō
nec sit, nec fuerit unquam. Quid enim tunc ei ob-
iectum fuit, quod nunc similiter non obiiciatur?
quid ibi in eum admissum, quod hīc non admit-
tatur? Diuinitate sua fuit exutus tunc; exuitur
& nunc: æterni patris filius, Rex Regum & Do-
minus dominantium negatus; negatur & nunc:
simplex homo iudicatus; similiter & nunc: vendi-
tus à discipulo ibi; venditur à filiis & fratribus
& nunc: traditus, captus, ligatus ibi; traditur,
capitur, ligatur & nunc: iudicatus ibi; iudicatur
& nunc: cæsus, ludibrio habitus, consputus ibi;
cæditur, ludibrio habetur, conspuitur & nunc:
proditus gentibus ibi; proditur & nunc: vul-
neratus, corona contumeliæ redimitus, flagella-
tus, morti turpissimè addictus ibi; omnia hæc ea-
dem nunc perfert: in crucem actus, cum impro-
bis reputatus, blasphematus, proscissus, felle &
aceto

PRAEFATIO.

aceto potatus, clavis confixus; omnia nunc eadem patitur: & quod longè indignissimum est, ab inimicis ibi; à suis & domesticis hîc, qui vultu pietatem simulant, mente verò impia & scelerata virus acerbissimi veneni fouent; quorum moliti ^{Psalm. 54.} sunt sermones super oleum, ipsi autè iacula. Neque verò hæres tantum (quod tamen indignissimum est) sed simul hæreditatis ipse dominus, pater inquam cælestis hoc uno, & eodem scelere impugnetur: ^{Psalm. 2} Astiterit, inquit, aduersus dominum, & ad- ^{Ioann. 5.} uersus Christum eius. Qui enim non honorificat filium, non honorificat patrem, inquit ipse hæres. Nam si in Moyse atq. Samuele se contemptum esse grauitè queritur: Non te, inquit, spreuerunt, sed me; quātò magis in filio: de quo tam magnificè: Filius meus est tu, ego hodie genui te: Postula à me & dabo tibi gentes hæreditatem tuam, & possessionem tuam terminos terræ. Et in alio loco: ^{Math. 17} Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene cōplacui, ipsum audite. Quod pulcherrimo exemplo magnus ille Amphilocheus Iconii Episcopus, vir in rebus diuinis planè diuinus, ac Arianis insensissimus, mirè expressit, ac Theodosium Imperatorem Arianae impietati connuentem docuit.

PRAEFATIO

Qui ubi cum reliquis Episcopis in aulam eius
 venisset, & imperatorem, quem antè serò eo no-
 mine monuerat, ita ut decuit, atque ut alii Epi-
 scopi fecerant, piè & suauiter admodum consa-
 lutasset, filium ipsius Arcadium, qui nuper ad
 imperium lectus fuerat, valdè leuiter compellat-
 rat: Salue & tu, inquit, ô puer. Quod cum pa-
 ter iniquius ferret, ipsumq; senem foras eiectum,
 aulae contumeliis diuexandum obiecisset, intulit
 animosè senex: Videsné, inquit, ô Imperator,
 quam tu modicè illatam iniuriam non fers; sed
 acerbius in nos propter humiliorem compellatio-
 nem filii excandescis? Sic scilicet existimare te
 oportuit, succensere etiam cœlestem Imperatorem
 & patrem unigeniti, propter eos, qui non com-
 munem illi tribuunt honorem; sed dissimilem &
 longè minorem cum patre vocare audent. Colle-
 git se subitò Imperator aliàs pientissimus, & ver-
 ba ea admiratus, quamprimum sacerdotem dei
 accersiuit, & ad pedes eius pronolatus, veniam
 ab eo petiit: neque aliter quam ipse dixisset, se
 rem habere professus est. Atque in ea sententia
 confirmatus, postea eos, qui aliter quàm Nicæa
 statutum fuerat opinarentur, refugit & execra-
 tus

PRÆEATIO.

tus est. Quam admonitionem utinam eodem ani-
mo et affectu accipiant seculi huius reges, & prin-
cipes populi, quo pientissimus Imperator accepit:
ac pro suo capite, ex quo unguentum pretiosum
descendit in ora illorum, aliquando zelum assu-
mere velint, priusquam irascatur Dominus, &
pereant de via recta. Pestes enim istæ Ariane
iram & furorem dei accendunt: regnum Christi
extinguunt: diaboli imperium propagant: Iuda-
ismo ac Gentilismo viam sternunt atque aperi-
unt: conscientias perforant ac euertunt: ultima
mortis solatia & præsidia, quæ in hoc portu nau-
fragis parabantur, auferunt: magistris ipsis fur-
cam parant: reges infamant: regnis certissimum
exitium accersunt; ut illud triste referant decre-
tum: Nunc vastaberis filia latronis, quia per-
cussisti iudicem in maxillam. Sed faciant quid
volunt isti: qui tamen habitat in cælis irridebit
eos, & Dominus subsannabit eos. Hic autem ex-
celsus præ omnibus regibus terræ, constitutus est
Rex à Dño super Sion montem sanctum eius; ut
prædicet verbum eius: isti autem cadent retror-
sum, & nemo erit qui subleuet eos. Quod totum,
ut melius quid & quale sit, & quam vim in se
Mich. 5.
psalm: 2

con-

PRAEFATIO.

continueat, quid mali secum ferat, perspicere possit;
 utriusq. eius conspirationis aduersus Dominum,
 & aduersus Christum eius, tam illius quæ quon-
 dam à principibus sacerdotum & senioribus po-
 puli in Iudæa imita fuit; quàm huius, quæ nunc
 ab Hæreticis nostri temporis instituitur, histori-
 am explicare, ac veluti ante oculos populi Chri-
 stiani ponere, in hac mea afflictâ valetudine; ut
 crucifixum ipsi sub cruce sequamur, hoc loco in-
 stitui: ut qui paulò antè aliquot libris pro sponsa
 eius dimicauerimus; nunc p ipso sponso iam saucii,
 victores tamen, in nomine illius pugnam redinte-
 gremus: et qui radices malorū, Augustanæ inq̃
 & sacramentariæ superstitionis, ut potuimus suc-
 cidimus; nunc ab Arianis sarmentis, quæ inde
 renata sunt, vineam domini Sabaoth, quantū in
 nobis est, expurgemus. ponat modò ille nos iuxta
 se, & cuiusvis manus pugnet contra nos. Te autem
 potissimum Hieronyme Antistes, testem & aduo-
 catū eius laboris, ac quasi redintegrati prælii no-
 stri appello, quem aliquando vniuersi cursus stu-
 diorū, atq; contentionum mearum, à prima æta-
 te fautorem & inspectorem habui. Quod item ex
 eo nido pennas extuleris, in quo (ut sine inuidia
 aliorum

PRAEFATIO.

*aliorum dicam) antiqua virtus & pietas, dum
 caelos petebat, hasq. deserebatoras, ultima ve-
 stigia fixit: his parentibus ortus, his fratribus
 ornatus fueris, qui non curuârunt genua sua co-
 ram Baal; ipse verò in hoc genere sublimioris
 Theologiae, meditationisq. crucis Iesu Christi, e-
 iusq. laborum à prima pueritia tua ita institu-
 tus es; ut facile in hac parte ceteros omnes supe-
 res, ac familiam ducas, hancq. amplissimam Se-
 natoriam dignitatem his caelestibus studiis miri-
 ficè exornes. Nec cognitione tantum, quod ple-
 riq. faciunt, nec adeò difficile est; sed vita eti-
 am, moribus, studio, ac assiduis sacrificiis, quod
 paucis tecum commune est, & quod non ita omni-
 bus patet, quotidie repraesentas. Quas ob artes ac
 praestantissimas tuas virtutes, sanctissimus pri-
 mum ille & vita, & officio Pius Quintus Ponti-
 fex Maximus, tuarum fortunarum primus ince-
 ptor, deinde Christianissimus Rex Henricus, ad
 extremum iste noster Magnus Stephanus, ita te
 ab ineunte tua aetate adamârunt, ita dilexerunt;
 ut in amplissimos dignitatis gradus semper eue-
 ctum esse voluerint, ac in principe Ecclesiae dei
 candelabro collocatum, omnibusq. aliis pro-*

PRÆFATIO.

positum, quem suspiciant, quem ament, quem imitentur, ad cuius se mores componant, cuius bona opera videntes, glorificent patrem qui in cælis est. Quo in loco, ut quàm diutissimè Ecclesiæ dei, populo Christi, regno vniuerso, ac Reipub. nobilissimæ, familiæ tuæ, omnibus deniq. bonis, ac ipsi Socolouio, tanquam splendidissimū quoddam sydus præluceas, deum oro. Vale Antistes Reuerendissime: ac hoc quaecunq. monimentū tui quidem perpetui erga me amoris, meæ autem erga te obseruantia, gratus accipe, ac boni consulas, Christumq. crucifixum pro nobis exores. Cracouiæ Idibus Martij, 1586.

Periocha

Periocha, id est, summa operis.

DAmnatur toties sub iniquo iudice Christus :
Ad duram toties cogitur ire crucem.
Christum odit sua gens, gens almo sanguine parta,
Et furit in summum, non bene cauta, Deum.
Iudææ inuisus fuit hic Nazarius Heros,
Hunc itidem insidiis plebs Ariana premit ;
Ambæ illum tentant detrudere sede paterna,
Mentitumq; Deum, numen inane vocant :
Sistitur hic ideò Iudæis ante tribunal,
Et tristem arguitur cōmeruisse necem :
Hanc etiam ob causam, sua conciliabula cogit
Hæresis, & frustra fœdera fœda iacit.
Vnum est iudicium Iudæis atque Arianis:
Vnius incusant criminis ambo reum hunc.
Crimen erat : Christus non est Deus ipse fatetur
Esse, sua decet hoc morte piare scelus.
Ceditur ab insons à fratribus, hostis ad instar
Ioseph Mangonum traditur inq; manus,
Fratris in exitium sanguis ruit inuidus, atra
Hostia fit Ioseph, hostia grata Deo :
Oderunt quem olim lachrymis, genibusq; volutis
Orabunt, rabide paucula farra fami.
Cæditur ab insons à fratribus hostis ad instar
Christus, Romulidum traditur inq; manus :
Insidias lethumq; Deo meditantur inepti,
Cuius in imperio vita salusq; sita est :

Quiq; tribum Iudæ venit Phamonis ab antro
Erucere, & victis libera colla dare.
Eripuit Caiphas mortalem ex virgine vitam:
Eripit huic Arius formam habitumq; Dei.
Diripit ille togam, mater quam neuerat ipsi:
Naturam æterni diripit iste patris.
Ille flagellauit multa vibice, cruciq;
Suffixit corpus nobile labe carens:
Sacrilega hic lacerat lingua calamisq; cruentis.
Solo hominum infigit pulueri humoq; Deum hunc:
Reliquiæ Iudæ, soboles Iudæa Ariani:
Ipse tamen Christus regnat, ut antè Deus.
Quod quibus insidiis faciant, quaq; arte Pelasga,
Hinc discè, hinc Christum sub cruce discè sequi:
Edocet hoc acer Socolouius, ipse secutus.
Hac dum morbi conditione, crucem,
Pro quo orate omnes; nam saucius antè retractat
Arma tamen, Christo fidus athleta suo.

M. Andreas Schonemus
Glogouien.

PARA-

PARASCEVE.

siue

Clauis negotii.

DOMINICA PASSIO-
nis hæc est, in qua astiterunt
Reges terræ aduersus Domi- *psal. 2.*
nū, & aduersus Christū eius: *Act. 4.*
conueneruntq̃. aduersus san-
ctum puerum æterni patris,
Iesum, Herodes & Pontius Pi-
latus cū gentibus & populis
Isrâel, facere, quæ manus & consilium eius decreue-
rūt fieri: & in qua, mortis, crucis, passionisq̃. eiusdem
Christi Iesu anniuersaria memoria, magna populi
Christiani charitate & deuotione, per totum orbem
terrarū, iam ab ipsis Apostolorū temporibus sanctè
& piè recolitur: funusq̃. ipsum (vt videtis) magnifico
& illustri apparatu effertur. Vt enim in magnorum
regum & principum morte, priusquàm defunctus
ipse profertur, longa series funebris pompæ præ-
mittitur, in qua triumpho, victoriæ partæ, prouinciæ
expugnatae, vrbes, arces captæ, ceteraq̃. res præ-
clare gesta, principis illius præferuntur; tum demū
ipse efferri solet, oculisq̃. spectantium subiici; co-

dem planè modo Ecclesia sancta, mortis, ac funeris Iesu Christi, vnici filii Dei, sponsi autem sui anniuersariam memoriam factura, longissimam seriem funebris pompæ præmisit, resq. gestas, victoriasq. & trophæa tanti Regis recensuit. In qua quidem re-
Gen. 4. et sequē. rum gestarum serie, primò mundi ipsius, & totius eius ornatus, ortus, & origo antecesserunt; vt ostendatur, hunc ipsum pro nobis mortuum regem, mundi creatorem, ac opificem esse: Verbum illud per
Ioan. 4. quod facta & creata sunt omnia, & sine quo factum
Gen. 4. est nihil. Secutum est deinde in eadem pompa mundi diluuium, eius regis potenti manu inductum & deductum, scelusq. corruptæ carnis vindicatum.
Gen. 12. et sequē. Hoc consecuta est Abrahæ parentis omnium credentium vocatio, ac longa Patriarcharum series:
Gen. 46 hanc Iudaici populi in Ægyptum commigratio; indeq. in potenti & excelso eiusdem regis brachio exitus: Moy sis lex, ac quadraginta annorum per deserta eiusdem populi varia & multiplici fortuna circumductio, terræq. sanctæ præhensio: iudices
Exodus. um, duces, reges, prophetæ adeò ipsi ordine recensiti: IOannes præcursor vltimus regem digito quasi commonstrans, ac ipsi funeri planè proximus. Tum demùm regis ipsius vita, doctrina, miracula, & exempla. Atque ita deducta vniuersa, per omniũ seculorũ decursus, atq. ætates, pompa: sicq. toto dramate confecto, nunc iam
funus

funus ipsum, cui omnis ille apparatus seruiebat, pro-
dit, ac piorum oculis subiicitur:

Vexilla Regis prodeunt

Fulget crucis mysterium:

Quo carne carnis conditor

Suspensus est patibulo.

*Teodul-
phus.*

Quæ quidem crux & mors Iesu Christi, etsi quidem
est illa, salus, vita, & redemptio nostra, per quam
saluati & liberati sumus; eandē tamen gentibus qui-
dem stultitiam, Iudæis scandalum esse docet D. Pau-
lus: Hæreticis autē (addit Beatissimus martyr Igna-
tius) phantasiā: ipsis autem vocatis Iudæis & Græ-
cis Dei virtutem & Dei sapientiam. Quotquot enim
Hæretici vnquam, quotquot Hæreses earūq. duces
vel contra veram Iesu Christi diuinitatem, vel in eius
humanitatem inuecti sunt; omnes ex aliqua parte
crucis & mortis eius, partem sui erroris traxerunt:
Ebionitæ inquam, Photiniani, Sabelliani, Nestori-
ani, Arius, Macedonius, Eunomius, ac reliqua eius
generis monstra: qui dum illud, quod stultum Dei
est, vident, sapientiam eius non agnoscunt: dum
formam serui cernunt, formam Dei negligunt: dum
supplicia spectant, triumphos non perspiciunt: Po-
situs est siquidem hic ipse Christus crucifixus, iuxta
Simeonis vaticinium, in signum cui contradicetur:
in resurrectionem & ruinam multorum: in lapidem
offensionis

1. Cor: 1

offensionis, & petrā scandali multis ex domo Isràél. Quod ipse in morte sua futurum præuidens, diligenter, ne ad hunc scopulum allidant, suos præmonuit discipulos: Et *beatus est*, inquit, *qui non fuerit scandalizatus in me eo die*. Quid enim illud fuit, inquit

*Sermo-
ne 19. de
passione
Dñi.*

S. Leo, quod & Iudæis intellectum abstulit, & sapientium mundi corda turbauit, nisi crux filii Dei, quæ & philosophiam euanesceat prudentium: & Isràeliticam fecit caligare doctrinam? Omnem namq. sensum humanæ mentis excessit diuini altitudo cōfilii, cū placuit Deo per stultitiam prædicationis saluos facere credentes; vt mirabilior fieret constātia fidei ex difficultate credendi. Quod ne & nobis tam periculosissimo tempore, quo omnes veteres errores iam olim profundè consepulti, denuò ex orco excitantur, caputq. efferunt suum: quo item tēpore nullius rei maior est seges & vbertas, quàm

Apoc: 13

errorum & Hæresum, & in quo ipse ille Draco prope modum iam solutus esse videtur; vt blasphemet Deum & tabernaculum eius, & sanctos qui in cœlis habitant: quo deniq. iam non in corde clām & occultè; sed plenis etiam buccinis illud sonare licet:

Psal: 13.

non est Deus: hoc, inquam, in tanti mysterii explanatione, ne nobis eueniat, & ne cursus consequentis orationis nostræ aliquo modo impediatur; de clauē cū eius ipsius crucis & mortis Christi, tum vniuersæ planè sacræ scripturæ, primū hoc tempore, breuiter

breuiter dicendum nobis esse putauimus; eaque omnia submouenda, ac veluti per Parasceuen quandam explicanda, quæ aliquo modo consequentem orationem nostram perturbare, difficultatemque aliquam parere possint.

Clauem vniuersæ scripturæ, ac Prophetarum, Christum esse verum Messiam, non nostri tantum, sed Hebræorum etiam Doctores tradiderunt. De quo illud Isaias magnificè. *Et dabo clauem domus David, super humerum eius: & aperiet, & non erit qui claudat: & claudet, & non erit, qui aperiat.* Eius autem clauis summa hæc est; ut credamus, & confiteamur, quia Dominus noster Iesus Christus Dei filius, Deus & homo est. Deus est ex substantia patris ante secula genitus: homo est ex substantia matris in seculo natus: perfectus Deus, perfectus homo, ex anima rationali & humana carne subsistens. Aequalis patri secundum diuinitatem; minor patre secundum humanitatem. Qui licet Deus sit & homo; non duo tamen, sed unus est Christus. Unus autem non conuersione diuinitatis in carnem; sed assumptione humanitatis in Deum. Unus omnino, non confusione substantiæ; sed unitate personæ. Nam sicut anima rationalis & caro, unus homo; ita Deus & homo, unus est Christus. In hac igitur clauē, duas naturas inconfusas & impermixtas, nec vlla parte diminutas esse; diuinam & humanam: vnam autem solam personam,

Symbol:
Atanas:

credit & confitetur Catholica Ecclesia: & secundum naturam quidem diuinam, esse *ἁμωσσιον* hoc autem est, consubstantiali patri, eiusdemque naturæ, gloriæ, potentiæ, & essentiæ cum patre: secundum autem humanam naturam esse *ἁμωσσιον* matri: perfectum, inquam, hominem, eiusdem naturæ & infirmitatis nostræ, præter peccatum; quod non naturæ, sed à natura defectionis & prolapsionis est. Et ita verum Deum, & verum hominem totum in suis, totum in nostris confitemur. Vt autem ex duplici integra eum constare natura dicimus; ita non duas, sed vnā solam constituere veri Emanuelis Iesu Christi, Dei & hominis personam profiteamur: à Patre quidem cœlesti, Spirituque sancto, fragilitate nostra; à matre autem naturaque humana, diuinitate sua distinctam. Neque enim aut Deus est, aut homo tantum; sed Deus simul & homo. Vt enim natura *κοινὸν τὶ* hoc est, commune quid designat; ita persona proprium & peculiare quid denuntiat. Vnum igitur Christum confitemur in duabus perfectis naturis inconfusè & indiuisè, in vna persona, & vna subsistentia: nusquam naturarum differētia perempta, propter vnionem, sed saluata potius proprietate vtriusque naturæ, & in vnā subsistentiam concurrente. Fuit hæc fides principis Patriarcharum, Abrahamæ inquam primū, qui dum mittit primarium seruum domus suæ, querendæ filio suo vxoris causa, sic in-

sic inquit: *Pone manum tuam subter femur meum, ut Gen: 24*
adiurem te per Deum cœli & terræ, ut non accipias
uxorem filio meo, de filiabus Chananæorum. Quem in
lumbis & femore gerebat; hunc Deum cœli & ter-
ræ vocat magno mysterio. Quam eandem fidem &
formam iureiurandi, secutus est postea Iacob, & Io-
seph, posterius eius. Fuit eadem fides magni Iob: Cre- Iob: 19.
do quod redemptor meus vivit, & in nouissimo die de
terra surrecturus sum: & in carne mea, videbo De-
um saluatorem meum; quem visurus sum ego ipse, &
non alius, & oculi mei conspiciuntur sunt. Hæc eadem
ipsa fuit omnium Prophetarum confessio: Quare Iere: 14
quasi colonus futurus es in terra, inquit Ieremias,
& quasi viator declinans ad manendum: quare futu-
rus es velut vir vagus, & fortis, qui non potest salua-
re? Tu autem in nobis es Domine, & nomen tuum in-
uocatum est super nos, ne derelinquas nos. Hic est De- Bar: 3.
us noster, inquit Baruch, & non æstimabitur alius ad-
uersus eum: Hic adinuenit omnem viam disciplinæ,
& tradidit illam Iacob puero suo, & Israël dilecto suo:
post hæc in terris visus est, & cum hominibus conuer-
satus est. Hæc eadem fuit & est Apostolica fides: Et Ioan: 3.
verbum, inquit Ioannes, caro factum est, & habita-
uit in nobis: & vidimus gloriam eius, gloriam quasi
unigeniti à patre, plenum gratiæ & veritatis. Opta- Rom: 9.
bam enim ego, inquit Paulus, ipse anathema esse à

Christo pro fratribus meis, qui sunt cognati mei, secundum carnem, qui sunt Israëlita: quorum adoptio est filiorum, & gloria, & testamentum, & legislatio, & obsequium, & promissa: quorum patres, & ex quibus est Christus secundum carnem: qui est super omnia Deus benedictus in secula, Amen. Apparuit, inquit Titum 2. idem Paulus, gratia Dei, saluatoris nostri, omnibus hominibus, erudiens nos, ut abnegantes impietatem, & secularia desideria, sobriè, & piè, & castè vivamus in hoc seculo, expectantes beatam spem, & adventum gloriæ magni Dei, & saluatoris nostri Iesu Christi, qui dedit seipsum pro nobis. Docet hoc idem universa sacra scriptura: docet tota fidei nostræ œconomia. Nam cum ratione nulla fieri possit, ut una res simul & creata sit, & increata, principium habens & principii expers, patiatur, & impatibilis existat, omnipotens & infirma: tamen utraq. hæc ex æquo Christo Domino convenire legimus. Nam & per illum omnia facta esse docet scriptura; & eundem ortum esse prodit: & principii expertem, dum cum ipso principium esse David magnificè canit; & eundem ipsum sub Augusto Cæsare natum: patibilem, dum plorat, vagit, sitit, defatigatur, ligatur, flagellatur; & eundem passionis expertem, dum per aquas siccis pedibus ambulat; dum aspectus etiam, & sensus hominum, quando vult, effugit; dum

dum nullis claustris, aut vteri, aut sepulchri teneri potest: eundem omnipotentem, dum omnia verbo perficit; & item infirmum, dum orat, gemit, sudat. Quid? ratio curationis, redemptionis, ac reconciliationis nostræ, nōne hoc postulâsse videbatur, vt hic ipse Iesus Christus, verus Emanuel sit, id est, Deus & homo: *Deus*, inquit Paulus, *erat in Christo mun-* 2 Cor: 5.
dum recōcilians sibi; nam neq, seruus seruum, vt concludit Magnus Damascenus, *liberare potest: neq, De* Dama:
us Deo subiici, atq, obedire: neq, mortem superare mor- lib: de
alis, neq, mori æternus & immortalis, neque infinito duabus
satisfacere poterit finitus. Huc eodē spectat illud *tibus.*
 Diui Augustini: *Qui enim vnius naturæ saluatorem nostrum mortifera persuasione crediderit; solum hominem, aut solum Deum, cogetur dicere crucifixum. Sed non ita est; mortem enim nec solus Deus sentire, nec solus homo superare potuisset.* Nam quod, inquit Paulus, *mediator Dei & hominum homo Christus IESVS.* Nō hoc dicit, Iesum Christū solum hominem fuisse; sed illud eum nisi factus fuisset homo, mediatorem propriè nec esse, nec dici potuisse: in forma enim serui, factus obediens mediator est. Vtroque brachio tam amabilis complexus coniungendus fuit. Adde illud: aliam naturam esse, quæ ex virgine clauso vtero prodit: cui lux cœlestis, Angelique seruiunt: quam stellæ ac sydera denuntiant: Magi adorant:

Reges ac tyranni iam in cunis vagientem exhorrescunt: quæ naturas immutat, ventis & mari imperat, coecos illuminat, claudos ambulare facit, leprosos mundat, dæmonia torquet. Parua dico, illa maiora sunt: impios iustificat, peccata dimittit, hæredes quidem Dei, cohæredes autem suos in sacro facit lauacro. Amplius, quam nemo nouit, nisi pater, & patrem, nisi illa: quæ in patre est, & pater in illa. quam qui videt, videt patrem: quæ in terra existens, in coelo est; mortem, peccatum, diabolum, infernum superat: Spiritum sanctum, verum Deum, ipse verus

Matt. 16 Deus mittit: Ecclesiam ea vi fundat, tenet, & portat, vt ipsi inferi non præualeant aduersus eam: quæ vno aspectu omnium mortalium quos iudicatura est, dicta, facta, & cogitata cognoscet, atq; discernet. Aliam verò esse quæ in Bethleem vili oppido tributaria nascitur: in præsepio conditur, crepundiis inuoluitur: à iumentis fouetur, vagit, alget, sitit, esurit, sudat, defatigatur, orat, suspirat, gemit, lachrymatur, agonizat, capitur, ligatur, iudicatur, cæditur, conspuitur, in crucem infamem ad extremum agitur,

Ioan. 8. moritur, sepelitur. Alia fuit natura; quam quinquaginta annos nondum habere, clamant Iudæi: & alia, quæ antequam Abraham fuerit iam ipsa fuit: & cuius diem ille videre desiderauerit. Alia quæ dicit; Si quis sermonem meum seruauerit, mortem non videbit in æternum: & alia, quæ exiuit de templo & abscon-

abscondit se. Sic in gloriosa eius resurrectione, alia natura suscitatur, alia suscitatur: *Sic in ascensione, sub vna eademq; persona*, inquit Augustinus, *in eo qui eleuat diuinam potentiam, in eo autem qui eleuatur, humanam agnosce substantiam*. Sic in terribili illo extremo iudicio, alia natura clavis confixa & compuncta apparebit: alia percutiet spiritu oris sui impium: alia subiiciet omnia patri: & ipsa subiecta erit illi: alia in patre æternū manebit, & pater in ea: Ex quibus naturis, vnā quidem expugnare volebat Ebion, Photinus, Cherintus, Arius, Eunomius, diuinam inquam: aliam Manichæus, Nestorius, Dioscorides, Eutiches, humanam videlicet. Vt autem duas naturas integras esse in Christo, (diuinam inquam & humanam) Christiana confitetur fides; ita duplices item proprietates & operationes earum esse statuit: diuinas inquam & humanas. Nam cū earum proprietatum & operationum, quas Græci *ἰδιόματα* vocant, ea vis sit & ratio, vt naturas necessariò consequantur, vt sine illis res constare non possint, remque à re distinguant; profecto, si aliquam alicuius naturæ proprietatem non accepisset, ne naturam quidem ipsam accepisse crederetur. Itaque, si vel diuinitatis aliqua proprietas ab eius persona abesset; Deus nequaquam crederetur: vel humanitatis, similiter verus homo esse non putaretur; nec tota na-

ta natura nostra sanata fuisset. Nā etsi hæc vtraq. receperit, clareq. se illa prodant; multi tamen improba mēte & animo ipsas impugnant, & impugnârūt semper naturas. Docet magnus Nazianzenus το ἀπρόσθε δικτηρ, ἀτεράπειτορ esse, id est, quod assumptū non est, curatum non fuisse. Vt ergo vtramq. integram naturam, ita & vtriusq. proprietates omnes eum accepisse credendum est.

Et diuina quidem illa sunt: sine principio ante secula existere, omnipotentem, immensum, infinitum esse, comprehendi non posse, liberum, sufficientem, passionis, & commutationis omnis expertem, omnium dominum, patrem, conditorem, & causam, à qua omnia profluunt, & in quam omnia desinunt, dici, & esse, vitam in semetipso habere, eandemq. omni viuenti communicare, ac benignè largiri. Agnoscit eas omnes proprietates ipse: Om-

- Ioan.* *nia quæ pater, inquit, habet, mea sunt: & omnia tradita mihi sunt à patre meo. Et, Quæcunq. facit pater, facit hæc omnia filius similiter: & sicut pater habet vitam in semetipso; ita. & c. Ego sum via, veritas, & vita: ego sum resurrectio & vita, qui credit in me etiamsi mortuus fuerit, viuet. Et, Hæc est vita æterna; ut cognoscant te verum Deum, & quem misisti, Iesum Christum. Vos vocatis me Dominum, & magistrum, & bene dicitis; sum enim. Vt autem diuinæ sunt hæc eius proprietates & attributa; ita illa humana*
his

his planè cōtraria; in tempore nasci, vagire, cunis in-
uolui, egenū esse, sitire, esurire, defatigari, cōtristari,
metuere, mori deniq;: *Vulpes, inquit, foveas habent, Matt. 8.*
Et volucres cæli nidos: filius autem hominis non habet
vbi caput suū reclinat. Et illud: Cæpit pauere, Et tristis Luca 21.
esse: Et factus est sudor eius, sicut guttæ sanguinis decur-
rentis in terram. Vt autē duplicia hæc omnia habuit;
ita & voluntatem similiter duplicem: alteram diui-
nam cum patre, Spirituq; sancto, ante omnia secula
communē, omnipotentem, æternam, peccati exper-
tem: humanam trepidam, pauentem, ac mutabilem
alteram. Et diuinæ quidem voluntatis illud fuit: *Vô-*
lo: Mandare. Et hoc: Qualis est hic, quia venti Et mare Matt. 8.
obediūt ei: Et illud: Lazare, exi foras. Et: Volo Pater, Ioan. 11.
vt vbi ego sum, ibi sit Et minister meus. Humanæ au-
tem hoc: Voluit, inquit, in domum illam ingredi, Et nō
potuit. Et illud: Non potuit signum facere in patria. Et Matt. 13.
illud: Si fieri potest, transcat a me calix iste. Nisi enim Mat. 26.
cum reliquis nostris, voluntatem quoque nostram,
quæ maximè languebat, assumpsisset, eam non sanaf-
set; hac enim patri obediens factus vsq; ad mortem,
inobedientiam primi curauit parentis. Neque illud
quicquam aduersatur, quòd vna sit Christi persona,
vt ob id similiter vna debeat in eo esse voluntas; hæc
enim non personam, sed naturam comitari solet:
quod in homine fieri videmus: cuius etsi vna est per-
sona; non eadem tamen semper voluntatis ratio, iu-

Rom. 8. xta illud Pauli: *Caro concupiscit aduersus spiritum, & spiritus aduersus carnem. Quam quidem duplicem in Christo voluntatem, disertè explicat scriptura in illis locis: Ut facerem, inquit, voluntatem tuam Deus meus, volui: an nesciebatis, quia in his, quæ Patris mei sunt, oportet me esse?* Et alio loco: *Meus cibus est facere voluntatem eius, qui misit me; ut perficiam opus eius.* Et: *Quia descendi de cælo, non veni ut faciam voluntatem meam; sed voluntatem eius qui misit me.* Et illud: *Desiderio desideravi hoc Pascha manducare vobiscum, antequam patiar.* Et: *Verumtamen, non sicut ego volo, sed sicut tu vis.* Ex quibus locis colligit sanctissimus Agatho Papa, atque adeò vniuersa 6. Synodus contra Macarium Antiochenum Patriarcham Cypri, Alexandrum Sergium Constantinopolitanum, qui vnâ solùm in Christo ponebant voluntatem: diuinam, inquam, verbis Ambrosij, hunc in modum: *Suscepit ergo voluntatem meam, suscepit tristitiam meam: confidenter tristitiam nomino, quia crucem prædico. Mea est voluntas, quam suam dixit; quia ut homo suscepit tristitiam meam, ut homo locutus est: ideo ait: Non sicut ego volo, sed sicut tu vis. Mea est tristitia, quam meo suscepit affectu: nemo enim moriturus gaudet: mihi compatitur, & mihi contristatur, & mihi condolet; pro me enim dolet in me, quia pro se nihil habuit, quod doleret. Doles ergo Domine non tua vulnere, sed mea: non tuam mortem, sed nostram*

stium infirmitatem. Idque ipsum vetustissimorum Patrum testimoniis, Dionysii, inquam, Areopagitæ, Athanasii, Gregorij Nisseni, Chrysostomi, Ambrosij, Augustini, Leonis, Cyrilli, confirmat: quorum omnium sententias, longa serie recitat, ac cum veteribus exemplaribus confert. Neq; enim aut diuina voluntas, id quod hominis fuit, velle potuit: aut humana ægros curare, cœcis visum restituere, claudos vt ambulent, efficere, mortuos à morte reuocare, mortem ipsam non exhorrescere. Quanquam autem hæc vtraque, ita vti dictum est, distincta fuit voluntas; nulla tamen in eis vnquam fuit repugnantia: dissensio nulla. Nam, & in homine ea demum voluntas, repugnat voluntati diuinæ, quæ modum nescit: quæ cum natura rectæque ratione pugnat: quæ nullis honestis artibus exculata est: quæ legi diuinæ non parer. Atqui hic ipse legislator fuit, cuius voluntas diuinæ voluntati rectæque rationi paruit semper, ac nunquam ab illa discessit: idque ea conditione, vt id quod diuinum est, præficeret & imperaret semper: quod autem humanum, subiiceretur, ac pareretur; & diuina quidem eius voluntas eadem quæ Patris est, idem velle, idem nolle: cui voluntas humana subiecta fuit: qua patri per omnia obediens factus est: qua legem compleuit, ac omnem iustitiâ perfecit. Cum enim nemo ex his, qui ex Adam nascerentur, perfectè in omnibus diuinæ voluntati propter

labem peccati parere potuerit vnquam: *Nemoq; hominū sit*, teste Athanasio, *qui non seipsum abstruxerit à voluntate Dei, ex aliqua parte vel re, vel tempore.* (omnes enim peccauerunt, & egent gratia Dei: & non est qui faciat bonum, vsq. ad vnum.) Dei filius patris voluntate factus est homo; vt ipse ab omni labe & macula peccati liber, forma serui accepta, per omnia patris compleret voluntatem, nostramq; inobedientiam, sua curaret obedientia: & ita ad primam illam iustitiam, à qua per inobedientiam excideramus nos reuocaret, ac à maledicto peccati in nostra voluntate factus obediens, nostram sanaret voluntatem, parere non assuetam. Quod ipse disertis verbis ex parte carnis suæ, apud Dauidem explicat: *Sacrificium & oblationem noluisti, aures autem perfecisti mihi: holocaustum, & pro peccato non postulasti: tunc dixi: Ecce venio: in capite libri scriptum est de me; vt facerem voluntatem tuam: Deus meus, volui, & legem tuam in medio cordis mei.* Non obscure hoc idem demonstrat in horto: contrahebat se ad mortis sensum, trepidabat, pauebat, agonizabat humana voluntas: *Tristis*, inquit, *est anima mea vsq. ad mortem.* Et: *Pater*, inquit, *si fieri potest, transeat à me calix iste.* At mox eadem diuinæ subiicitur voluntati, fitq; obediens: *Verū tamen non sicut ego volo; sed sicut tu vis pater: fiat voluntas tua.* Docet hoc idem magnus ille Athanasius in illa verbi: *Nunc anima*

anima mea turbata est. Possibile enim deitati, prohibere perturbationem. sed noluit, ut similitudinem quam ad nos habuit, non dissolueret. Verum in carne & secundum carnem obedientiam complet, & voluntatem carnis voluntas praeualet deitatis, sicut prædixit: quia descendi de celo, non ut faciam voluntatem meam; sed ut faciam voluntatem eius qui misit me patris. Oportebat quippe moueri carnis voluntatem, subiici verò voluntati deitatis: & ita hominum inobedientia soluitur per hanc admirabilem obedientiam, qua Christus obediuit pro nobis. Quod & nos similiter, quantum fieri potest, in omni tempore nostro necessariò facere debemus. Quemadmodum autem utraq. hæc voluntas naturam suam integram impermissam conseruabat, in nulloq. humana diuinæ voluntati repugnabat; sed illi subiecta semper & obediens fuit; ita utraque eundem finem & scopum, (conseruata admirabili modo, quaque sua natura,) in omni sua actione propositum sibi habuerunt, salutem videlicet & redemptionem nostram, ad eundemq. vim & opem suam contulerunt. Cuius rei diuinum planè exemplū adferunt sanctissimi patres, de ignito paradyfi illo gladio, cuius vnum quodammodo suppositum fuit, natura duplex: ignis, inquā, & ferri: neq. enim ignis ferrum est: neque ferrum ignis. Et quemadmodum duplex in ea vnione natura fuit; ita duplex similiter operatio ac dispar proprietates. Nam ignis quidem

proprium est vrere: ferri autem secare: ita, vt neque
 ignis secet, sed vrat tantum: neq. ferrum vrat, sed se-
 cet similiter tantum. Quanquam autem hæc, hoc
 modo, quo dictum est, distincta sint; ad eundem ta-
 men finem, ita nonnunquam concurrunt; vt putes
 hæc eadem esse, ad continui, inquam, solutionem, ac
 vulneris illationem: vtrumq. tamen pro sua natura:
 ignis quidem, quod eius est proprium vrendo: fer-
 rum autem secando, ac continuum soluendo. Eo-
 dem planè modo in Christo Domino, vtraq. natura,
 vtraq. voluntate, vtraq. operatione, integra, non per-
 mista, nec vlla parte diminuta, permanente, quæque
 id quod eius erat proprium, ad vnum & eundem fi-
 nem conferebat, salutem videlicet, & incolumita-
 tem nostram. Vt cum resuscitabatur filia Archisyna-
 gogi, omnipotens voluntas diuina, quod suum erat
 faciebat: vim, inquam, viuentem & vigentem, ipsum
 que spiraculum vitæ restaurando. Voluntas huma-
 na similiter, id quod eius erat, subministrabat: sensu
 humano, inquam, commouebatur: manum iacenti
 porrigebat: mortuam subleuabat: vtriusq. tamen vo-
 luntatis idem finis, idem propositum fuit: salus scili-
 cet, & resuscitatio iam iam morientis puellæ. Quod
 idem in viduæ filio, idem in Lazaro factum esse vide-
 mus: gemebat, suspirabat, oculos in cælum leuabat,
 sepulchrum aperiri iam mortui iubebat, humana
 voluntas: curabat, & resuscitabat diuina. *Neq. enim*
viuificat,

vivificat, Gregorius Nissenus inquit, Lazarum hu- Gregor.
mana naturæ: neq; lachrymatur iacentem impassibilis Niss. cō-
potestas; sed proprium quidem hominis est lachrymari: tra Eu-
vita verò eius, qui vita est. Non reficit millia pauper- nomi. 5.
tas humana: neq; currit ad ficulneam omnipotens vir- Tomo.
tus. Quis est, qui fatigatur ex itinere? & quis est, qui
sine labore mundum uniuersum verbo constituit? Quis
est gloriæ splendor? & quis clavis affigitur? quæ for-
ma alapis in passione creditur? & quæ ex æterno glo-
rificatur? Manifesta enim sunt, vel si nullus sermo in-
terpretetur: quoniam quidem plagæ serui sunt, in quo
Dominus patitur; honores verò Domini, circa quem
seruus: quatenus propter copulationem, atq; concretio-
nem communia fierent, utraq; alterutri tam Domino
seruiles cicatrices in seipso suscipiente, quamq; seruo, ho-
nore dominico glorificato. Ita in hoc ipso gloriosissi-
mo redemptionis nostræ, (de quo nobis præsens ser-
mo institutus est) agone: diuina quidem natura id,
quod eius erat, conferebat: infinito, infinitæ digni-
tatis pretium persoluebat: sine carentem poenam,
immensi meriti morte in carne, compensabat: æ-
ternam gloriam, perfecta iustitia comparabat: insu-
perabilis hostis vim, diuina virtute superabat: cadu-
cis operibus nostris, mercedem æternam parabat.
Humana similiter id quoq; quod illius imbecillita-
tis fuit, præstabat. Patri per omnia obediens fuit: do-
lorem & moerorem sustinuit: tædebat, & pauebat:
vincula,

Lucæ 1.

vincula, plagas, colaphos, sputa, coronam spineam, flagella, clauos, lanceam, crucem, mortem denique pertulit. Eius autem incredibilis consensus ille vnus finis fuit, vnum propositum; vt *sine timore de manu inimicorum nostrorum liberati, seruiamus illi. In sanctitate & iustitia coram ipso, omnibus diebus nostris.* Indeque factum est, vt propter eam hypostaticam duarum naturarum, in vna Christi persona vnionem, propter que eum concordem in vnum finem, vtriusque nature consensum, quod vnus naturæ est, id alteri in sermone attribui soleat: vt cum Deum factum, natum, crucifixum, passum, mortuum, esurisse, sitisse, & similia dicimus: & iterum filium hominis, iustificare, peccata dimittere, mortuos resuscitare, & id genus alia pronuntiamus: quale est illud: *Nemo ascendit in cælum nisi qui descendit de cælo, filius hominis, qui in cælo est.* Eandemque ob causam θεοτόκος, hoc est, mater Dei, in frequentissimo illo Chalcedonensi Concilio beata virgo est appellata, non quod tribuamus vni naturæ, quod alterius est realiter; hoc enim esset cōfundere naturas, sed quia vni supposito tribuitur vtri usque naturæ proprietas: *In nostra humilitate, inquit S. Leo, cōtemptus, in nostra mæstitudine contristatus, in nostro dolore crucifixus. Nam illius velle, quod in saluatore intelligitur, non est contrarium Deo: deificatum est totum. Duas verò naturales operationes indiuisè, inconuertibiliter, inconfusè, inseparabiliter, in eodem*
Domini

Serm. 7.
de passi.

Domino nostro IESV CHRISTO, vero Deo nostro glorificamus, hoc est, diuinam operationem, & humanam operationem, secundum diuinum prædicatorem Leonem, apertissime diserentes. Agit enim utraque forma cum alterius communione, quod proprium est, verbo scilicet operante quod verbi est, & ser: de carne exequente quod carnis est. Nec enim in quoquã passionẽ unam dabimus naturalem operationem Dei & creaturæ, ut neque quod creatum est, in diuinam educamus essentiam: neque quod eximium est diuinæ naturæ, ad competentem creaturis locum deiiciamus. Quẽ dicendi modum per communionem idiomatum institui, vetustissimi docuerunt patres. Quod similiter in homine ex duplici item constante natura, cœlesti, inquam, & terrena fieri videmus: Nam & ea, quæ corporis sunt propria, animo nonnunquam tribuimus; ut cum hominem senescere, mortalem esse, dicimus: & illa, quæ animi sunt propria, ad corpus transferimus: ut cum omnem carnem corruptam esse, omnem deliquisse, & id genus alia dicere solemus. Vnde illa apud Theologos in tria genera Christi operationum perfecta partitio. Primum earum, quæ sũt solius Dei, ut viuificare, iustificare, peccatum remittere, sanctũ, diuinũ, sempiternum, atq. beatũ facere & similia. Secundum genus est eorũ operũ, quæ non cõueniunt Deo, ratione diuinitatis; verũ ratione humanitatis tãtũ; ut obedire, orare,

pauere, tædere, mori. Tertiū genus est earū operati-
onū, quæ non possunt esse, nisi eius qui simul est De-
us & homo : vt pro volūtate ponere animā suā, & i-
terū resumere illam : suscitare seipsum ex mortuis :
pretium dignum soluere pro peccatis totius mundi.
Ex quibus facilè est illas diuinas scripturas intel-
ligere, quæ tribuunt CHRisto opera diuinitatis :
ex quo genere sunt illa : *Ipse enim saluum faciet po-
Math. 1. pulum à peccatis eorum, &c.* Et hæc : *Remittuntur
tibi peccata tua.* Item : *Adolescens tibi dico surge.* Vel :
Lazare veni foras : & cætera eiusmodi. Eas insu-
per quæ tribuunt ei opera veri hominis, cuiusmodi
sunt hæc : *Cæpit Iesus pauere, & tædere, & mæstus es-
se, expiuit, mortuus est.* Ex quo etiam intelligi
potest secundum duplicem naturam, in Christo ge-
minam fuisse vitam, increatam, videlicet, quæ est
sempiterna deitas, quæ mori non potest. & creatā,
quæ est humanæ naturæ, ex carne & anima cōsisten-
tis, secundum quam mortuum esse Christum in cruce
per discessum animæ à corpore, testatur Euangeliū.

Hæc igitur est fides Catholica, quam nisi quisq.
integram, inuiolatamq. seruauerit, absq. dubio in æ-
ternum peribit. Hæc est clavis David, quæ clau-
dit & nemo aperit : aperit & nemo claudit. Hic est
imperator ille, hæcq. eius vis & gloria, cuius nunc
gloriosas pugnas & triumphos celebraturi sumus.
Hæc illa vera & Orthodoxa doctrina, quam contra
infi-

infinitam Hæreticorum manum, Ebionitarum, inquam, Arianorum, Monopsichitarum, Monotelitarum, Eutichianorū, Nestorianorum, per mille quingētos & amplius annos, vna sancta Catholica & Apostolica tuetur Ecclesia : hoc depositum, quod illa sanctè custodit ; ac inter tot errorum syrtes integrū conseruat. Quod si quid est, cuius nomine, tu Rex Stephane inclyte, nosque alii omnes Deo immortalis eiusque sponsæ meritas debeamus gratias agere ; tum vel hoc maximè, quòd inter tot naufragia & ruinas aliorum, te nosque in ea fidei integritate saluos & incorruptos hactenus conseruare voluerit : quam si constanter sequemur ; tum denique ad optatum salutis portum, inoffenso cursu appellemus : deinde etiam per vniuersam CHRISTI doctrinam, maximè autem per gloriosam illius mortem, qua omnes principatus & potestates in seipso Coloss. 2. magnificè triumphauit pergemus. Verùm purgato & sanctificato animo opus est : *Vas enim immundum*, inquit Nazianzenus, an potius ipse dominus ? *unguenta non recipit pretiosa*. Cuius purgationis & sanctificationis dies isti sunt. Nam & magnorum regum victoriæ & triumphus non sine splendore & nitore repræsentari solent : neque medicina vlla est tam efficax ; quæ non plus obsit quàm profit, nisi purgato corpore sumatur. Dies isti, dies nuptiarum sunt, in quibus cœlestis pater fecit nuptias filio suo,

& ad eas vocauit multos: *Venite & videte*, inquit: *Filiæ Sion Regem Salamonem cū diademate suo, quo coronauit eum mater sua in die desponsationis suæ.* Ad quas si quis ingreditur non habens vestem nuptialem, eiicietur foras. Hi sunt dies verè Halcionis, dum suos pullos excludit, in quibus omnium rerum pax & quies esse solet. Cessent igitur venti ambitionis, procellæ fori, æstus libidinis. Hi dies sunt vnica Phœnicis amoris igne accensæ; vt renouet immortalitatem suam prolisq. suæ: nunc cœlestis Pelicanus ferit pectus suum, vt sanguine suo reficiat liberos suos: nunc Ciconia subiicit humeros: nunc extendit foetui suo brachia: nūc cōgregat galina sub alas pullos suos. Ruamus ergo sub eas, nè postea iustè de nobis conqueratur: *Quoties volui congregare*

Mat: 23. filios tuos, sicut congregat galina, & tu noluisti? etc.

Vox turturis audita est in terra nostra, tempus putati-

Cant: 2. onis aduenit, vineæ florentes dederunt odorem suum.

Non igitur turbet, non perstrepat mundus. Tradūt Hebræorum Rabini in more veteri iudæis positum fuisse, vt ante diem festum paschæ, priusquàm agnū manducarent paschalem, sanctificarent seipsos: eamq. sanctificationē à prima luna incipere solitos, qua die itidem tabernaculum sanctificabatur: in eaq. purgatione ac lustratione, vsq. ad quatuordecimam lunam paschæ in ciuitate sancta Ierusalem, quò tum frequentes eius lustrationis causa conueniebant

niebant, persistere solitos. Vnde etiam euenerat, ut de Christo Domino tali tempore frequentius, quàm vnquam aliàs consilium institutum fuerit. Non est autem credendum tantum apparatus, tantamq. religionem umbratilis illius agni causa institutam fuisse; verùm iam tùm in umbra & signis fide hæc ipsa veritas sanctè colebatur ac celebrabatur: iamq. hic ipse agnus, qui tollit peccata mundi, tanta deuotione edebatur. Quòd si illi, qui à longè tanta mysteria salutabant, potius quàm illis fruebantur, ea tam reuerenter & castè venerabantur; quid nobis ipsum fructum tantæ messis complexis faciendum est? qua pietate & religione tempus hoc transigendū? qua sanctitate & puritate vitæ colendū? quum eòdem nos vetustissimus Ecclesiæ vsus vocet, eòdem vetustissimi patres, Clemens Romanus, Ignatius, Epiphanius, cuius illa verba sunt contra Aèrium: *In diebus autem Paschatis, quando apud nos sunt humi cubationes, dormitiones, castigationes, afflictiones, siccorum vsus, preces, vigilæ, ac ieiunia, & omnes animarum salutes per sanctas afflictiones.* Quo eòdem nos totius orbis consensus trahit. Non degeneremus, obsecro, à maiorum nostrorum pietate & moribus: deponamus aliquantisper istos tam graues mundi, eiusq. occupationum rastros: respiremus paulò à dura ambitionis seruitute: extinguiamus sitim auaritiæ: absit ebrietas, & comessationes,

nes, & alia quæ ad rem non pertinent: succedant in eorum locū vigiliæ, meditationes, conscientiæ examen, ieiunia, eleemosynæ, orationes, humi cubationes, aliæq. carnis mortificationes. *Egrediatur sp̃s* *de thalamo suo, & sp̃sa de cubili suo.* Obluiscamur aliquādo fori, obluiscamur rei familiaris, domus nostra templum sit, lectus noster locus orationis, diuinum officium sit refectio nostra: probemus utiq; nos aliquando Christianos esse, ciues cœli, conciuies sanctorum, domesticos Dei. *Debebatur quidem tantis mysteriis,* inquit S. Leo, *ita incessabilis deuotio,* *Serm: 4* *& continuata reuerentia,* ut tales permaneremus in con-
de quad. *spectu Dei; quales nos in ipso paschali festo dignum est inueniri. Sed quia hæc fortitudo paucorum est, ut dum carnis fragilitate austerior obseruātia relaxatur, dumq; per varias actiones vitæ huius sollicitudo distenditur; necesse est de mundano puluere etiam religiosa corda sordescere: magna diuinæ institutionis salubritate prouisum est; ut reparandam mentium puritatem, paucorum dierum exercitatio mederetur, in quibus aliorum temporum culpas, & pia opera redimerent, & ieiunia casta decoquerent. Et cum totum annum partim in nihil agendo, partim in aliud agendo, partim in malè agendo consumamus; saltem aliquot hos dies in benè agendo traducamus. Cumq; semper nostra, ac ne nostra quidem, ut quæ in dies nobis relinquenda sunt, curemus, nos ipsos aliquando cura-*

re in

re incipiamus. Degustemus cœlestes voluptates, spiritualem vitam, internum gaudium; an fortè arridebunt: *Videte & gustate, quàm suavis est Dominus*, prouocat nos psaltes. Impossibile est illa placere *Psalm. 33.* posse, quæ quis nunquam expertus est. Audeamus modò aliquid: contingit somnum simulantem seriò obdormire. Occasio parit & bonos & malos. An vbi semel cœlestia bona cognouerimus, nunquam amare desinamus. Quòd autem sanctius tempus hoc ipsum ad operandā salutem expectemus: ego equidem non video, nec tota vidit antiquitas. Quem fructum tanti beneficii, huiusq. temporis in die nostra mala expectabimus, quando cœli mouendi sunt & terra: quando acerbitas mortis nostræ, huius mortis suauitate condienda erit: si tantum pretium nostrum tali tempore neglexerimus. Hic enim vnus solus tutissimus clypeus est, quo omnia tela ignita aduersariorum nostrorum illo die excipienda nobis erunt. Hic est vestitus fragrans sicut odor agri, sine quo non cognoscit Isaac primogenitum suum Esau. Hic solus & vnicus aduocatus: hæ tabulæ, hæ chyrographa: hic patronus vltimæ causæ nostræ, vltimi tribunalis nostri. Qui quidem sensus & voluntas nostra, etsi semper à nobis tali tempore requiritur; nunc tamen vel maximè impendentibus tot orbi Christiano periculorum & discriminum nebulis, quæ grauem quandam tempestatem & cala-

& calamitatem iam iam impendere polliceri videntur. Vbi enim est illa prisca christiana virtus? vbi animus? vbi opes? & præsidia? vbi victoriæ? Nihil hostes christiani nominis vel iocò concupiuerunt, quod seriò non consequantur: vt pisces sine aqua, sic nos absq. auxilo Dei nudi relinquimur.

Conuertimus enim tergum nostrum contra Dominum, & ipse conuertit faciem suam contra nos, & considerat in nouissimis nostris. Ecce erectum est signum salutis, signum iubilei, signum foederis & clementiæ, cuius præsentia frangit petras. Præocupemus igitur faciem eius in confessione, & in psalmis iabilemus ei. Tu verò magnanime Rex, sis humilior cunctis lugentibus, caputq. hoc tuum Regium cinere consperge: induere cilicio pro purpura: poenitentiam agas, & conuertaris ad dominum Deum tuum, corde perfecto, & ne adjicias vt pecces illi. Tum erumpet quasi lumen iustitia tua, & erit manus tua super caput inimicorum tuorum: tum afflues, & dilatabitur, anima tua: tum demùm dignus mediator mortis & passionis eius futurus es. Quod tibi, & nobis omnibus tribuat IESVS CHRISTVS. Amen.

IVSTVS IOSEPH.

siue in Iesu Christi Domini

nostri mortem & passionem

Stanislai Socolouii Meditationes.

*Uide pater, utrum tunic a filii tui sit an non, se-
m pessima comedit eū, bestia deuorauit Ioseph.*

Genes. 37.

HAEC EST DIES RE-
demptionis curationisq. no-
stræ, salutis ac instaurationis
nostræ, in qua facta est ma- *1. Reg. 11*
gna salus in Israël. Hæc est
dies æterni & à seculis præ-
parati sacrificii, in quo con- *Hebr. 10*
sumati ac perfecti sunt in sem-
piternum sanctificati omnes. Hæc est dies iubilei, in *Leuit. 25*
qua latè fusèque aperta est porta verè aurea salutis
& incolumitatis nostræ. Hæc est dies mortis & fu- *Iosue 20*
neris sacerdotis magni, oleo sancto vncti, quo mor-
tuo extorres atque fugitiuos in patriam redire, ser-
uos manumitti oportuit. Hæc item est dies illa à Za- *Zach. 14*
charia prædicta, in qua auferenda fuit iniquitas ter-
ræ vno die: quem locum se non intelligere alicubi
F testatur

Hebr. 9. testatur Rabbi Salomon. Et in qua item die ipse æternus pontifex per amplius & perfectius tabernaculum, non manu factum, id est, non huius creationis, neque per sanguinem hircorum & vitulorū, sed per proprium sanguinem introiuit semel in sancta, æterna redemptione inuenta. Qua eadem die, mors extincta, vita restaurata est: chyrographum peccati confisum: iniquitas dimissa: ciuitas confugii nocentibus aperta: fortis armatus qui custodiebat atrium suum in pace, superatus: misericordia & veritas obuiauērūt sibi: iustitia & pax osculatae sunt: aquæ diluuii deductæ: arcus æterni fœderis subleuatus est: sol constitit, & luna stetit in ordine suo: testamentum confectum: legata distributa: credita dimissa: decreta sublata. *Tuq; benedixisti Domine terram tuam: auertisti captiuitatem Iacob: mitigasti omnem iram tuam: remisisti iniquitatem plebis tuæ: operuisti omnia peccata eorum: auersus es ab ira indignationis tuæ.* Hæc est deniq. illa dies, cui reliquæ omnium seculorū seruiuerunt dies, & cuius causa conditæ sunt. Huic diei seruiuit prima illa dies, quando immisit Deus soporem in Adam, & eduxit de eius costa
Genes. 2. Euam: & in qua prima illa vox audita & credita est:
Genes. 3. *Inimicitias ponam inter te & semen mulieris, & ipsum*
ibid. 4. *conteret caput tuum.* Huic similiter diei seruiuit dies illa, in qua iustum Abel occidit inuidus frater Ca:
ibid. 22. in. Et illa item, qua Abraham colligauit Isaac filium suum,

suum, posuitq. cum in altari super struem lignorum: extenditq. manum suam, & arripuit gladium, vt immolaret filium suum, illudq. audiuit: *Nunc cognoui quoniam timeas me, & non pepercisti filio tuo propter me. Benedicam tibi, & multiplicabo semen tuum sicut stellas cœli, & velut arenam quæ est in littore maris,* ac vel in hoc ipso officio tecum aliquando mutuam faciam ac cum genere tuo. Huic eodem modo diei seruierunt dies omnes illæ, quo primùm populus *Exo: 14.* Iudaicus superato mari submersoque Pharaone, ex *Exo: 15.* seruitute Aegyptica in forti & potenti manu educus, nouū canticum cecinit domino. De qua præ- *Ibid: 13.* cepit Moyses: *Mementote, inquit, dici illius, in qua egressi estis de Aegypto, et de domo seruitutis, quia in manu forti eduxit vos Dominus, eritq. vobis dies ille cultu sempiterno sanctissimus.* Deinde, qua die saxū aquam *Exo: 17.* sitienti populo dedit, educumq. est de petra mel, *Deut: 32* & oleum de saxo durissimo: *Petra autem* inquit Paulus, *erat Christus.* Demùm, qua similiter Moyses *I Cor. 10.* serpentem exaltauit in deserto, vt omnis qui illum *Num. 21.* aspexerit, à morsu lethalis serpentis liberaretur. VI- *Ioann. 3.* timò, qua Ionas propheta requieuit in ventre ceti *Iona 2.* tribus diebus & tribus noctibus.

Et si autem omnes istæ dies seruierunt huic diei; nulla tamen magis eam, non tam adumbravit, quàm planè ad vnguem expressit, vt illa, qua iustum Ioseph *Gen: 38.* impii fratres in manus alienorum iniquissimè tradi-

Amos 2. derunt, ac pro pretio calceamenti vendiderunt, &
Psalm. 104. angustiauerunt animam eius: *Humiliauerunt in com-*
pedibus pedes eius, ferrum pertinuit animam eius.
Gen. 37. Captus est & circumuentus atque ligatus in illa die
 & sequ. Ioseph à fratribus: capitur atque ligatur & in hac
 noster IOseph CHRISTUS Dominus à gente & car-
 ne sua: iudicatus est ille; iudicatur & hic: traditus
 est in manus alienorum ille; traditur & iste: iniquo
 ære venditus ille; venditur & hic: angustiatu est;
 angustiatu & noster: vestis illius scissa & sanguine
 conspersa, præsentata est patri; laceratur itidem at-
 que præsentatur & huius, hæc ipsa foedè conscissa &
 sanguine conspersa, in odorem suauitatis æterno pa-
 tri eius humanitas: dictus est ille saluator vniuersæ
 terræ Ægypti; factus est hic per mortem & passio-
 nem suam saluator totius mundi.

Qua ratione autem & modo vtrumque hoc factū
 fuerit, ad doctrinam & consolationem nostram pau-
 cis hodierno die expendamus. *Sacramentum enim*
Serm. 7. *salutis*, inquit P. Leo: *non licet tacere, etiamsi nequeat*
de pass. *explicari: Gaudendumq; est nobis potius quàm erube-*
Serm. 18. *scendum, quòd tantæ superamur materiæ dignitate, de*
de pass. *qua nemo humilius sensit, quàm qui putauit suffecisse*
quæ dixit. Poterimus tamen multa in eo qui nos cō-
Phil. 4. fortaturus est, cū præcipuè hoc tantum tantæ mu-
 nificentiae beneficium ab ipsomet grauissimis verbis
 vetamur tacere: *Terra ne operias*, inquit, *sanguinem*
Iob 16. *meum, neq; inueniat in te locum latendi clamor meus.*
 Vos au-

Vos autem audite cæli quæ loquar: audiat terra verba Deut: 32
oris mei. Concresecat vt pluuia doctrina mea: fluat vt
ros eloquium meum. Quasi imber super herbã, & quasi
stillæ super gramina, quia nomen Domini inuocabo.
Date magnificentiam Deo vestro: Dei perfectæ sunt
opera, & omnes viæ eius iudicia. Deus fidelis & absq̃
ulla iniquitate: iustus & rectus: peccauerunt ei & nõ
filii eius in sordibus. Vos item Christiani, hoc sentite
in vobis, quod & in Christo Iesu, qui cùm in forma Dei
esset, non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo;
sed semetipsum exinaniuit, formam serui accipiens, in
similitudinem hominum factus, & habitu inuentus vt
homo: humiliavit semetipsum, factus obediens vsque ad Phil: 2.
mortem, mortem autem crucis. Vis enim amoris eius
erga nos & pondus non tam discitur, quàm sentitur,
ac stipite concusso omnes moueantur rami & pal-
mites oportet; vt sic possitis cõprehendere cum om- Ephe: 2.
nibus sanctis, quæ sit latitudo, longitudo, & subli-
mitas & profundum, crucis & passionum Christi Je-
su saluatoris nostri Amen.

EVANGELIVM.

HA Ec cùm dixisset Iesus, & hymno dicto
 egressus est cum discipulis suis, trans tor-
 rentē Cedron: & egressus ibat secundum con-
 suetudinem in mōtem Oliuarum. Secuti sunt

autem & discipuli eius: & tūc venit Iesus cum illis in villam Gethsemani, vbi erat hortus: & introiuit ille & discipuli eius. Et cū peruenisset ad locū, dixit discipulis suis: Sedete hīc donec vadam & orem: orate, ne intretis in tentationē. Et assumit Petrum & Iacobum & Ioannem secum: & assumpto Petro & duobus filiis Zebedæi cœpit contristari, pauere & mœstus esse: & tunc ait illis: Tristis est anima mea vsq. ad mortē: sustinete hīc & vigilate mecum: & ipse auulsus est ab eis, & progressus pusillum quantum iactus est lapidis, & positis genibus, positus est in terrā super faciem suam, & orabat, vt si fieri posset transfiret ab eo hora & dixit: Abba pater mi, si possibile est transcat à me calix iste: omnia tibi possibilia sunt: si vis trāsser hunc calicem à me: verū tamen nō mea voluntas sed tua fiat: et cū surrexisset ab oratione, & venisset ad discipulos suos, inuenit eos dormientes præ tristitia, & ait illis: Quid dormitis? & ait Petro: Simon dormis? sic non potuisti vna hora vigilare mecum? surgite, vigilate, & orate, vt non intretis in tentationem: spiritus quidem promptus est, caro autē infirma: & ite-

& iterum abiit, & orauit eūdem sermonem dicens: Pater mi, si non potest transire calix iste nisi bibam illum, fiat voluntas tua: & reuersus venit & inuenit eos dormientes: erant enim oculi eorum grauati, & ignorabāt quid responderent ei: & relictis illis, iterum abiit, & orauit tertio dicens eundem sermonem. Apparuit autem illi angelus de cœlo, confortans eum, & factus in agonia prolixius orabat: & factus est sudor eius sicut guttæ sanguinis decurrentis in terram. Et tunc venit ad discipulos suos, & dixit illis: dormite iam & requiescite: sufficit, ecce appropinquauit hora, & ecce filius hominis tradetur in manus peccatorum: surgite eamus, ecce appropinquauit qui me tradet.

IOSEPH.

C*Umq̃. fratres illius in pascendis gregibus pa-* Gen. 37.
tris morarentur in Sychem, dixit ad eum Israël:
Fratres tui pascūt oues in Sychemis, veni & mit-
tam te ad eos, & vide si cuncta prospera sint, cir-
ca fratres tuos & pecora, & renuntia mihi quid
agatur. Respondit Ioseph. Præstò sum.

THEORIA PRIMA.

psa. 109 **E**Xit similiter æterni patris voluntate, & noster
Ioan: 11 Ioseph trans torrentem Cedron, vbi erat hor-
Lucæ 15 tus, vt de torrente in via bibat, & propterea exaltet
 caput: vt filios Dei, qui erant dispersi, congreget in
 vnum: vt ouem quæ perierat inueniat, in humerosq̃.
 suos reponat, ac in ouile suum deferat.

A Deo Miseram autem illam ciuitatem atque Rempub.
derelin- quam ille deseruerit semel, & ex qua egressus fue-
quimiser rit. Nam vera simul pietas, religio, pax, concordia,
rimum. consilium, gaudium, angelorum custodia, salus de-
Vide Io- niq̃. ac felicitas ipsa inde commigret, oportet. Pro-
sephum bauerunt hoc Asiæ regna, Aegyptus, Aphrica, ac
de bello non ita pridem Græcia: probauit vicina hæc no-
Iudaico stra Hungaria, plurimæque aliæ gentes: inprimis
li. 7: ra. autem hæc ipsa, de qua præsens negotium institutū
 est, Ierosolyma, vltimo suo occasu experta est, ali-
 isq̃. exemplum dedit: quod vtinam nos ipsi probe-
 mus atque experiamur nunquam. Ita autem egre-
 ditur, vt omnem curam, sollicitudinem, studium in
 quærendis consumat fratribus, omnemq̃. poenam
 ac satisfactionem, quæ fratres manebat, in se reci-
 piat: *Ipse enim peccata nostra portauit: disciplina pa-*
1 Pet. 2. *cis nostræ super illum: ipsius liuore sanati sumus: per-*
Isaiæ 53 *cussitq̃. eum Dominus propter scelus populi sui. Quam*
 satisfactionem ea parte illum accepisse atque perfe-
 cisse

eisse testatur Paulus, quæ illius capax fuit: *Ipse*, in-
 quit, *peccata nostra portauit*, sed *in corpore suo*: o-
 mnia condiente, infinitæq. dignitatis pretium ad-
 dente, ea quæ illi semper vnita præsens adfuit diui-
 nitate: *Deus enim erat in Christo mundum reconcili-* 2 Cori: 4
ans sibi, inquit Paulus. *Usus est autem tanquam in-*
strumento, inquit Cyrillus: *propria quidem carne ad* Cyr: li: 32
opera carnis & infirmitates naturales, & *quæ à vi-* Thesau:
tio longè sunt: anima verò sua ad humanas & inuitu- act: 10.
perabiles ægrimonias. *Esurisse enim dicitur, laboresq;*
sustinuisse ex longis itineribus, pauoresq; & timores, ac
tristitiam, & agoniam, & mortem, in cruce. Nullo quip-
 pè cogēte ex seipso posuit animam suam pro nobis, vt &
mortuorum & viuorū dominetur, carnem scilicet suam
pro omnium carne persoluens. Verè donū condignum:
animam quoq. pro omnium anima vicem redemptionis
faciens, quanquam & resurrexerit iterum, vita na-
 turaliter existens vt Deus. In omnibus igitur, inquit
 Sanctus Leo, *quæ ad Domini nostri IESV CHri-* Leo ser: 3
sti pertinent passionem, hoc Catholica fides tradit; hoc de passi:
exigit; vt in redemptorem nostrum duas nouerimus
conuenisse naturas: & manentibus proprietatibus su-
is, tantam factam vnitatem vtriusque substantiæ;
 vt ab illo tempore quo sicut humani generis causa
 poscebat, in beatæ virginis utero, verbum caro fa-
 ctum est: nec DEVM illum sine hoc quod homo est,
 nec hominem sine hoc liceat cogitare, quod Deus est.

Exprimit quidem sub distinctis actionibus veritatem suam utraq; naturam; sed neutra se ab alterius connexionem disjungit. Nihil ibi abinuicem vacat: tota est in maiestate humilitas: tota in humilitate maiestas: nec infert unitas confusionem, nec dirimit proprietatem unitatem. Aliud est passibile, aliud inuiolabile: & tamen eiusdem est contumelia cuius & gloria. Ipse est in infirmitate, qui & in virtute: ipse mortis capax, & idem est victor mortis. Suscepit ergo totum hominem Deus, & ita se illi atque illum sibi misericordiae & potestatis missione conseruit, ut utraque alteri natura inesset, & neutra in alteram à sua proprietate transfret. Sed quia dispensatio sacramenti ad reparationem nostram ante secula æterna dispositi, nec sine humana infirmitate, nec sine diuina erat consummanda virtute: agit utraq; forma cum alterius communione, quod proprium est: verbo scilicet operante quod verbi est, & carne exequente quod carnis est: Unum horum coruscat miraculis, aliud succumbit iniuriis: aliud ab æqualitate paternæ gloriæ non recedit, hoc naturam nostri generis non relinquit. In nostra igitur ut dixi humilitate contemptus est: in nostra moestitudine contristatus: in nostro dolore crucifixus.

Cùm autem veræ poenitentiae, sint tres illæ notissimæ partes: contritio, internusque animi dolor: *Poenit. partes.* confelsio: atq; satisfactio; ab ea quæ prima est, contritione inquam, internoque animi dolore, non sumam,

am, sed nostram, totiusque mundi inchoat poenitentiam, dum coepit contristari, pauere, & moestus esse. Quemadmodum enim quod non accepit, non sanauit; ita qua parte sui passus non fuisset, eam non curasset. Cum autem prima & praecipua pars in homine animus sit, ex quo omnia pendent ac profluunt, & vnde peccatum primum manauit; inde etiam eadem parte, primam similiter poenitentiae partem, cor inquam contritum & *psal: 50* humiliatum, quod Deus despicere non solet, suscipiendam sibi putauit, ut illud impleatur: *Verè dolores nostros pertulit, & peccata nostra ipse portauit: isa: 53. ipse liuore sanati sumus.* Diuina siquidem in Christo voluntas humanae eius voluntati, ac reliquis inferioribus facultatibus immensitatem primum peccati; cum illius quod origine contractum fuit, tum ceterorum omnium, quae vnquam commissae sunt, & quae expianda fuerunt, illi obiecit: iustitiae demum diuinæ exactam trutinam & seueritatem: irae dei magnitudinem: tormentorum atque cruciatuum, quod genus merebatur humanum, vim: asperitatem infamiamque mortis: quarum rerum magnitudinem dum humana voluntas & sensus apud se expendit, coepit trepidare, pauere, contristari & moesta esse. Nec enim diuina humanis praediuicauerunt: nec humana diuinis cum ita in idipsum vtraque conuenirent, ut in eis nec proprietas absumeretur, nec persona geminaretur:

naretur: *Et possibile quidem fuit, inquit Magnus Athanasius, deitati prohibere perturbationem, sed noluit, ut similitudinem quoad nos haberet non dissolueret.*

*Sinod. 6. Quem affectum suum obscurum esse noluit; sed tã-
actio. 15. quam confessione quadã vel exempli, vel amoris & gratitudinis nostræ causa: vel ad conuincendum Basilidem & Marcionem, qui hæc omnia specie tantum quadam potius, quàm re ipsa suscepta esse dicebant, extrã proferendũ esse putauit. Illis igitur planè Da-*

psal. 68. uidicis verbis exclamat: Saluum me fac Deus, quoniam intrauerunt aquæ, usque ad animam meam. In-

Mat: 26. fixus sum in limo profundi, & non est substantia: Tristis est, inquit, anima mea: neque utcunque tristis, sed ita ut hæc ipsa tristitia morti proxima & similima esse videatur. Ab internis deinde ad externa seipsum transfert, quæ uti verus pontifex atque sacerdos, ab oratione firmissimo omnium tentationum clypeo, ac periculorum tranquillissimo & tutissimo portu in-

*Euange: cipit: Orat verò, inquit Chrysostomus, ne causa si-
Mat: ca: mulatio esse putaretur: & sudores defluunt propter ean-
26. dem iterum causam, ne dicant Hæretici, quod anxietatem simulasset. Propterea & sudores, & guttæ sanguinis defluxerunt: & Angelus confortans eum visus est. Multa millia quoque timoris indicia, ne quis diceret verba ficta fuisse; ideo & orat. Dicendo namque: Si possibile est transeat; ostendit humanum: dicendo autem, Verumtamen non sicut ego volo, sed sicut tu; ostendit
quid*

quid sit elegans & philosophum, imbuens etiam natura in aduersum trahente sequi Deum. Quoniam quidem non sufficiebat insipientibus faciem ostendere solam, etiam verba adiungit. Iterum, quia verba non sufficiebant tantum; sed & res oportebat ut eas verbis coniungeret, ut credant etiam qui vehementer contendunt, quia & homo factus est, & mortuus est. Si enim & dum hæc sint, incredibile est hoc adhuc apud quosdam; multò magis si hæc minimè fuissent. hæc ille. Ita autem orat, ut Christi o simul omnium Christianæ orationis partium, quod ratio, est in omnibus factis suis ille facere solet, nobis perfectum exemplar atque Archetypum relinquat, siue nostra instructio tempus, siue locum, siue situm & habitum, siue modum & rationem, siue affectum ac denique effectum ipsum illius spectes: Oratio siquidem nostra, inquit D. Super c. Thomas: præcipue destinatur ad nostram necessitatem 17. in 10: & miseriam subleuandam. Oratio verò Christi magis lectio. 1. ordinatur ad instructionem & eruditionem nostram. Nulla enim necessitas inerat sibi orandi, qui simul cum patre aliorum orationes exaudit: sed quoniam omnis perfecta animorum instructio verbis & factis constat; ideo opere & sermone nos Christus orando instruit, ut nobis perfectæ orationis præberet exemplum. Nam etsi non ignomabat patrem sibi semper adfuturum; tamen media oratione id futurum ipse cum æterno etiam patre constituerat: Cum sibi, inquit Hilarius, non proficeret deprecationis sermo; ad profectum tamen fidei nostræ lo-

Libr. 10.
de Trin.

Ioan: 11. *quebatur: quod ipse apertè docet: Ego sciebam quia semper me audis, sed propter populum qui circumstat dixi, ut credant, quia tu me misisti. Poterat Dominus, inquit per Ioan Augustinus, in forma serui omne silentio: sed ita se exhibere patri voluit precatorem; ut meminisset se nostrum esse doctorem. Et alio loco. Audis magistrum orantem, psal: 56. discè orare; ad hoc enim orauit, ut doceret orantem; quia ad hoc passus est, ut doceret pati: ad hoc resurrexit, ut doceret sperare resurrectionem. Non igitur infirmitatis, ut Ariana putat impietas, fuit hæc oratio; sed virtutis & exempli. Locum verò inprimis exprimit, qui plerunque solus & desertus esse in priuata oratione debet: Cum oras, inquit, intra in cubile tuum. Ideo se amouet ad iactum lapidis ab illis, ut quos quondam gloriæ suæ inspectores habuit; eosdem & laboris, & sudoris, & agonis testes habeat. Tempus autem liberum, & à curis necessariis vacuum: Media nocte, inquit Dauid, surgebam ad confitendum nomini tuo Domine. Mane mane astabo tibi Domine, & videbo &c. Situm verò, cum positus genibus orat, eiusque rei primus exemplum proponit, quod raro aliàs populum illum superbum Iudaicum facere solitum legimus: ac ne nunc quidem noui Iudaifantes Hæretici facere solent. Procidit demum in terram super faciem suam: illam inquam faciem, in quam desiderant Angeli prospicere: secundum enim nomē sacrosanctum illius rationē honoris & laudis eius esse debere*

debere, canit Dauid: proinde ipse ad hunc eundem
 orationis situm suos prouocat: *Venite*, inquit, *adore-* *Psal. 94*
remus et procidamus ante Deum: ploremus coram Do-
mino qui fecit nos. Quid faciet puluis & cinis? quo
 cultu & qua reuerētia ad orationem accedet, si pro-
 nus iacet sol iustitiæ: excelsus super omnes reges
 terræ: vnicus & dilectus filius Dei: splendor & ima- *Hebr. 1.*
 go substantiæ patris? Modum autem orationis po- *ORatio-*
 nit illum, vt primò voluntatem suam diuinæ subiici- *nus mod9*
 at voluntati: *Pater si fieri potest, transeat à me calix*
iste. Si possibile, dixit non ignorans; quid enim Deo *Volunta*
 impossibile? sed erudiens nos diuinam nostræ præ- *tinostre*
 ponere voluntati; hoc enim solum impossibile, quod *diuina*
 Deus non vult, neque permittit. *Verumtamen non vt* *prapone*
ego volo, sed vt tu. vt Deus quidem voluntatis cum *da.*
 patre, vt autem homo eiusdem infirmitatis nobi-
 scum. *Neq, simpliciter tamen* (inquit Hieronymus)
deprecatur calicem transire; sed calicem istum, quem
sibi gens sua propinare debuit, & perire. Duplex por-
 rò hoc loco, vt diximus voluntas in Christo cogi-
 tanda est, diuina & humana: vel vt Theologi lo- *Voluntas*
 quuntur, superior & inferior. Voluntatis humanæ *Christi*
 est, aduersa, & ea omnia quæ nocitura sunt decli- *duplex.*
 nare, ac ad omnia aduersa contrahi. Voluntatis au-
 tem diuinæ est hominem perditum curare, atque
 patri per omnia obtemperare. Vtramque hanc vo-
 luntatem exprimit, cū inquit: *Verumtamen non*

mea volūtas, sed tua fiat: quæ nihil vult, nisi quod est

*Ambro. optimū: Suam, inquit Ambrosius, ad hominem retu-
lib. 2. ad lit, patris ad diuinitatem; voluntas enim hominis tem-
Gratia. poralis, voluntas diuina æterna. Et ante Ambrosiū*

*Libr. de Athanasius: Duas, inquit, voluntates hīc ostendit:
Trini. & Unam quidem humanam, quæ est carnis: alteram ve-
incarna rò diuinam. Et humana quidem propter infirmitatem
tione Si- carnis recusat passionem: diuina autem eius prompta.
no: 6. sēs: Sicut & Petrus audiens de passione formidauit, & di-
10. xit: Propitius tibi sis Domine. Increpauit autem eum*

*Mat. 16. Dominus dicens. Vade retro me Satana, scandalum
mibi es, quia non sapiſ ea quæ Dei sunt; sed quæ ho-
minis. Ita & hīc intelligitur. Factus quippe in simili-
tudinem hominum, recusat passionem vt homo. Deus
verò existens, & secundum essentiam diuinam impas-
sibilis, promptè acceptam tulit passionem, & mortem,
eò quòd impossibile erat teneri illum à morte. Vnus e-
Acti. 2. nim cum sit idem ipse in vtraque natura, loquitur in-
terdum quidem congruentem humanitati, interdum
verò diuinitati congruentem exprimit vocem: Habu-
it enim, vt ait Cyrillus, in vtrisq; potestatem. Dum*

*Sino: 6. ergo dicit: Non mea voluntas fiat: non mea, hoc est
Acti. 18. humanæ naturæ, dixit. Et ego enim nunc sicut homo
loquor. Dum verò dicit, tua, illam quæ communis
est (inquit) mihi verbo & tibi patri. Patris itaque
& filii secundum quod verbum est, vna est voluntas
propter vnitatem essentiae, secundum S. Gregorium
Nisse-*

Nissenum sic inquentem: Loquitur enim tanquam *In serm: aduers⁹ Apolin.*
ex homine, quod nostræ infirmitati competit, ille qui
nostras passiones proprias fecit. Adiungit deinde se-
cundum vocem excelsam, & Deo dignam volunta-
tem ratam magis fieri, quàm hominis pro salute ho-
minum volens. Qui enim dixit: Non mea, humanum
hoc sermone significauit: adiungens autem tua, osten-
dens coniunctionem suæ ad patrem deitatis, cuius nul-
la est voluntatis differentia propter communitatem
naturæ: Prima enim petitio infirmitatis est, inquit
Sanctus Leo: secunda virtutis. Illud optauit ex no-
stro, istud elegit ex suo, fiat voluntas tua, ut superio-
ri voluntati cedat inferior. Hæc vox fideles instru-
xit: martyres coronauit: virgines tenet: erigit affli-
ctos: moestos solatur: sed & Isaac in causa simili, to-
tam voluntatem suam reiecit in voluntatem patris:
Ecce ignis, ecce ligna. Non hoc igitur fortitudinis est *Gen. 22.*
non ingemiscere, non contrahi; sed illud, volunta-
tem suam voluntati diuinæ statim subiicere. Et hoc
quidem primum & summum est christianæ oratio-
nis documentum: Secundum autem illud, ita orare *In oratio*
ut in oratione & meditatione nostra actionis & offi- *ne, actio*
cii obliuiscamur nunquam: ita speculationi & deuo- *nis et of-*
tionis vacandum esse, ne ipsa actio atque debita offi- *ficii no-*
cii functio deferatur; ita actioni incumbendum, ne *stri nun-*
oratio negligatur; sed ut potius oratio actionem, & *quam o-*
actio orationē alternis vicibus excipiat. Quanquam *bliuiscamur.*

H

autem

autem omnibus hoc tale exemplū relictum esse voluerit; inprimis tamen illis, qui partes eius & vicariam quasi operam in terra gerere debebant, Episcopis atque regibus inquam; ita eos debere orationi vacare, ut officium non negligant; ita res gerere, ut semper ad orationem recurrant: nam & vota ociosis non profunt, & conatus omnes nostri sine Deo irriti sunt, inutilisque omnis labor. Cum autem secundum vitam nihil charius principibus esse debeat; quam salus & securitas suorum, quocunque loco atque fortuna ipsi fuerint; ideo secundum Deum eiusque sacrosanctum cultū, non aliō potius spectare debent, quam ad suorum salutē & incolumitatem. Et proinde hoc loco Christus Dominus & magister, toties repetitis vicibus interpellata oratione suos inuisit, conuenit & solatur, sed non eundem erga se quod sæpe fit (aliorum instructionis causa, ne à simili officio deterreantur,) inuenit affectum, quem ipse adfert. Illo enim orante & sanguine sudante, isti dormiunt. Fit enim plerunque, ut laborante Christo, eiusque ecclesia, Apostoli Apostolicique viri altum soporem dormiant, ac in maximo periculo plurimū securi sint, suasque interim importunè voluptates explere ac commodā quærere velint. Quos tamen excusat potius quam accusat Dominus: & PETrum quidem primò, ut pote illum, qui plurima de se paulò antè pollicebatur: deinde reliquos omnes: Quid inquit dormitis?

Si-

Simon non potuisti vna hora vigilare mecum : surge & orate , ne intretis in tentationem , commune periculum est : ego vobis vigilo , vobis oro : vigilate & vos mecū : orate mecum , vt & vos vincatis . Tempus hoc non somnum postulat ; sed vigilantiam & intentam deprecationem : non nisi vigilantibus contigit victoria : adest articulus tempestatis : filius hominis traditur . Nam spiritus quidem ad pollicendum promptus est : caro autem infirma ad præstandū : debilis ad pugnandū . Ne igitur spiritum obruat caro , vigilandū est , & spiritus auxilio diuino fultus . *Caro inquit infirma .* Carnis nostræ defensio , idq̃ . à iudice futuro profecta . Nemo igitur desperet propter carnem : nemo præsumat propter spiritum : audax enim plenaq̃ . periculi res est , magnum quid de se apud Deū temerè polliceri , aut liberiùs loqui , facilè talis animus succumbit . Probatum hoc est in martyribus , illos facilè tormentis celsisse , qui magna quædam iactabant : probatum in virginibus : probatū in ipso populo Dei , cuius illæ fuerūt voces : *Quæcunque præcepit Dominus nobis , faciemus* : neque tamen earum rerum quas pollicebātur , fecerunt quicquam : *Noli , inquit , altum sapere , sed time . Ne te iustifices ante Deum : quoniam agnitor cordis ipse est* , inquit Ecclesiastes . Quod idem Petro hoc loco euenisse videmus . Ignoscit tamen bonus præceptor ex infirmitate errantibus : *Erant enim oculi eorū* , inquit

Infirmitas carnis nostræ excusatur.

*Rom : ii.
Eccle. 2.*

Euangelista, *grauati præ tristitia*; non præ malitia aut socordia. Quod idem & nobis eueniet, si modò malignè non peccemus: & si infirmitates nostras in sinu misericordiæ eius condiderimus. Modica enim poena pro magno delicto sufficit benigno patri. Quid si tumidus & inflatus minister Euangelicus quis, tunc Petrum ac reliquos discipulos inuenisset, sudante & agonizante Domino, idque in communi periculo dormire, quas ille turbas dedisset? quantū in Petrum & reliquos debacchatus fuisset? Verūm,

1. Cor. 13. *charitas benigna est, patiens est, non æmulatur, non agit perperam: omnia suffert.* Scelus nec misereri scit, nec misericordiam mereri: neq. enim se infirmitate

Hebr. 9. circumdatum videt, vt aliis compatiatur, in aliisque illud officium requirit semper, à quo ipsum alienissimum est. Foedum vitium est, temerarium iudicium.

Verūm de secundo orationis documento satis superque. Tertium illud est, vt sæpius perseveranter ac iteratim oremus: ter enim eundē sermonem ipse orat; vt & nos hoc idem faciamus. In quo quidem videre est miram nostri seculi hæreticorum cœcitatē, qui post tantum tam insigne orationis repetitæ exemplum, eos ridere audent, qui easdem preces sæpius repetunt, ad eamq. rem vetustissimo more

Oratio
sæpius re
petita,
deo acce
pta.

Coronæ. *πικράδος* siue indices quosdam, vulgò coronas dictas, habere solent. Cū & Dauid toties suum illud, Miserere mei, repetierit: & publicanus sæpius pe-
tus

ctus suum tundat, Deumq; propitium sibi inuocet: *Luce 15.*
 quod idem ipsum Dominum nunc facere videmus.
 Et modus quidem orationis talis fuit. Affectus au-
 tem, quem ego spiritum & animam orationis esse
 statuo, quis maior potuit esse quam ille? *Et factus*
inquit, in agonia prolixius orabat. Agoniā Græci, in
 quibus Damascenus, definiunt, φόβον διαπτώσεως ἡγούον
 αὐτοτυχίας, id est, metum & timorem insignis casus &
 defectionis, qualis solet accidere, mortē animo con-
 tuentibus: & qualem aliquando Alexandrum Ma-
 gnum cum Dario, extremo conflictu congressurum
 persensisse aiunt. Non mirum est autem agonizare
 illum, cui cum ipsa morte, mortisque auctore Dia-
 bolo, atque omnium seculorum peccatis, vno con-
 flictu congrediendū fuit. Insistit hoc loco Chrysost. *Chrysost.*
 ac eos omnes, qui inuitū & nolentem passum aiunt, *ser. pater*
 notat. *Tanta beneficia per crucē et facta sunt & fiunt, si posibi-*
& non vult crucifigi. Dicito mihi, & quis ergo hoc *le ē &c.*
dixerit? Si autem non volebat, quis ei necessitatem fe- *6. Sino:*
citē quis vim intulit? Ut quid autem & præmisit pro- *actio: 8.*
phetas annuntiantes, quod crucifigeretur, dum crucifi- *Christus*
gendus non erat, nec volens hoc pati? Ut quid autem *spōtē &*
& calicem vocat crucem, si utiq; volebat crucifigi? *volēs pa-*
sus.
 Hoc enim ostendens est, quantū desiderium circa hanc
 rem habuit. Quemadmodum enim sitientibus calix sua-
 vis est; ita & eidem crucifigi. Propter quod & dicebat:
 Desiderio desideravi hoc Pascha manducare vobiscū,

non quasi simpliciter hoc dicens ; sed propter causam hanc, eò quòd post vesperum crux cum susceperet. Quia ergo gloriam hanc rem vocabat, & discipulum increpabat, eò quòd eum prohiberet, & bonū pastorem se ex hoc ostendebat, quòd occideretur pro nobis, & desiderio desiderasse hanc rem dicebat, & spontè ad hoc veniebat, quomodo rogat hoc non fieri ? Si autem non volebat, quid difficile erat prohibere ad hoc venientes ? Nunc autem & vides eum accurrentem in hanc rem. Cùm enim super eum venirent, dixit : Quem quæritis ? qui dixerunt : Iesum. Ait : Ecce ego sum. Et abierunt retrò, & ceciderunt in terram. Qui igitur eos prius excœcaverat, & ostenderat quia poterat aufugisse, tunc se ipsum tradidit ; ut discas, quòd non necessitate, neque vi, neque per Tyrannidem irruentium nolens hoc sustinuit ; sed spontè, & volens, & praeligens, & olim hæc dispensans. Ideo Prophetæ præmittebantur, & Patriarchæ prædicabant, & verbis & rebus crux præfigurabatur. Etenim Isaac occiso, crucem nobis demonstrabat. Unde & dicebat : Abraham pater vester exultavit, ut videret diem meum, vidit & gavisus est. Ergo Patriarcha quidem gavisus est videndo imaginem crucis, ipse verò recusabat ipsam rem. Hæc Chrysostomus. Amoris ergo & œconomix, non fugæ aut detractionis, hic est sudor : Et factus est sudor eius, inquit Euangelista, sicut guttæ sanguinis decurrentis in terram. Tali rore omnis iustitia crescit, sudore & san-

Ioan: 8.

& sanguine morbos medicus iste curat, quod & ipsi medici nonnunquam facere solent. Discant autem Ariani, qua parte tædeat, qua paueat, qua agoniset, quod non alia, quàm ea qua sudat, qua sanguinem fundit, quod carnis est proprium: nisi enim ille sudasset, nisi agonisaret, nisi multa signa infirmitatis nostræ edidisset, nunquam verus homo putaretur: nunquam Diabolus longè inferior armatus, cum tali duce & imperatore, in certamen descendere ausus fuisset. Mutat igitur vestitum, mutat arma potentissimus Achab, vt hostem prouocet, illique animum addat: sed ne Iudæi quidem ipsi, si ^{1 Cor: 2.} planè & distinctè eum Dominum gloriæ cognouissent, tantum scelus in eum admisissent. Sudat autem toto corpore, vt sint pares contritioni lachrymæ: *Hic enim qui omnium dolores portauit, non solis oculis, sed quasi omnibus membris,* inquit Bernardus, *fleuisse debuit; vt totam nostram massam sanaret.* Non ^{Chrūs o-} simpliciter autem guttis, sed ^{mnibus} ^{membris} ^{fleuit.} ^{ἡσυχασίᾳ} id est, maioribus quibusdam sanguinis portionibus, eum sudorem, ob eius magnitudinem, Euangelista comparat. Sub graui pondere largus sudor. Nemo dicet quenquam sanguine sudasse: nemo siquidem omnium omnia peccata portauit: nemo omnibus meruit: nemo pro omnibus satisfecit: nemo cum potentioribus hostibus congressus est: nemo tanti amoris flamma exarsit: nemo merum calicem istum bibit;

bibit; nam cæteri hoc calice conditum & temperatum biberunt calicem suum: in hoc vno omnes sancti crucifixi: omnes mortui: omnes sepulti: omnes excitati: acceperunt illi coronas, non dederunt: dederunt exempla patientiæ, non dona iustitiæ. Nouo nec dum trito curriculo hic agonista incessit: in nouam arenam hic pugil nouo agone ingressus est: in nouo igitur labore, nouus sudor testis noui doloris, noui amoris, noui certaminis. Quis talem tantumque affectum suspicatus fuisset, nisi hæ tantæ tamque largè effusæ sanguinis guttæ eum foras prodidissent? omnium dolorum remedium debebat esse iste dolor. Discamus ergo & nos mori: discamus simili certamini nos accingere; nam eiusdem agonis pars cuique nostrum aliquando subeunda incumbit:

Luc: 23 Si enim hæc facta sunt in viridi, in arido quid fiet? Qui à serpente, Emoreo dicto, icti sunt, sanguine sudare dicuntur: genus humanum à serpente paradisi ictum, à serpente exaltato in deserto sanatur & curatur.

Thre: 2. O vos igitur omnes qui transitis per viam, attendite & videte, si est dolor similis sicut dolor iste: quasi mare contritio eius.

Hæc igitur fuit prima tinctura vestium iusti Ioseph: hæc prima vestimenti eius sanguine conspersio. Quid pro nostris peccatis nobis faciendum est, cum pro alienis hic qui peccatum non fecit, tanto & tam inusitato sudore sudat? Discamus vitia fugere,

re: admissa sanguineo sudore expiare. Tu verò pater omnipotens, vide vtrum hæc sit tunica filii tui an non? Et affectus quidem orationis talis fuit. Effectus autem quis & qualis? *Clamabo per diem & non* *Psalm. 21.* *exaudies*, inquit apud Dauidem, *& nocte & non ad insipientiam mihi. Tu autem in sancto habitas, laus Israël. In te sperauerunt patres nostri, sperauerunt & liberaſti eos. Ad te clamauerunt & salui facti sunt: in te sperauerunt, & non sunt confusi.* Utque compleatur illud, quod prædixit idem Dauid. Minuendum *Psalm. 8.* *esse nostra causa paulò minùs ab Angelis, què adorant omnes Angeli Dei: & item vt doceatur, in qua natura orauit, atque sudauit: in qua tædebat, pauebat, moestus fuit. Ideo apparuit illi Angelus confortans eum, quod præclare explicat Epiphanius. In-* *Serm. 69* *firmantes verbi captores statim tanquam occasionem contra* *contra* *inimicum adepti addentes aiunt. Cernis quia ege-* *Marcio:* *bat auxilio Angelorum; confortabat enim eum Angelus (in agonia namq. ipse factus est) & nesciunt, quia nisi habeat hæc omnia. Et illud: Non mea voluntas sed tua, & nisi fluctuaret, & nisi sudor ei factus fuerit ex corpore profluens; utique putatio Christi carnalis aduentus, & rationabiliter à Manichæis, & Marcionistis, quæ secundum phantasiā est æstimatio, cassa cantatur & non verissima. Hæc autem omnia præ-* *I* *tionē,* *municiens, vitam nostram dispensatiue suscepit, quasi humane ægrimonie narrationes habens, & non simula-*

*tionem, sed veritate dixit: Non mea voluntas; ut ostendat carnis substantiam veram, & redarguat eos, qui dicunt, mentem humanam eum non habere: itemq; redarguat eos, qui non dicunt carnem eum habuisse. Omnis enim diuinus sermo stans inter filios tenebrarum, redarguit tenebras: illuminat autem filios veritatis. Cerne verò quanta utilia sunt in isto sermone. De incorporalibus non procedit sudor: dum verò hoc fieret, ostendit veracem carnem, & non æstimationem ex carne in deitate coadunata: citra animam & mentem nõ fit agonia: fluctuantem autem eo ostendit animam & corpus & mentem in unum gerere unde agonia fiat. Itemq; cum dicit: Non mea voluntas, sed tua; ostendit verè mentem humanam, sed sine peccato. Hæc Epiphanius. Qua autem consolatione, aut qua spe Angelus illum solatur? Non alia certe, quàm illa, quæ
 Isaie 53. olim prædicta est ab Isaia propheta: Si posueris pro
 Psal: 21. peccato animam tuam, videbis semen longæuum, & voluntas Domini in manu tua dirigetur. Et à Dauide: Edent pauperes & saturabuntur & laudabunt Dominum, qui requirent eum: uiuent corda eorum in seculum seculi. Reminiscentur & conuertentur ad Dominum vniuersæ fines terræ. Et adorabunt in conspectu eius vniuersæ familiæ gentium. Et hæc quidem Ioseph, dum quærit fratres pro fratribus. Nunc quid vicissim faciant fratres, quid agant, quæ cõsilia captent, num eadem de Iosepho cogitent, eademnè solitudine sint, num mutuū reddant? videamus.*

EVANGELIVM.

SCIEBAT autem & Iudas, qui tradebat eum locum, quia frequenter Iesus conue-
nerat illuc cum discipulis suis. Iudas ergo cum
accepisset cohortem, & à Pontificibus & Pha-
risæis ministros, venit illuc cum laternis & fa-
cibus & armis : & adhuc eo loquente, ecce Iu-
das Iscariotes vnus de duodecim venit, & cum
eo turba multa cum gladiis & fustibus, missi
à Principibus Sacerdotum, & scribis & senio-
ribus populi. Qui autem tradidit eum, dedit il-
lis signum dicens. Quemcunque osculatus fu-
ero, ipse est, tenete eum, & ducite cautè : &
qui vocabatur Iudas vnus de duodecim ante-
cedebat eos, & appropinquauit Iesu, vt oscu-
laretur eum. Et cum venisset, statim accedens
ad Iesum, dixit: Aue Rabbi, & osculatus est eū.
Iesus autem dixit illi: Amice ad quid venisti.
Iuda, osculo filium hominis tradis? Iesus itaq.
sciens omnia, quæ ventura erant super se, pro-
cessit & dixit eis. Quem quæritis? Responde-
runt ei: Iesum Nazarenum. Dicit eis Iesus: Ego
sum. Stabat autem & Iudas, qui tradebat eū
ipsis. Vt ergo dixit eis: Ego sum; abierunt re-

trorsum, & ceciderunt in terram. Iterum ergo interrogauit eos, quem quæritis? Illi autem dixerunt: Iesum Nazarenum. Respondit Iesus: Dixi vobis quia ego sum. Si ergo me quæritis, finite hos abire, vt adimpleretur sermo quem dixit: Quos dedisti mihi pater non perdidi ex eis quenquam. At illi tunc acceperunt, & manus iniecerunt in Iesum, & tenuerunt eum. Videntes autem hi, qui circa ipsum erant, quod futurum erat dixerunt ei. Domine si percutimus in gladio? & ecce vnus de circumstantibus ex his, qui erant cum Iesu, Simon Petrus habens gladium extendens manū, eximit gladium suum, & percussit seruum principis sacerdotum, amputauit illi auriculam eius dexteram. Erat autem nomen seruo Malchus. Respondit autem Iesus ait: Sinite vsque huc, & cū tetigisset auriculam eius sanauit eum. Dixit ergo tunc Iesus Petro: Conuerte gladium tuum in vaginam in locum suū; omnes enim qui acceperint gladium, gladio peribunt. Calicem quem dedit mihi pater non bibam illū. An putas quia non possum rogare patrem meum, & exhibebit mihi modò plusquā duodecim

decim legiones Angelorum? Quomodo ergo adimalebuntur scripturæ, quia sic oportet fieri? Erat in illa hora respondēs Iesus dixit turbis, & ad eos qui venerant ad se Principes Sacerdotum, & magistratus templi & seniores: tanquam ad latronem existis cum gladiis & fustibus comprehendere me. Quotidie eram apud vos, sedebam in templo docens, & cum quotidie vobiscum fuerim in templo, non extendistis manus in me, & non me tenuistis: sed hæc est hora vestra, & potestas tenebrarum. Hoc autem totum factum est, vt adimplerentur scripturæ Prophetarum. Tunc discipuli eius relicto illo omnes fugerunt. Adolescens autem quidam sequebatur eum amictus Syndone super nudo, & tenuerunt eum. At ille relicta Syndone nudus profugit ab eis. Cohors autem & tribunus & ministri Iudæorum cōprehenderunt IESUM, & ligauerunt eum, & adduxerunt ad Annam primū. Erat enim socer Caiphæ, qui erat Pontifex anni illius. Erat autem Caiphas qui consilium dederat Iudæis, quia expedit vnum hominem mori pro populo. Sequebatur autem IESVM

Simon Petrus, & alius discipulus. Discipulus autem ille erat notus pontifici: & introiuit cū Iesu in atrium pontificis. Petrus autem stabat ad hostium foris. Exiuit ergo discipulus alius, qui erat notus pontifici, & dixit ostiariæ, & introduxit Petrum. Dicit ergo Petro ancilla ostiaria: Nunquid & tu ex discipulis es Domini istius? Dicit ille: non sum. Stabant autem serui & ministri ad prunas, quia frigus erat, & calefaciebant se. Erat autem cum eis & Petrus stans, & calefaciens se. Pontifex ergo interrogauit Iesum de discipulis suis, & de doctrina eius. Respondit ei Iesus: Ego palam locutus sum mundo. Ego semper docui in Synagoga & in templo, quō omnes Iudæi conueniunt: & in occulto locutus sum nihil. Quid me interrogas: Interroga eos qui audierunt, quid locutus sum ipsis: ecce hi sciunt, quæ dixerim ego. Hæc autem cū dixisset, vnus assistens ministrorum dedit alapam Iesu dicens: Sic respondes pontifici? Respondit ei Iesus: si malè locutus sum, testimonium perhibe de malo. si autem bene, quid me cædis? Et misit eum Annas ligatum ad Caiphā pontificem.

Ioseph.

IOSEPH.

PERRexit itaque Ioseph post fratres suos, & *Gen. 37.*
 inuenit eos in Dothain. Qui cum vidissent eum
 procul antequam accederet ad eos, cogitauerunt
 illum occidere, & mutuo loquebantur: Ecce so-
 mniator venit. Venite occidamus eum, & mitta-
 mus in cisternam veterem, dicemusque: Fera
 pessima deuorauit eum; & tunc apparebit, quid
 prosint somnia sua. Inuenit Ioseph vir errantem
 in agro, & interrogauit, quid quæreretur: Respon-
 dit, fratres meos quaero: indica mihi ubi pascant
 greges. Dixitque ei vir: recesserunt de loco isto,
 audini eos dicentes, eamus in Dothain.

THEORIA SECUNDA.

INDICAT vir iste ex animo Iosepho fratri fratres,
 adest sceleratae turmae sceleratior dux Iudas, do- *psal 40*
 mesticus lupus, homo pacis, conuiuia, qui dulces *Iudæ sce*
 simul hac eadem vespera cum magistro mandu- *lerata*
 cabat panes: adest autem non solus, sed cum cohore- *proditio*
 te & ministris, cum gladiis & fustibus & armis: In-
 cumbit enim virtuti seculi, qui desperat de auxilio Dei
 (dicebat Hieronymus) non tam ut indicet, quam
 ut potius fratrem fratribus prodat. Constituitur lo-
 cus

cus & tempus fraudis: dux sceleris progreditur: pro indicio osculo & salutatione more veteri sauiore omnibus telis abutitur: *Aue* inquit, *Rabbi*, & *osculatus est eum*. Pignore amoris vulnus infligit: osculum aulicum an fycophanticum potiùs: osculatur à dolo, qui dolù non fecit: à mendace veritas, ab hypo-

psal. 40 crisi ipsa sinceritas. Et impletù est illud: *Homopacis me: in quo speravi, magnificauit super me supplantationem*. *psal. 54* *Molliti sunt sermones eius super oleum & ipsi sunt iacula*. *psal. 140* *Corripiet me iustus in misericordia*, inquit Dauid: *oleum autem peccatoris non impinguet caput meum*. Apertè odisse, quàm fronte occultare sententiam magis ingenuum esse, testatur Ethnicus homo. Fœdum scelus hypocrisis, quæ aliud dicit & aliud facit: & in qua tanquam in vulpe nihil præter extremam pellem bonum est. Se tamen nihil inuito & inscio fieri indicat noster Ioseph, dum & fraudem Iudæ denuntiatione, (*Ad quid venisti amice*) & vim turbæ casu & prostratione prodit: *Amice*, non qui me diligas, sed quem ego tamen diligo. *Ad quid venis*: si amicus, quorsum turba; si inimicus, quorsum osculum: hæret buccella panis mei in ore tuo: cur tanta amicitia abuteris, & non potiùs vteris Iuda? non Apostolici ordinis societas, non sacramentorum communio tibi denegatur; clementia inuitat: salus pulsatur: ad vitam vita te reuocat: non latent tuæ artes: patent tua consilia: osculo tradis filium hominis,

osculo

osculo amaro, osculo insidioso, osculo inimico, me
 sciente & volente; imò cum æterno patre ita iu-
 bente & ordinante fiunt hæc omnia. Quod vt & tu,
 & alii omnes intelligant indicium tuum, osculum
 tuum, salutatio tua irrita est: prodis & lateo: te-
 nes & non capior: trador & offeror, meo potiùs pa-
 trisque æterni, quàm tuo scelere aut indicio, idque
 tua causa; si modò amicus potiùs quàm amicitiae si-
 mulator esse velis: *Non est consilium contra Dominũ, Prou. 25.*
nisi in caput proprium: non tuis fraudibus talis obla-
 tio debetur: conuertere, poenitentiam age, confi-
 teâre, peccaui tradens sanguinem iustum: quod ta-
 men paulò pòst necquicquàm facies. Minus est pec-
 catum tuum, quàm vt veniam mereri non possit: *Vo- Math. 8.*
lo, mundare; saluus sis: *remittuntur tibi peccata mul- Luca 7.*
ta, modò diligas multum: & vbi abundauit iniqui-
 tas, superabundet charitas. Reliquias & vestigia san-
 guinei sudoris tua causa largè effusi, aspice, & adora:
 Offeror, non quia tu, aut cohors tua, sed quòd ipse
 volui: Confecta sunt omnia, amice. Molle verbum
 emollit animum, conuertere & poenitentiam age. *Amori*

Quid adhæc Iudas? tacet. Cur ita? *Amori pecu- pecunia*
 niæ, vilis omnis affectio: Mala mens, malus animus. *vilis om-*
 Comprehensus est peccator in consiliis suis. Incidit *nis affe-*
 in laqueũ quem fecit: *Mentita est iniquitas sibi. Per- Psal. 26.*
 ditio ergo tua ex te ô Iuda, salus autẽ ex Deo tuo.

Cõuocent similiter licet Ariani Synodos suas: cõ

spirent, sexcentis foederibus muniât capita sua: mille conscribant libros contra Dominũ & contra Christum eius; capientur tamen ipsi in consiliis suis: in laqueum quem parant incident ipsi. Efficitque diuina virtus, vt omnis illa significatio Iudæ irrita ac euanida esset: nec quicquam earũ rerum, quas faciebat Iudas, quisquam cernere potuerit. Nõ faces, nõ laternæ profuerint quicquam: *Cæca enim esse nocentium consilia*, inquit Statius: *semper timidum scelus: Sole non lucente nox est: Etiam si reliqua omnia luceant sydera; etiam si omnes faces omnia lumina accendantur*, inquit Clemens Alexandrinus. *Christus non agnoscitur, nisi ipse luceat: Et in lumine*, inquit, *tuo videbimus lumen*. Ac ne ipsum quidem ad extremũ Iudã rectè Dominum agnouisse, à quibusdam traditum est.

VT autem irritas fraudes proditoris esse docuit; ita deinceps demonstrat, neque vim, neque præsidia vlla contra se quicquam valere posse, nisi quantum ipse velit & permiserit. Offert igitur seipsum, ac inquit: *Quem quæritis? Respondent illi: Iesum Nazarenum*. Saluatorem se quærere dicunt, perdit homines; qui infert: *Ego sum*. Eunt isti retrorsum, & cadunt in terram, ac tanquam puluis à facie venti disperguntur: *A facie Domini mota est terra, à facie Dei Iacob. Qui conuertit petram in stagna aquarum, & rupem in fontes aquarum. Tangit ille*
mon-

montes & fumigant. Vident & cadent retrorsum, in- *Isaia 28.*
quit Isaia: Et cõterentur & illaqueabuntur & capi-
entur. Et factus est illis Dominus, ita vt prædictum *Isaia 8.*
fuit, in lapidem offensionis & petram scandali. Simili
 ruina aliquando cecidit Lucifer, nec erectus est Pha
 rao, item Achab, & post Manichæus, Arius, Sabel
 lius, Macedonius, & nunc alii infiniti. Tali casu ne
 cadamus vnquam, precemur hûc ipsum Iesum Chri
 stum omnes. Erexerunt se isti, erigat item & Ariana
 perfidia; & quos moeror, pauor, oratio, sudor, ago
 nia Christi deiecit, vt solùm hominem esse credant;
 hæc ipsa tanta virtus quæ istos strauit, erigat & cor
 rigat. Cecidit Iudas, & non est, qui subleuet eum.

Iterû se offert fratribus Iustus Ioseph: *Quem quæ-*
ritis? inquit. Inclamant isti: *Iesum Nazarenum.* Re
 spondet ille: *Dixi vobis, quia ego sum: si ergo me quæ-*
ritis, finite hos abire: vnus enim quem quæritis, pro
 omnibus saluandis abundè sufficit. Captus imperat:
 victus vincit: traditus tenet: in medio inimicorum
 dominatur: suorum obliuiscitur nunquam; vt im
 pleatur sermo: *Quos dedisti mihi pater, non perdidi ex* *Ioan: 17.*
eis quenquam. At illi tum demùm ubi ipse voluit, ac
 cesserunt, & manus iniecerunt in Iesum, & tenuerunt
 eum: *Susceperunt me,* inquit Propheta, *sicut Leo pa-* *Psal: 16.*
ratus ad prædam. *Semitam meam circumsepserunt, &* *Iob 19.*
transire non possunt. Impias ergo furentium manus, nō
 immisit in se Dominus, inquit S. Leo, sed admisit: nec *Leo ser.*
16. de

præsciendo quod faciendum esset coëgit, ut fieret: non egit, ut hoc velint; sed cessit ut possint. Petrus interim fortium promissorum memor, casu istorum credo erectus, animoque confirmatus; primùm ne quid temerè fecisse videatur quærit: an percutiendum sit gladio? Nec expectato tamen responso: (*Fortis enim est ut mors dilectio, dura sicut infernus æmulatio*) ferui Principis Sacerdotum auriculam amputauit dextram. Mihi credite, caput voluit, caput petiit. Petrus enim semper & vbique Petrus, id est, fortis, Dominiq. sui amans, sed moderante ictum Domini mansuetudine, tantùm dextram illius auriculam amputauit. Infame magis vulnus, quàm periculosum, quod tamen ipse Dominus benignè curat: Petrumque triplici reprehensione reprimat. Primò. Quod qui illegitimè authoritate priuata gladium sumunt, gladio pereunt. Quam quidem legem pro innocenti sanguine contra improbos homicidas quartò iam in lege Dei repetitam audimus. Contra Cain in lege naturæ ante diluuium. Primùm: *Sanguis fratris tui clamat contra te*, inquit Dominus. Quod vbi primùm ille audiuit; mox debitam facto suo ipse poenam adiungit: *Ecce qui inueniet me, occidet me*. Deinde post diluuium: *Qui effuderit sanguinem, effundetur sanguis illius*. In lege autem scripta: *Qui percusserit hominē volens occidere, morte moriatur. Item, Si quis per industriam occiderit proximum suum*

Exodi²¹

*suū, et per insidias, ab altari meo auelles eū, vt moriatur. Et paulò pōst: Sin autē mors eius fuerit subsequuta, red-
des animam pro anima, oculum pro oculo, dentem pro
dente, manum pro manu, pedem pro pede, adustionem
pro adustione, vulnus pro vulnere, liuorem pro liuo-
re. Vltimo hoc loco: Qui gladium accipit, gladio pe-* *Mat. 26.*
*ribit. Quam legem in posterum omnes gentes, ac si
ipsius Dei ac naturę manu conscriptam, secutę sunt.
Habes ergo & tu Stephane Rex paratum ac voce
Dei probatū contra homicidas decretum. Caue igitur,
ne aut ad dexteram, vel ad sinistram declines:
néue aut iustior, aut magis misericors quàm Deus
sit, esse velis; si diu felix regnare cupis. Quid ad hæc
lex illa Sarmatica? Nos mitigantes austeritatem le-
gis diuinę &c. Quid hoc est? debilitas intellectus,
licentię laxamentū, audacię portus, innocentis san-
guinis proditio. Qui ergo sumit autoritate priuata
gladium, gladio pereat.*

Reprimit secunda ratione Dominus Petrū, quòd
hoc modo ordinationi diuinę, cui in omnibus tam
secundis quàm aduersis parendum esse docet scri-
ptura, resistat: *Calicem quem dedit mihi pater, non vis
ut bibam?* Vltimò, quòd superfluam eamumat o-
peram, cū aliundè longè maiora firmiora que præ-
sidia habere possit: *An putas, quia non possum roga-
re patrem meum, & exhibebit mihi plusquàm duodecim
legiones Angelorum? cū vnus contra centum octo-*

4 Reg. 19 ginta quinq. millia, tēpore Sennacherib Regis suffe-
cerit: Verū, tolerādo plus vincimus, quā feriēdo.
Pulcherrimē igitur Gregorius Nazianzenus adhæ-
rendum esse potiūs Deo, quā pro illo importunē
pugnandum, his elegantissimis versibus docet:

Neque repugna, nec assentire omnibus sermonibus.

At si quatenus tempus monebit & locus,

A Deo vero plus pendeas, quā eum tuearis.

Contendit ore quisque, nemo moribus.

Et zelus quidem conseruandus est; vindicta ta-
men legitimæ potestati vbique relinquenda. Vide-
re autem licet Pontificem bonum, in mediis etiam
periculis à salutarī doctrīna nō abstinere. Fecit hoc

Act. 16. idem postea Paulus in carcere: fecit Petrus in vincu-
Paulin9 lis: fecit seruus & captiuus Paulinus: fecerunt mul-
Epūs No ti alii, in variis generibus tormentorū. Nos autem,
lanus. ne in sinu quidem ipsius prosperitatis, ac omnium vi-
tæ commoditatum aliquid tale audere volumus.

Represso Christus tumultu, obiurgato Petro, cō-
uertit se ad turbas, & principes, magistratusq. tem-
pli, & seniores populi, eosque nouo suffundit pudore,
idemque illis, quod paulò antè Iudæ & cohorti
demonstrat: nihil nimirum eorum arbitrio, aut con-
silio, sed omnia voluntate & ordinatione patris, in
ea tota causa fieri. Nam & in die festo, eoque cele-
berrimo, maximaque populi frequentia, quod paulò
antè in consilio Caiphæ, faciendum sibi esse nō cen-
suerunt,

fuerunt: & quem putabant fugiturum, ille se spontè
 offert: & cùm minimè sperabāt; tum voto suo poti-
 untur: *Tanquam, inquit, ad latronem existis cum gla-*
diis & fustibus comprehendere me: quotidie vobiscum
eram in templo docens, & nō me tenuistis, nolente me,
 quamvis toties frustra tentaueritis; sed ne nunc te-
 neretis quidem: *Sed hæc est hora vestra*, hora noctis,
 æterni patris consilio fixa, & potestas tenebrarum
 ad tempus vobis concessa, quam vel istæ tenebræ
 in quibus venistis, isti ticiones, istæ faces & laternæ,
 cum quibus me circumstatis, designant ac repræ-
 sentant. Non exultet igitur victrix malitia in scelere.
 Coeleste sacramentum pedibus quis conculcat: pul-
 sat sacerdotes, ministros Dei: templa & altaria di-
 fficit ac profanat: sacris abutitur vasis: sanctos ri-
 det: matrem Dei insectatur: filium Dei blasphemat
 ac ostentui habet: Deum trinum & vnum impia sce-
 lerataque voce, poenaque proscindit ac notat; lau-
 datur tamen, honoratur, adoratur etiam. Non exul-
 tet nihilominus scelus in victoria: permisit hæc De-
 us peccatis nostris ita fieri: eleuatur iste, vt allidatur:
 prosperatur, vt pereat. Hæc est hora sceleris: hæc in-
 teritus istorum: hæc potestas tenebrarum, qualem
 nunc istorum fuisse testatur saluator: *Tum discipuli*
eius, relicto illo fugerunt omnes. Et impletum est illud:
Elongasti à me amicum & proximum, & notos meos à Psal: 89.
miseria. Sed & nunc non semel, sed toties relinqui-
 tur

tur ab amicis suis, in medio itē inimicorum suorum. A Pastoribus primū, horūq. ipsorū Apostolorū successoribus, qui vident lupū venientem & fugiūt, & deferunt oves: in ouilibus suis non resident: greges ipsius non pascunt: in siluis pisces, in fluminibus ceruos venantur. Relinquitur similiter à regibus & principibus tepidis, qui cultum eius produnt: causam viduæ & aduenæ non iudicant: qui personam in iudicio accipiunt: potenti non resistunt: imbellem authoritate, & iudicandi difficultate terrent: munera super innocentem cum Iuda accipiunt. Sed & populi ipsi eum relinquunt, dum sacra & cultum eius negligunt ac contemnunt: sacras cærimonias rident: templa deferunt: festinat quisq. in domum suam: domum autem Dei vacuam relinquūt: ministros eius spernūt, quæ Dei sunt Deo, & quæ Cæsaris Cæsari non restituant: ludæos gentē peruersam fouent: opes paganicas crescere patiuntur: suos improbos mores nō corrigūt: variis hæresibus se inquinant. Et quidē hoc tempore isti fugiunt & deferunt Christū, quo tum discipuli relicto fugerunt omnes: *Cohors autem, ministri & tribunus Iudæorum comprehenderūt Iesum, & ligauerunt: vinitores improbi hæredem vineæ, serui Dominum, operarii patrem familias ipsum. Ligatur, per quem soluenda omniū erant vincula, & reparanda libertas. Irruunt in lumen verum filii tenebrarum, & vtentes faculis atque laternis non*

non euaserunt infidelitatis suæ noctem, quia non intellexerunt lucis authorem: *Occupant paratum teleri*, inquit S. Leo: *Et trahunt volentem trahi, qui si vellet obniti; nihil quidem in iniuriam eius impia manus posset, sed mundi redemptio differretur, Et nullū saluaret illæsus, qui pro omnium salute erat moriturus; ut faceret de nescientibus voluntatem suam.* Hæc ille. Irruūt ergo ut dixi in lumen verum filii tenebrarum. Milite præfidiario nihil iniustius: nihil ministro sacerdotis insolentius. Quid ita? Otium & cibus alienus. Impletūq. est illud: *Circumdederunt me vituli multi, tauri pingues obsederunt me.* Nimis laxas primi parentes nostri habuerunt manus, totaque eorum progenies: vinciuntur igitur nunc secundi Adam manus; ut in posterum nostræ continentiores sint. Et impletum est illud Iob: *Conclusit me Deus apud iniquum, Et in manibus impiorum dereliquit me.* Nequaquam igitur, ut solēt fortes, mortuus es fortissime. *Abner: manus tuæ ligatæ sunt: pedes tui compedibus aggrauati; ferrum pertransiuit animam tuam.* Spiritus oris nostri Christus Dominus, captus est in peccatis nostris, cui diximus: *in umbra tua viuemus.* Soluas tu vincula sceleris nostri, in quem funes peccatorum nostrorum ceciderunt. Leo ser. 8: de pas. Psal. 21. 2. Reg. 3. Psal. 114. Thre: 4. Psal. 118.

Tenetur igitur Iustus Ioseph, hæret in manibus fratrum suorum; ducitur ille, qui coelos coelorumque orbes regit & mouet: nec tam ducitur quàm

contumeliosissimè & insolentissimè trahitur & vexatur. Siftitur primùm apud Annam summi Pontificis focerum, honoris potiùs causa quàm iudicii; ut sic noua præda exhilaratus magnus sacerdos, suauis dormiat, vel quòd scelere & vigilia fessi, amplius nocte profunda progredi, tumultum populi declinantes, non potuerunt. Apud Annam (sequimur enim in hac parte D. Ioannem, qui ut solus Annæ meminit; ita quæ apud eum acta aut dicta sunt, solus ex omnibus Euangel: quanquã alii aliud sentiunt, refert) examinatur, cæditur, miserè abnegatur. Quærit Pótifex, quos & quales discipulos habeat: quam doctrinã profiteatur. Docent sapiētes, in omni iusta & legitima, quam pro se reus instituere solet, defensione, hæc tria obseruari debere; ut sit prudens, modesta, & vera. Omnes has moratæ defensionis partes, Christus Dominus conseruat. Respondet prudenter; nam cùm partim de discipulis, partim de doctrina quæsitum esset, cùmq. prius illud ex hoc posteriori pendeat, discipuli, inquam ex doctrina: hoc quod caput causæ continebat, verè & modestè defendit:

Ioan: 18. *Ego palàm locutus sum mundo; ego semper docui in Synagoga & templo, quò omnes Iudæi conueniunt: & in occulto locutus sum nihil.* Inimici ergo sint testes & iudices. Quod mutuum obsecro, tam prudens, tam solida, tam modesta responsio refert? *Vnus assistens ministrorum, inquit Euangelista, dedit alapam*

alagam IESV dicens: Sic respondes pontifici: Cæditur vinctus: cæditur in domo sacerdotis: cæditur non conuictus: nihil hoc facto vnquam indignius fuit; nam etsi in simplici quodam reo hoc admissum fuisset; summam tamē ea res haberet indignitatem, hominem vinctum & non conuictum, nulla parte causæ eius cognita, à vili nebulone temerè cædi. Indignum igitur hoc fuit factum in omni reo: quid in illo, qui peccatum non fecit? In cuius ore dolus inuen- *1. Petr. 2.*
tus non est: qui splendor & imago est patris, verusq;
& vnicus Dei filius, Deus ipse benedictus in secula.
 Quis eius facti enormitatem aliqua ratione explicare possit? LVxerunt hanc alagam multò antè Sibyllæ: *Dabunt Deo alapas, manibus incestis.* Luxit Sibylla.
 Ieremias: *Dabit percutienti se maxillam.* Luxit Michæas: *In virga percutient maxillā Iudicis Israël.* *Thren. 3.*
Præ-Mich. 5. figurârunt hanc eandem magni vates & Prophetæ.
 Nam & Michæas in domo Regis Achab, à Sedechia similiter cæsus est. Et Ieremias in domo pontificis *3. Reg. 23*
 eodem modo à sacerdote percutitur; sed nō eadem patientia pertulit seruus, qua fert Dominus. Acerbè enim Ieremias ob eam causam vel in Deum ipsum inuectus est: *Seduxisti me Domine, & seductus sum,* *Iere. 20.*
quia factus est sermo Domini in opprobriū. Hic, ipsum verbum Dei, ipse filius patris contumeliosè cæditur. Nihil horū noster; verum benignè & mansuetè percussorem compellat: *Si malè locutus sum, testimoni-* *Ioan. 18.*

um perhibe de malo: doce me male dixisse; si autem bene, cur me cædis? Cum tempore passionis, inquit Cyprianus, alapam accepisset à seruo sacerdotis, cumq; ei dixisset: Sic respondes pontifici? aduersus pontificem Dominus nihil contumeliose dixit: nec quicquam de sacerdotis honore detraxit; sed innocentiam suam magis asserens & ostendens: Si inquit, malè locutus sum, testimonium perhibe de malo; si autem benè, cur me cædis? Quid ad hæc sacerdos? num ad facinus exhorruit? num furētem seruum repressit? num obiurgauit? nū grauius cōercuit? nihil horum: laudauit credo potius, ac honorario munere ornauit. Quis cæcus nisi seruus meus, dicit Dominus: & ad quem locutum est os meū? Nullus hostis capitalior Iesu, quàm impius pontifex. Fuit hæc consummatio vniuersi sceleris, in omnem æternitatem domus Israël; ita vt si nihil ad hoc facinus adiectū fuisset; satis iā perfecta fuisset in domo Annæ vniuersa malitia ingratae gentis: ita vt ratione nulla extremum illud suum excidium effugere possit; hoc enim innuit non obscure Michæas: Mich: 5. Nunc, inquit, vastaberis filia latronis, obsidionem posuerunt super nos. Cur ita? In virga percutient maxillam Iudicis Israël. Sic in domibus Principum scelera populorū maturescunt & consummantur. Tene igitur principes, & vestras, & vestrorum manus. Quicquid illi deliquerint, vobis imputabitur: quicquid intriuerint, vobis exedendum est: quicquid

quid admiserint in vnum ex minimis istis, in se admissum putabit hic ipse Iesus Christus. Vos cæditis, si illi cædunt: vos expilatis, si illi expilant: vos opprimitis, si illi premunt. Vos item ministri, aliis potius artibus, studia & voluntates vestras, dominis vestris probare contendite, gratiamque illorum aucupari, quàm istis sceleris & contumeliæ, aliundè potius vestra commoda augere, quàm ex alienis incommodis.

Scelus Adæ, quo Deo impudenter mendacium obiecit, cùm putat Deo affirmante, serpente autem negante, nequaquam se moriturum, hac alapa secundi Adæ, expiatum est.

Examinatus, cæsus apud Annam: & ne quid malorum desit, à charissimo & animosissimo etiam non agnoscitur discipulo: *Aquæ multæ non potuerunt* Canti. 8.
extinguere charitatem. Petrus ardens amore, secutus est ubiq. à lōgè Christum: qui vbi primùm per tenebras permixtus turbæ in aulam venit, aulicisque se permiscuit, frigere cœpit, ad ignem accedit, ab ancillaque liberius compellatus; (petulans enim res est foemina, præsertim in domo sacerdotis) vno verbo victus labascit: & ad vnius mulierculæ vocem à proposito excidit: quod idem paulò pòst in domo Caiphæ eadem pusillanimitate bis fecit: salua quorūdam authoritate, idq. ex magnis, qui triplicem eam abnegationē, vt & alia quæ dixi, in domo Cai-
L 3
phæ

phæ factâ fuisse putant; nec pugno. Pertinebat hoc ad plenitudinē doloris Christi, vt qui à discipulo proditus est; idem à discipulo ter negaretur, idq. pessimo profectu. Nā primū simpliciter in domo Annæ Petrus negat: pōst in ædibus Caiphæ periurat: vltimò execrationibus se deuouet: quod ipsum species quædam est blasphemix. Primus siquidem præcipitii gradus in omni delicto maximè cauendus est; nam reliqua, sponte sua ruunt: in foribus peccato obfistendum; nam ex penetralibus non ita facilè pellitur. Hæc autem ideo euenerunt, vt probetur primū: omnem hominem mendacem esse: solum autem Deum veracem. Quo loco quid Ariana impietas dicet? An non hic est verus Deus, qui in futurū etiam scrutatur corda & renes hominum? quod *Mat. 26.* planè in Petro euenisse videmus: *Priusquam, gallus cantabit, ter me negabis, prædixit Dominus etc.*

Oportuit autem infirmitate circumdari illum, qui omnium infirmitatibus mederi debuit: ter cadere, cui septies & septuagies alios subleuandi potestas datur: ter deprimi, qui triplici diademate insigniendus erat; ne erigatur, ne superbiat, ne oneri tantæ dignitatis succubat: *Respexit ergo Dominus Petrum, de pass. oculis illi loquens, cum admonet: & inter calumnias Sacerdotum, & inter falsitates testium, inter cædentium & conspquentium iniurias constitutus. Illis turbatū discipulum conuenit oculis, quibus cum præuiderat in-*

*tus esse turbandum: & in illum conuersa est veritatis in-
 spectio; ubi erat cordis facienda correctio, inquit Ma-
 gnus Leo: Quasi quædam vox illi insonaret ac dice-
 ret. Quid habes Petre? quid in tuam conscientiam re-
 cedis? ad me conuertere, in me cõfide, me sequere, me &
 passionis hoc tempus est: nondum tui venit hora suppli-
 cii, quid metuis? quod etiam ipse superabis. Non te con-
 fundat infirmitas quam recepi: ego de tuo fui trepidus:
 tu de meo esto securus. Pauentis animum mox respexit,
 crexit, & in fletus pœnitudinis incitauit. Felices, san-
 cte Apostole, lachrymæ tuæ, quæ ad diluendam culpam
 negationis, virtutem sacri habuere baptismatis. Adfu-
 it enim dextera Domini nostri Iesu Christi, quæ laban-
 tem te priusquam deicereris, exciperet: & firmitatem
 standi, in ipso cadendi periculo recepisti. Vidit in te Do-
 minus non fidem fictam: non dilectionem auersam; sed
 constantiam fuisse turbatam. Abundauit fletus, ubi nõ
 defecit affectus: & fons charitatis lauit verba formi-
 dinis: nec tardatum est remedium abolitionis, ubi non
 fuit iudicium voluntatis. Citò igitur in soliditatem su-
 am se redegit petra, tantam recipiens fortitudinem, ut
 quod in Christi expaueat passione, in suo post supplicio
 non timeret. Et hæc quidem in ædibus Annæ pertu-
 lit & perpeffus est noster Ioseph. Ita ille in domibus
 Pontificum, ita in domibus Sacerdotum accipi ac
 tractari solet. Hoc item eodem modo quondam ap-
 prehenderunt, prodiderunt atque alligârunt fratres
 iustum*

iustum Ioseph. Nec dissimili impietate, nostro fenestrate delirante seculo, capitur, ligatur; sed & caditur ab Ariana ac reliqua hæretica labe idem innocens Christus. Proditur similiter osculo & blanda salutatione, dum principium factum, omnipotentiae diuinæ instrumentum, charissimus, dilectus, prædestinatus & ascitus Deus, diuinus homo, plenus Deo, ab istis insidiosè dici ac saluari solet; idem tamen Deus verus, consubstantialis & coæternus patri esse negatur. Proditur autem eidem Synagogæ, iisdem Iudæis, iisdem gentibus, qui non melius de illo quàm isti sentiunt. Sed & ligatur, cum brachia omnipotentiae illius, manicis & compedibus Aristotelicæ Philosophiæ stringuntur, aut inexplicabilibus Hebraismorum tricis impediuntur, cum omnipotentem diuinitatem eius non plus posse aut velle, quàm angustus sensus vel mens eorum insana capiunt: homines stulti decernunt, nec plus illi fidei habent, nisi quantum ipsi volunt, menteque sua hebeti assequuntur. Sed & in maxillâ percutitur; nam cum ipse palam se locutum esse mundo, & in occulto dixisse nihil profiteatur, Deum scilicet se verum, verum ite hominem esse, testesque eius sint Euangelistæ omnes, Apostoli, Symbola, Concilia, Patres, orbis denique vniuersus: isti negant, ac ipsi veritati turpem mendacii colaphum infligunt: *Nunc igitur vasteris & tu filia latronis: obsidionem posuerunt super nos.*

Miche. 5

In virga percutient maxillam iudicis Israël. Ceciderunt isti retrorsum; cades & tu: perierunt isti; peribis & tu: vestigia nulla restant horum; ne tua quidem restabunt. Quod cum tu facis Petrus, hoc est, sedes Petri, sedes Apostolica, Christo eiusque veritati ubique adest, quæ tuorum ora impudentia obstruit, auriculas aspidum non valentium audire vocem incantantis sapienter, reserat & obserat: pro Christo pugnat, eiusque honorem tuetur. Verum nos ad alia transeamus.

E V A N G E L I V M.

ET misit cum Annas ligatum ad Caipham Pontificem: Principes autem Sacerdotū, & omne consilium quærebāt falsum testimonium contra Iesum, ut eum morti traderent, & non inuenerūt: cum multi falsi testes accessissent. Multi enim testimonium falsum dicebāt aduersus eum: & conuenientia testimonia nō erant. Nouissimè autem venerunt duo falsi testes: & quidam surgentes, falsum testimoniū ferebant aduersus eum, & dixerunt. Quoniam hic dicit: Nos audiuius eum dicentem: Possum destruere templum Dei, & in triduo reædificare illud: Ego dissoluam templū hoc

Mat. 26.

Mar. 14.

Lucæ 22

Ioann. 18

M

ma-

manufactum, & post triduum aliud non manufactum ædificabo. Et non erat conueniens testimonium illorum. Et exurgēs summus Sacerdos in medium, interrogauit Iesum, dicens illi: Non respondes quicquam ad ea, quæ tibi isti obiiciunt, & quæ aduersum te testificatur: Iesus autem tacebat, & nihil respondit. Et rursum summus sacerdos, interrogabat eum & dixit ei: Tu es Christus filius Dei benedicti. Adiuro te per Deum uiuum, vt dicas nobis, si tu es Christus, filius Dei uiui. Iesus autem dixit illi: tu dixisti: ego sum. Verumtamē dico vobis: à modo videbitis filium hominis, sedentem à dextris virtutis Dei, & venientem in nubibus cœli. Tunc Princeps sacerdotum scidit vestimēta sua dicens: blasphemauit. Quid adhuc desideramus testes? Ecce nūc audistis blasphemiam, quid vobis videtur? At illi omnes condemnauerunt eum esse reum mortis. Et respondentes dixerūt. Reus est mortis. Et tūc viri qui tenebant eum, illudebant ei cādētes: Et expuerunt in faciem eius, & velauerunt eū, & colaphis eum ceciderunt: palmas autem alii in faciem eius dederunt, & percutiebant faciem

ciem eius, & interrogabant eum, dicentes ei: Prophetisa nobis Christe, quis est, qui te percussit? & alia multa blasphemantes dicebant in eum. Et ministri eum alapis cædebant. Stabant autem serui & ministri ad prunas, quia frigus erat & calefaciebant se. Erat autem cum eis & Petrus stans & calefaciens se. Et exiit foris ante atrium, & gallus cantauit. Exeunte autem ianuam, vidit eum alia ancilla: & rursus cum vidisset eum ancilla, cœpit dicere circumstantibus his, qui erant ibi. Quia & hic erat cum Iesu Nazareno. Erat autem Simon Petrus stans, & calefaciens se; & post pusillum alius videns eum dixit. Et tu de illis es: Dixerunt ergo ei. Nunquid & tu ex discipulis eius es? Petrus verò iterum negauit cum iuramento. Quia non noui hominem, & dixit: O homo non sum. Et post pusillum rursus interuallo facto, quasi horæ vnus, alius quidam affirmabat dicens: Verè & hic cum illo erat; nam & Galilæus est. Et accesserunt, qui astabant Petro. Verè & tu ex illis es; nam & Galilæus es, & loquela tua manifestum te facit. Dixit ei vnus, ex seruis Pontificis cognatus eius, cuius abscidit Petrus au-

riculam: Nonne ego te vidi in horto cum illo? Iterum ergo negavit, & ait Petrus. Homo, nescio quid dicis. Ille autem tunc coepit detestari & iurare, quia nescio hominem istum, quem dicitis. Et statim adhuc illo loquente, gallus iterum cantauit. Et conuersus Dominus respexit Petrum. Et recordatus est Petrus verbi Domini Iesu, quod dixerat ei. Quia priusquam gallus cantet bis, ter me negabis. Et egressus foras Petrus fleuit amarè.

IOSEPH.

Gen. 37. **C**ONFESTIM igitur ut peruēnit Ioseph ad fratres suos, nudauerunt eum tunica talarī & polymita: miseruntque eum in cisternam veterem, quæ non habebat aquam,

THEORIA TERTIA.

FIT igitur iudicium de iusto Ioseph: quod ne simile aliquando apud nos fiat, Deum immortalem precor. Congregantur Sacerdotes, Principes Sacerdotum, & seniores populi, & scribæ, & vniuersum concilium. In quibus Scribæ, Doctores legis, lectores ac interpretes fuerūt, quam singulis sabbathi diebus

diebus, partim in templis, partim in Synagogis populo prælegebant ac interpretabantur. Vnde alii templi, alii Synagogæ scribæ dicebantur: *Congregati sunt Principes familiarum*, inquit scriptura, *uniuersi populi, sacerdotes & leuitæ ad Esdram scribam, ut interpretaretur eis verba legis.* Et in alio loco: *Stetit Esdras sacerdos, & lector legis super lignum tribunal, quod fabricatum erat, & assumpsit librum coram omni multitudine.* Quod & ipse dominus apud Matthæum docet: *Omnis scriba doctus in regno cælorum, similis est homini patrifamilias, qui profert de thesauro suo noua & vetera.* Hoc idem fusiùs explicat Philo: *Moris inquit, fuit sabbathis, openum vitæ dare Philosophiæ, Principe antecedente ac docente,* quæ opus factò ac dictò essent reliquis audientibus. Ex quo nunc etiam philosophantur sabbathis patrio more. Nam oratoriæ in ciuitatibus scholæ sunt omnium virtutum, quibus humana diuinâq; intelliguntur & corriguntur. Neque enim solùm literam legis Moyse, quæ plerunque, teste Paulo, occidit, populo reliquerat; sed etiam eius sensum & interpretationem, quâ ille ore tenus Iosue successoris suo communicauit: hic senioribus, illi Prophetis, isti scribis, manu de manu tradiderunt. Has traditiones posterior Hebræorum schola, Cabalam historicam appellauit. Et Scribæ quidem isti fuerunt. Principes autem Sacerdotum dicebantur illi, qui vicenis quaternis Sacerdotum

classibus, seu vicibus, singulis singuli præerant. Seniores autem erant populi, in adiutorium Moyfi dati, eiusdemque spiritu præditi. De quibus Numer. ii. *Descenditq; Dominus per nubem, & locutus est ad eum, auferens de spiritu qui erat in Moyse, & dans septuaginta viris: cumq; requieuisset in eis spiritus, prophetauerunt, nec ultra cessauerunt. Remanserant autem in castris duo viri, quorum vnus vocabatur Eldad, & alter Medad, super quos requieuit Spiritus; nam et ipsi descripti fuerant, & non exierant ad tabernaculum. Cumq; prophetarent in castris, cucurrit puer, & nuntiavit Moyse, dicens: Eldad & Medad prophetant in castris. Statim Iosue filius Nun minister Moyse, & electus è pluribus, ait: Domine mi Moyse prohibe eos: At ille: Quid, inquit, æmularis pro me? quis tribuat ut omnis populus prophetet, & det eis Dominus spiritum suum? Reuersusq; est Moyse & maiores natu Israël in castra. Verùm de Scribis, de Principibus sacerdotum, Senioribus populi alii fusiùs, in quibus homo amicissimus & doctissimus simul, Carolus Sigonius. Congregantur autem omnes, ut meditata iniustitia fucum accipiat, ex cõsuetis iudicandi formulis. Fuit autem hoc, quod ex his & tantis colligitur ordinibus, summũ & primum in toto illo populo ut potè principis ciuitatis, & ad quam vltimò ex omnibus aliis omnia referebantur, tribunal atq. consilium, Hebræis Gazith siue Ierosolymitanum, Græcis*

Libr. 6.

de Repu.

Hebræo.

cis *ουὐδ' ἕτιον* & Cathedra, Latinis Concilium, Talmu-
 distis Sanhedrin dictum, à quo nulla cuiquam pro-
 uocandi dabatur potestas, ac omnium reliquorum
 municipalium iudiciorum finis, & vltima obfigna-
 tio. Quod clarè ipse Dominus significat: *Audistis, Math. 5.*
inquit, dictum esse antiquis: Non occides. qui autem
occiderit, reus erit iudicio. Ego autem dico vobis, quia
omnis qui irascitur fratri suo, reus erit iudicio. Qui au-
tem dixerit fratri suo Racha, reus erit concilio: qui au-
tem dixerit fatue, reus erit gehēnæ ignis. Quibus ver-
 bis significauit, maiores causas ad concilium addu-
 ci solitas esse, quemadmodum ad iudiciū minores.
 Porro, gehenna supplicii locus fuit, quò cadauera
 damnatorum cremanda proiciebantur. Constitue-
 batur verò concilium hoc (salua & integra lege ac
 Repub.) ex Rege primū cum principibus populi,
 ac septuaginta senioribus, pontifice, ac principibus
 sacerdotum, & scribis. Voco autem principes popu-
 li, duodecim principes Tribuum, qui regi asside-
 bant. Seniores verò ipsos, quos dixi septuaginta po-
 puli senatores. Quod ne ipsi ex nostro sensu dicere
 videamur, iuuat paucis totā eius cōsiliū rationem ex
 Talmudistis, referēte Galatino, adscribere: *Tempore*
quidem Moysis Dei iussu, septuaginta seniores ætate
prouecti, ac scientia probati delecti fuerunt, qui ipsius
Moysis in populi regimine coadiutores essent, ad quos
Et omnes legis difficultates declarare, ac definire, Et
in re-

in rebus grauibus & causis arduis iudicare pertinebat.
 Deut. 17. De quibus illud Deut : scriptum est : Si difficile atque
 ambiguum apud te iudicium esse perspexeris ; surge &
 ascende ad locum, quem elegerit Dominus Deus tuus,
 ut ibi nomen eius euoces. Hi autem Sanhedrin voca-
 bantur, & sedebant in Consistorio Gazith ad iudican-
 dum iudicia animarum : dicebantur quoq. Meokekim,
 id est, scribæ siue legum latores, eò quòd quicquid tra-
 debant & scribebant, tanquam lex ab aliis haberetur.
 Quorum collegium, sceptrum datum à spiritu sancto,
 Iacob domui representabat : & in ipsis sceptrum ipsum
 pendebat. Quare non solùm sub regibus & ducibus re-
 sidentes iudicandi potestatem exercuerūt ; verùm nul-
 lo etiam rege, aut duce apud Iudeos existente, eorum
 tamen durauit auctoritas, cumq. aliquem occidendum
 iudicassent, tota illa die nihil gustarent. Iudicia porrò
 de pecuniis, & rebus mobilibus fiebant per tres iudices :
 animarū per viginti tres. Nemo autem iudicabat Tri-
 bum, sceptrum, pseudopphetam, aut sacerdotem ma-
 gnum, nisi domus iudicii 71. Iudicum : nec egrediebatur
 ad bellum, nisi secundum os domus Iudicii 70 Iudicum :
 nec addebant ciuitati, nec salariis templi, nisi per eos-
 dem : nec faciebant Sanhedrioth, id est, conuentus Iu-
 dicum Tribubus, nisi per eosdem. Collegium magnum e-
 rat 71. Iudicum. Minus 23. Erant autem 70. seniores,
 & unus Moyſes. Minor ipsorum Sanhedrin conuētus
 non poterat, nisi à 70. maiorum conuentu ordinari. Ipſi
 namque

namque Iudices 70. ordinabant aliorum iudicum conuentus, qui in aliis ciuitatibus & locis circumquaq; populum regebant; hac tamen conditione, vt vnusquisq; cuiusq; regionis conuentus, magno maiorum conuentui Ierusalem, & in loco Gazith vocato existenti, subesset. Iudices autem manuum impositione legebantur, ita vt quinque necessarij essent, qui id munus præstarent. Hos verò Sanhedrin Rex Herodes sustulit: inde alij substituti sunt, sed sine potestate sanguinis. Vnde Pilato responderunt: Nobis non licet interficere quenquam. Inde ob falsum Christi iudicium, annos quadraginta antequam templum à Romanis incenderetur, ex consistorio Gazith expulsi sunt, & in Hamith confederunt. Non licebat autem de capite agere, nisi in Gazith: Et faci- Deut. 17.
es secundum verbum oris, quod nuntiabunt tibi de loco illo. Item: Et surges, & ascendes ad locum. Ad extremum, hi iudices quoq; omnes à Romanis iterum interfecti sunt.

De eius autem iudicii vi & autoritate, Moyfes ad populum ex Dei præscripto hæc loquitur: Si verò Deut. 17.
difficile & ambiguum apud te iudicium esse prospexeris inter sanguinem & sanguinem, causam & causam, lepram & non lepram, & iudicum inter portas tuas videris verba variari; surge, & ascende ad locum, quæ elegerit Dominus Deus tuus: veniesq; ad sacerdotes Leuitici generis, & ad iudicem, qui fuerit illo tempore, quæresq; ab eis, qui indicabunt tibi indicij veritatem:

Et facies quodcumq; dixerint, qui præsunt loco, quem elegerit Dominus, Et docuerint te iuxta legem eius, sequerisq; sententiam eorum: nec declinabis ad dexteram neq; ad sinistram. Qui autem superbierit, nolens obedire Sacerdotis imperio, qui eo tempore ministrat Domino Deo tuo, ex decreto iudicis morietur homo ille. Quam eandem legem Iosephus sic reddidit: Si verò iudices nesciunt de rebus ad se delatis pronuntiare; integram causam ad urbem sanctam mittent: Et conuenientes, Pontifex Et Prophetæ Et Senatus, quod visum sit pronuntient. Et autoritas quidem iudicij ac maiestas illius hæc fuit.

Formula verò intendendi aut repellendi criminis erat illa: Intendebatur crimen hoc modo: IUDICIUM MORTIS EST VIRO HVIC, quia hoc aut illud fecit. Repellebatur autē illo: IUDICIUM MORTIS NON EST VIRO HVIC, quia illud non fecit, aut quia iustè fecit. Condemnabatur autē reus verbis illis: REVS EST MORTIS. Contrà absoluebatur: NON EST REVS MORTIS. Perorata vtrinq; causa, iudicibus suffragia dabantur, qui pro numero sententiarum, decernere solebant, & exequiebantur ipsi. Vbi verò res ad Romanos redacta est, Concilio relicta tantum est causæ cognitio: sententia & animaduersio erepta, procuratoriq; Romano permissa. Quod nunc in CHRisti causa fieri videmus. Verum hæc quàm oportuit prolixius fortasse; non
fine

sine causa tamen, de eius iudicij ratione dicta sint. Magnum igitur fuit hoc concilium, & ex magnis: ita ut nihil inde nisi sanctum, nisi iustum, nisi moderatum, cum legeq; Dei & rectæ rationis iudicio coniunctū, expectari possit. Sed ubi improbitas ac prauus affectus pectus obsederit, lumenq; diuinum recesserit; tum nulla dignitas, nulla doctrina, nulla ornamenta sunt tanta, quæ non plus obsint quàm profint. Quod nunc in hoc concilio euenire videmus: *Obscuratum est aurum, mutatus est color optimus.* Nam Thren. 4 cum in omni legitimè conuocato iudicio, hæc quinque sapientissimorum hominum testimonio requirantur; si modò iudicium, & non prætextus quidam & species tantum iudicij esse debeat. Primum, crimè certum & definitum. Deinde, documenta atque testimonia firma & euidentia. Tertiò, distinctæ (iudicis, accusatoris & rei) tres personæ. Quartò, animus iudicis ab omni affectione & perturbatione liber, ad parcendumq; magis, quàm ad sæuiendum paratus. Quam in sententiam multa alicubi adfert Aristoteles, cum explicat causam, cur scilicet Iudex in rei potiùs, quàm accusatoris partes propendere debeat. Quod & in Areopago fuisse legimus, ubi reo quidē ad sui defensionē tres, accusatori autem ad causæ propositionē duæ solæ dabantur horæ. Quintò, locus & tempus legitimum atque liberum, causæq; informadæ sufficiens: néue quid reus mali pati-

atur, priusquàm conuincatur, sed iure suo gaudeat, ac æqua cōditione cum accusatore sit. Nihil earum rerū in præsenti iudicio inuenies: & de crimine quidem paulò pōst fusiùs nobis dicendum erit; & utinam pro rei necessitate & dignitate dici possit. Documenta certè & testimonia nunc primùm, vt videtis, quæruntur, nec inueniuntur tamen: & si quæ inueniuntur; conuenientia tamen non sunt. Quod in Zuzannæ causa itidem aliquādo similiter factum fuisse legimus. Quo in eodem iudicio accusator nusquam comparet: Iudex accusat: testimonia conquirat: reus tacet: vel si quid proloquitur, cæditur: aduocati nulli, patroni nulli: tumultus & clamorum plena sunt omnia: princeps iudicii furit, insanit, tumultuatur, vestimenta cōtra legem Dei scindit, cœlum terramque cōiitiis & clamoribus complet: *Ubi*

Leo ser. est Caipha (alloquitur Iudicem S. Leo,) rationale
6 de pas. pectoris tui? ubi est continentiae cingulum? ubi super-
humerales virtutum? Mystico illo sacroq; amictu ipse
te spoliās; & propriis manibus pontificalia indumenta
discerpis: oblitus præcepti illius, quod legeras de principe
sacerdotū. De capite suo Cidarim non deponet: & ve-
stimenta sua non dirumpet. Quid? quod, & quale tē-
pus? Tēpus noctis apud filios tenebrarum, quo vel
ipsæ bestiae quiescere solent: Solis occasus, dicebat
lex Romana, vltima tēpestas esto: hīc caput & prin-
cipium negotii est. Tribunal ac locus iudicii quis?
domus

domus inimici. Nihil igitur sanum, nihil integrum, nihil iustum & legitimum in hoc fuit consilio. Cui & quali iudicio ne vnquam anima sua intersit, néue illo contaminetur, ante multa millia annorum deprecatur Iacob Patriarcha: *Simcon & Leui fratres*, Gen. 49. *Vasa iniquitatis bellantia: in consilium eorum non veniat anima mea: & in cœtu illorum non sit gloria mea, quia in furore suo occiderunt virum, & in voluntate sua suffoderunt murum. Maledictus furor eorū, quia pertinax: & indignatio eorum, quia dura.* In quale itē iudiciū, ne anima tua ingrediatur vnquam Rex Stephane, Deum precor: etiamsi omne consilium, etiamsi vniuersus Senatus, etiāsi omnis populus, deniq; si totus illabatur orbis & clamet: Reus est mortis; tu tamen respondebis: Non est reus mortis, quia in nomine Domini nobis locutus est.

Quanquam autem hoc iudicium, ita vti diximus iniquissimum fuerit, imò iniquitas ipsa; neq; tamen aut ex nihilo, aut sine specie aliqua legis & pietatis natum fuit, neque suo iustitiæ aut veritatis prætextu caruit. Habet enim hoc improbitas Pharisaica, ista præsertim, vt cū plurimū fallit; tum maximè verax & simplex videri velit: cū maximè noceat; tū se vel in primis prodesse simulet. Erat enim atrox illa lex contra blasphemos lata: *Educ*, inquit, *blasphemū* Leui. 24. *extra castra, & ponāt omnes qui audierunt, manus suas super caput eius: & lapidet eū populus vniuersus. Et ad*

filios Israël loqueris : Homo qui maledixerit Deo suo, portabit peccatum suum : & qui blasphemauerit nomen Domini, morte moriatur : lapidibus opprimet eum omnis multitudo populi, siue ille ciuis, siue peregrinus fuerit. Qui blasphemauerit nomē domini, morte moriatur. Et lex quidem blasphemiae hæc fuit, grauis satis, ut videtis & seuera; & meritò quidem: Qui enim detrahit illi, à quo omnia sua accepit; hic dignus certè est, ut omnia illa quæ accepit, ab illo auferantur: ad extremum, ne ista luce fruatur, cuius authorem odit, illiq; detrahit. Quæ lex, si nostro tempore locū haberet vllum; non multum nobis hoc præsentī opus esset, pro diuinitate Christi conatu. Sed hæc omnia turbant foeda Sarmatica foedera, illamq; legi diuinæ contrariam legem subrogant: Si blasphemauerit siue ciuis, siue peregrinus, siue exul & profugus, etsi Pontifex vel Rex in talem animaduertere, aut illi dicam conscribere, eumq; appellare voluerit; tum ea causa, contra Regem, contra Principes, sumat plebs lapides, & lapidet eum omnis populus. Egregia capita Dei populo, genteque sancta digna. Verum, hæc querela alterius loci & tēporis est. Continebatur autem sub lege blasphemiae & illud: eadēque poena manebat, eademque lex vrgebat illum, si quis se Deum, vel filium Dei, esse profiteretur; non quidem simpliciter, aut qualemcunque Deum, Dei-que filium, (nam hoc & vsitatum fuit, & omni re-

pre-

prehensione caruit, in ipsaque scriptura sapius positum inuenitur: *Ego dixi, dii estis, & filii excelsi omnes.* *Psal. 82.*
Vos autem sicut homines moriemini: & sicut unus de principibus cadetis. Et: *Deus stetit in synagoga Deorum.*
 Et: *Tu, inquit, pater noster es, & Abraham nesciuit* *Isaia 63.*
nos) sed si quis natura se Deum ex vero genitū Deo iactaret, honorēq; diuinū ad se transferret, talēq; se filiū Dei esse diceret, de quali dicitur in Psalmo: *Filius meus es tu, ego hodie genui te: hoc est, vnus & eius.* *Psal. 2.*
 dem naturæ & essentiæ, vnus æternitatis, virtutis & potētiae mecū. In quo sensu paulò post vsurpant isti: *Nos legē habemus, & secundum legem debet mori, qui-* *10an. 19.*
a filium Dei se fecit. Quod de adoptiuo filio, vel per similitudinem & gratiam in filiū recepto, nullo modo, vti dictum est, intelligi potest: hac enim ratione nulla lex fuit, cur mori deberet. Fuit autem vsitatum in crimine blasphemix, vt vltra superiūs allatæ poenæ seueritatem, illud ex more adderent, vt post decretum latum, eum qui damnatus erat, conspuerent, ferirent, omnibus denique ludibriis exagitant omnes; et meritò quidem. Dignus enim est omnium odio ille, qui vniuersorum parentem & benefactorem odit: dignus omni infamia, qui authorem omnis honoris non honorat: dignus omnibus omnium sputis, qui factorem suum contumelia afficit, cū pietas vel ipso lædatur vultu. Cū igitur ea vis & ratio, vti diximus, legis blasphemix esset,

set: CHRISTVS autem Dominus in tota vita sua, in tota prædicatione sua, in omni denique curriculum doctrinæ suæ, maximè verò ante mortem, apud omnes quidem Euangelistas, præcipuè tamèn apud Ioannem, nihil aliud magis doceret, magisq; inculcaret, ac omnibus argumentis probatum esse vellet; quàm se verum Deum, verumq; Dei filium, vnius & eiusdem naturæ & substantiæ cum Patre esse: his duobus quasi fundamentis, Iudaica malitia ad perdendum Christum, in hoc ipso iudicio abusa est. Et doctrina quidem euidentissima Christi, quæ se verum Deum, veri q; Dei filium, & verbis, & rebus professus est, hæc sparsim apud Ioannem reperitur:

- Ioan. 2. *Auferte ista hinc, & nolite facere domum patris mei, domum negotiationis. Recordati sunt verò discipuli eius, quia scriptum est: Zelus domus tuæ comedit me. Responderunt ergo Iudæi, & dixerunt ei: Quod signum ostendis nobis, quia hæc facis? Respondit Iesus, & dixit eis: Soluite templum hoc: & in tribus diebus excitabo illud. Dixerunt ergo Iudæi: Quadraginta & sex annis ædificatum est templum hoc, & tu in tribus diebus excitabis illud? Ille autem dicebat de templo corporis sui. Cum ergo resurrexisset à mortuis, recordati sunt discipuli eius, quia hoc dicebat: & crediderunt scripturæ, & sermoni quem dixit Iesus. Et illud similitur: Sic Deus dilexit mundum, ut filium suum unigenitum daret; ut omnis qui credit in eum, non pereat, sed habe-*

Sed habeat vitam æternam. Non enim misit Deus filium suum in mundū, ut iudicet mundum; sed ut saluetur mundus per ipsum. Qui credit in eum, non iudicatur: qui autem non credit; iam iudicatus est: quia non credit in nomine unigeniti filij Dei. Et: Qui credit in filium, habet vitam æternam: qui autem incredulus est filio, non videbit vitam; sed ira Dei manet super eum.

Et item: Pater meus usq; modo operatur, & ego operor. Ioann. 5.

Propterea ergo quærebant eum magis Iudæi interficere, quia non solum soluebat sabbathum; sed & patrem suum dicebat Deum, æqualem se faciens Deo. Respondit itaq; Iesus, & dixit eis: Amen amen dico vobis: non potest filius à se facere quicquam, nisi quod viderit patrem facientem. Quæcunq; enim ille fecerit, hæc & filius similiter facit. Pater enim diligit filium, & omnia demonstrat ei, quæ ipse facit: & maiora his demonstrabit ei opera; ut vos miremini: sicut enim Pater suscitavit mortuos & viuificat; sic & filius quos vult viuificat. Neq; enim pater iudicat quenquam, sed omne iudicium dedit filio; ut omnes honorificent filium, sicut honorificant patrem: qui non honorificat filium, non honorificat patrem, qui misit illum: sicut enim pater habet vitam in semetipso; sic dedit & filio habere vitam in semetipso. Et deinde: Hæc est volun- Ioann. 6.

tas patris mei qui misit me, ut omnis qui videt filium, & credit in eum, habeat vitam æternam: & ego resuscitabo eum in nouissimo die. Murmurabant ergo

O Iudæi

Iudei de illo, quia dixisset: Ego sum panis viuus, qui de cælo descendi: & dicebant: Nōne hic est Iesus filius Ioseph, cuius nos nouimus patrem & matrem? Quomodo ergo dicit hic, quia de cælo descendi? Et de-
ioann: 7. inde: Clamabat ergo Iesus in templo docens, & dicens: Et me scitis, & unde sim scitis: & à meipso non ueni;
ioann: 8. sed est uerus, qui misit me, quem uos nescitis: ego scio eum: & si dixero quia non scio eum, ero similis uobis mendax: sed scio eum, quia ab ipso sum, & ille me misit. Quærebant ergo eum apprehendere, & nemo misit in illum manus, quia nondum uenerat hora eius. Et: Tu quis es. Dicit eis Iesus: Principium, qui & loquor uobis. Multa habeo de uobis loqui & iudicare, sed qui me misit, uerax est. Et ego quæ audiui ab eo, hæc loquor in mundo. Et non cognouerunt, quia patrem su-
ioann: 8. um dicebat Deum. Et dixit eis Iesus: Amen amen dico uobis, antequàm Abraham fieret, ego sum. Tulerunt ergo lapides, ut iacerent in eum. Iesus autem abscondit
ioann: 9. se, & exiuit de templo. Et iterum: Tu credis in filium Dei? Respondit ille & dixit: Quis est Domine, ut credam in eum? Et dixit ei Iesus: Et uidisti eum; & qui loquitur tecum, ipse est. At ille ait: Credo Domine. Et procidens adorauit eum. Et dixit ei Iesus: In iudicium ego in hunc mundum ueni, ut qui non vident, uideant: & qui vident, cæci fiant. Et audierunt quidam ex Phariseis, qui cum ipso erant, & dixerunt ei: Nunquid & nos cæci sumus? Dixit eis Iesus. Si cæci essetis

esetis; non haberetis peccatum: nunc verò dicitis, quia
 videmus: peccatum vestrum manet. Quousq; animam Ioan: 10.
 nostram tollis? Si tu es Christus, dic nobis palàm. Re-
 spondit eis Iesus: Loquor vobis & non creditis: Open-
 quæ ego facio, in nomine patris mei, hæc testimonium
 perhibent de me; sed vos non creditis, quia non estis ex
 ouibus meis: Oves meæ vocem meam audiunt; & ego
 cognosco eas, & sequuntur me: & ego vitam æternam
 do eis; & non peribunt in æternum: & non rapiet eas
 quisquam de manu mea. Pater meus quod dedit mihi,
 maius omnibus est; & nemo potest rapere de manu pa-
 tris mei: Ego & pater unum sumus. Sustulerunt ergo
 iterum lapides Iudæi, ut lapidarent eum. Respondit
 eis Iesus: Multa bona operum ostendi vobis ex patre
 meo, propter quod eorum opus me lapidatis? Responde-
 runt ei Iudæi: De bono opere non lapidamus te; sed de
 blasphemia: & quia tu homo cum sis, facis teipsum De-
 um. Respondit eis Iesus: Nōne scriptum est in lege ve-
 stra, quia ego dixi: Dii estis? Si illos dixit Deos, ad
 quos sermo Dei factus est, & nō potest solui scriptura:
 quem pater sanctificauit & misit in mundum, vos di-
 citis: quia blasphemias, quia dixi Filius Dei sum? Si non
 facio opera patris mei, nolite credere mihi: si autem fa-
 cio, & si mihi non vultis credere, operibus credite; ut
 cognoscatis & credatis quia pater in me est, & ego in
 patre. Quærebant ergo eum apprehendere, & exiuit
 de manibus eorum. Et similiter: Dixit ei Iesus. Ego Ioann: 11.
O 2 sum

sum resurrectio & vita: qui credit in me, etiamsi mortuus fuerit uiuet: & omnis qui uiuit & credit in me, non morietur in æternum. Credis hoc? Ait illi: Vtiq; Domine. Ego credidi quia tu es Christus filius Dei uiui, qui in hunc mundum uenisti. Ab illo ergo die cogitauerunt, ut interficerent eum. Et: Qui credit in me, non credit in me; sed in eum qui misit me. Ego lux in mundum ueni; ut omnis qui credit in me, in tenebris non maneat. Et si quis audierit uerba mea, & non custodierit; ego non iudico eum: non enim ueni, ut iudicem mundum; sed ut saluificem mundum. Qui spernit me, & non accipit uerba mea, habet qui iudicet eum: sermo quem locutus sum, ille iudicabit eum in nouissimo die: quia ego ex meipso non sum locutus; sed qui misit me pater, ipse mihi mandatum dedit, quid dicam, & quid loquar: & scio quia mandatum eius, uita æterna est. Quæ ergo ego loquor, sicut dixit mihi pater, sic loquor.

Quæ, illo docente, plebs quidem tanquam contra blasphemum, ex lege lapides arripiebat: sacerdotes verò principesq. populi, tunc demum se colligunt: occasionem sibi datam esse gaudent: paratūq. crimen se & causam habere, cur eum occiderent lege de blasphemia lata, arbitrantur; tum demum, ne quid aut ex odio, aut ex inuidia temerè fecisse uideantur, consiliū aliquoties cōuocant: mutuò consulūt: cum Iuda proditore rem transigunt: cohortem ad capi-

capiendum Christum mittunt: in consilio & iudicio
sistunt: causamque blasphemiae dicere iubent. Huc
igitur accusatio omnis refertur: huc causae cognitio
tota: huc documentorum perquisitio: huc testium
& testimoniorum, qualiacunque illa sunt, inductio:
huc duo illi nouissimi testes: *Nos auduimus eum di-* *Mat:26.*
centem: Possum destruere templum Dei, & in triduo
reaedificare illud. Quo non aliud docere voluerunt,
quam eum vim diuinam ad se transferre voluisse, ut
qui tale opus aggredieretur, quod non nisi diuinæ sit
virtutis & potentiae proprium: quod idem postea lon-
gè clariùs pontifices ipsi apud Pilatum explicat, non
alia scilicet causa illum se perdere velle, nisi quod se
germanum filium Dei diceret: *Nos legem habemus,* *Ioan: 19.*
inquiunt, & secundum legem debet mori, quia filium
Dei se fecit. Produxissent autem homines stolidi po-
tius ad eam rem verè & seriò confirmandam loco
ementitorum testium, Lazarum triduanum iam foe- *Ioan:11.*
tentem, nuper à morte excitatum: produxissent fili-
am Archisynagogi: produxissent ipsi coeci, coecum *Math: 9.*
noua luce donatum: produxissent septem primum, *Ioan: 9.*
deinde quinque millia hominum, quinque panibus *Mat:14.*
saturata: produxissent sexcentos alios coecos, clau- *Mar: 6.*
dos, surdos, paralyticos, demoniacos ab illo cura- *Lucæ 9.*
tos; hæc enim omnia diuinæ sunt virtutis: hæc ve- *Ioan: 6.*
rum Deum Dei que filium designant: cum talia signa *Ioan: 3.*
nemo facere posset, nisi sit Deus cum illo. At inuidia id

facere nō permittebat, ideo incohærentes malūt adducere testes, quàm veris signis propositum suū demonstrare. Quæ vbi minùs, princeps consilii Caiphas cohærere videt, plenus irarum, prosilit ac totum se prodit, ad illudque quod primum & vltimum in hac causa fuit, confessionē scilicet facti, se confert. Exurgit ergo: vrget reum: *Tu es Christus filius Dei benedicti? Adiuro te per Deum viuum, vt dicas nobis, si*

Mat. 26. tu es Christus filius Dei viui. Quod ille eadem constantia, qua semper clarè & distinctè magnoq; animo confitetur: *Tu dixisti.* Quod cū alios in aliam accepturos partem rectè sciuiſſet, rem totam explicat, ostenditque hæc quidem in ea sua tam afflicta, vt tum videbatur, conditione, minus verisimilia videri; aliquando tamen tempus futurum, vt id ipsum propria experientia magno suo malo ipsi experturi sint: *A modo, inquit, videbitis filium hominis sedentem à dextris virtutis Dei, & venientem in nubibus cæli.* Quid his verbis clarius, quid manifestius, quid explicatius dici potuit? ipse enim quem & qualem filium Dei se esse intelligat, interpretatur: eum scilicet, qui in pari & æqua sit patris gloria: qui ad dexteram eius sedeat: cuius nubes sint ascensus eius: quem constituit Deus iudicem viuorum & mortuorum: cui pater tradidit omne iudicium: qui omnium dictorum factorum & cogitatorum, quod solius Dei, cordiū scrutatoris est propriū, rationē exposcere de-

debet: *Ad cuius aduentū, omnes homines resurgere habent cū corporibus suis, & reddituri sunt de factis propriis rationem.* Videbitis, inquit, iustū Ioseph impij fratres in prima Regis Pharaonis dignitate: videbitis ad oris eius imperium, cunctum populum obedientem: videbitis constitutum super vniuersam terram *Gen. 41.* Ægypti: annulo regio manus eius, torquæ aureo colum, veste byssina totum ornatum, ascendentem super currum eius, clamante præcone: vt omnes coram eo genu flecterent: & præpositum esse sciant vniuersæ terræ Ægypti. Hoc idem quodammodo, sed non eodem modo, in simili iudicio, sed dissimili auctoritate, respondit Ieremias: *Ego autem in manibus vestris sum, facite mihi quod bonum & rectum est in oculis vestris. Verūtmamen scitote & cognoscite, Iere. 26.* quòd si occideritis me, sanguinem innocentem tradetis contra vosmetipsos, & contra ciuitatem istam, & habitatores eius. Multum interest seruusne loquatur an herus; quod cæcitas Ariana non videt. Hic enim dicit: *Sanguinem innocentem tradetis.* At ille: *Videbitis filium hominis sedentem à dextris virtutis Dei.*

Quod quid, & quale sit, princeps facto suo explicat sacerdotum: ac quia pontifex anni illius est, cæcos, etsi ipse parum videat, Arianos docet: *Tunc princeps sacerdotum,* inquit Euangelista, *scidit vestimenta sua, dicens: blasphemauit: usurpat sibi diuinos honores, cū sit homo. Scindebantur enim ex more vestes*

vestes in blasphemiae crimine, quod tamen ne à pontifice fieret, lege vetitum fuit: *Quid adhuc desideramus testes?* Si filius hominis Ariane, vt ipse dicit, quomodo blasphemauit? cur vestem scidit contra legem Caiphas? Si filius Dei, quod agnoscit Caiphas, cur idem non agnoscis? Idem ergo filius Dei, & idem filius hominis, verus Deus & verus homo, vnus in persona, duplex in natura: *Ecce nunc audistis blasphemiam, quid vobis videtur?* Gaudet cōfessione, gaudet quod voluit se obtinuisse: causā tenere se putat, triūphat: consilium compellat. At illi inclamant omnes: *Reus est mortis.* Dissimile quid factum est in eo iudicio, quod de Ieremia institutum fuit: cū enim Sacerdotes & Prophetæ, contra Ieremiam in porta templi, simile decretum tulissent, eò quod ruinam templi prædicabat: *Iudicium est mortis viro huic, quia prophetauit aduersus ciuitatem istam;* Non idem re-
Iere. 26. spondit populus: *Non est,* inquit, *viro huic iudicium mortis, quia in nomine Domini Dei nostri locutus est ad nos.* At hīc conueniunt in scelere, vt conueniant in exitio. In eam igitur sententiam descendit consilium omne, gens sancta, populus quondam acquisitionis, vinea electa, vt suum prodat gentibus authorem: lata sententia ex more in crimine blasphemiae veteri: ad sputa, colaphos, probra, illusiones, se cōferunt. Quarum illusionū quinque sunt partes. Sputa inprimis. *Et conspuerunt eum:* inquit Euangelista,

sta, ipsi perpetua infamiae sputa in se recepturi. *Ve-* Luc: 22.
lauerunt eum, nunquam faciem eius visuri: *Et fa-* Isaia 53.
ctus est quasi absconditus vultus eius, & despectus. *Ve-*
lauerunt faciem illam, quam multi reges & prophe- Luca 10
 tae desiderabant videre, & non viderunt: & in cuius
 die exultauit Abraham, quem isti nequicquam pa- Ioan: 8.
 trem suum dixerunt: digni, vt nunquam propitium
 & serenum eius vultum videant: digni, vt nunquam
 æquis & liberis oculis, quod vsque ad hanc diem il-
 lis euenire videmus, quenquam aspiciant. Ostende Psal. 79.
 autem tu nobis Christe faciē tuam, & salui erimus:
Et colaphis eum ceciderunt: alij autem palmas in fa- Mat. 26.
ciem eius dederunt, & percutiebant faciem eius. *Et* Isaia 50.
posuit faciem suam, vt petram durissimam. Digni, quos Deu. 28.
 percutiat Dominus vlcerē pessimo, & vulnere insa-
 nabili. Addebāt probra verberibus: *Prophetisa no-* Mat. 26.
bis Christe, quis est qui te percussit? Digni, vt neq; re-
 gem, neq; sacerdotem, neque prophetam habeant
 & audiant vnquam. Blasphemauerunt illum, ipsi in
 perpetuū cum posteritate sua, infames futuri & in
 glorijs: *Dabo eos*, inquit Dominus per Ieremiam, in Iere. 24.
vexationem afflictionemq; omnibus regnis terræ: in
opprobrium, & in parabolam, & in prouerbium, & in
maledictionem in vniuersis locis, ad quæ eieci eos.
 Quod nunc etiam illos vbiq; sequi & manere, quā-
 uis tot legibus, tanta magistratuum autoritate,
 tanta gratia, tot opibus & corruptelis muniantur,

Isaia 53. cernimus: *Et vidimus*, inquit Propheta, *eum tanquam leprosum: & non erit illi species neq; decor: & vidimus eum, & non erat aspectus: & desiderauimus eum despectum, & nouissimum virorum.*

Sibylla
vaticiniū
libr.1.

Expressit has omnes ludibrij partes grauissimè
Sibylla.

*Et tunc ebrius, Israël non mente videbit,
Non oculis cernet, non auribus audiet ipse.
Hebræos sed enim summi lymphata Tonantis
Cum petet ira, fide sublata prorsus eorum,
Propter cælestem, diuino semine cretum,
Offensum per eos puerum: tunc impius illi
Impinget colaphos, virosq; sputa scelestis
Israël labiis.*

Et alibi.

*Tum calamo compungent ilia, legis
More suæ, ex calamis etenim quos concutit auri,
Ad lites animi sese ira vindice vertit. Hæc illa.*

Dignum pontificibus, dignum summis sacerdotibus, dignum populo Dei, dignum tanta celebritate & fama, de qua superius diximus, consilium atq; iudicium. Fraude apud discipulum præceptorem emunt: inermem armati cingunt: non reluctantem ligant: sequi volentem trahunt: innocentem damnant: pro argumentis & tabulis, flagris, colaphis, sputis, verberibusq; abutuntur: *Nemo fit melior, inquit Hieronymus, quam qui in Sacerdotali ordine*
pro-

profecerit: nemo vicissim deterior, quàm qui in eodem ordine defecerit. Ergo captiuorum libertas ligatur: ergo patris sapientiæ, Angelorum gloriæ illuditur; ergo splendor diuinitatis, speculū sine macula turpiter conspuitur: & dominus cœli cœditur. Sed non tum tantum, hæc & talia, quod tamen indignissimū fuit, pertulit: perfert nunc eadem vel similia; si modò non cum maiore contumelia & iniuria coniuncta. Traditur à Simoniacis: illuditur illi ab Hypocritis: cōspuitur ab hæreticis: denudatur ab vsurariis & raptoribus: blasphematur ab impiis & apostatis. Eius reatu nostra culpa soluta est: eius velamine velamen à cordibus nostris sublatum: illius sputis nostræ sordes ablutæ: eius contumeliæ nostram abstulerunt infamiam: eius vincula, nostros soluerunt nodos: liuore eius sanati sumus. Quid igitur retribuemus Do *psal. 115.* mino, pro omnibus quæ retribuit nobis? Calicem Domini similiter accipiamus: & nomen Domini inuocemus. Verum hæc hæc haftenus. Nunc eò, quò diu iam spectat tota hæc oratio nostra, & quò omnis hic tantus apparatus ducit, nos conferamus.

Si Christus Dominus verus est Deus ac consubstantialis, & coæternus patris filius, vti omnes Patriarchæ, Prophetæ, Euangelistæ, Apostoli, Martyres Virgines, Confessores testati sunt, vitæq. & sanguine suo, hoc ipsum testamētum suum obsignârunt ac subscripserunt: omnia item Concilia, Patres, tota

deniq. sancta Catholica & Apostolica docet atque
 confitetur Ecclesia: & uti nunc ipse pleno ore in me-
 dio inimicorum suorum per patris sui nomen con-
 testatus ac confessus est; tum hoc ipsum iudicium
 Caiphæ sceleratissimum fuit, utpotè aduersus Domi-
 num & aduersus Christum eius, verum Deum & ho-
 minem, ipsumq. legitimum hæredem & dominum,
 collectum & congregatum: Caiphas improbus &
 perditus iudex, consilium malignum, populus ne-
 quam: Christus autem dominus, verus Messias, ve-
 rus mediator Dei & hominum, redemptor mundi,
 imago patris, agnus innocens, hostia & sacrificium
 æternum, & est & fuit semper: populus qui illum se-
 quitur, populus sapiens, verusq. veri Dei cultor, po-
 pulus adoptionis, populus Deo charissimus, popu-
 lus sanctificatus, & emundatus, gens electa, consors
 & particeps diuinæ naturæ, filii Dei, hæredes qui-
 dem Dei, cohæredes autem Christi. Sin autem Chri-
 stus Dominus verus Deus, verusq. Dei filius non est,
 uti moderni Iudæi, Machometani, Ariani, ac reliquū
 Caiphæ consilium, Ebionitæ, Photiniani, Samosa-
 tentes impiè mentiuntur; tum hoc quidem iudicium
 fuit æquissimum & iustissimum, ac iuxta legem Dei
 factum, utpotè ad vindicandam blasphemiam insti-
 tutum: Caiphas Pontifex bonus, consilium sanctum,
 decretū iustum, ac secundum legem latum, sputa, co-
 laphi, irrisiones legitimæ: Christus ipse Dominus nō
 modò

modò non Mefias, non redemptor, non mediator, sed ne propheta quidem: peccatū fecit (horret animus referre dictūq. refugit) dolus inuētus est in ore eius: contrā quā vniuerfa docet scriptura, qui seipsum toties Deū verum, Dei filium est professus, cū nō esset: iustè & meritò p̄ditus, iustè morti addictus, iustè consputus, ac colaphisatus: iure & legitimè in crucem actus: religio Christiana nulla, aut potius mera superstitio: nos stulti & amentes: inanis est fides nostra: inanis prædicatio nostra: in iisdem sordibus peccati, in quibus antea hæremus: Iudæi & Sarraceni, quod verum est ipsi soli vident, veri quæ Dei sunt cultores. Sis te igitur gradum, impium Caiphæ concilium: sis te scelus; quò enim ampliùs progrediaris non est, vt vides.

Habes Rex Stephane, & vtinam non habeas in Regno tuo, atq. adeò in vrbe illa Regia tua Cracouiē: sede coronationis tuæ, ac Lublineñ: cæteris quæ quā plurimis, Caiphæ socium ac cognatū, ex profugis & exilibus cæterisq. mundi fecibus, contra Dominum & contra Christum eius, qui te in Regem elegit, vñxit: suumq. locum tenere voluit, iam olim magistratum negligentia collectum atq. conflatum, tua autem pietate ac zelo domus Domini & religione extirpandum Synedrium atq. consilium, quod sententiam in dies singulos in ipsum Dei filium iisdem verbis eodemq. clamore ferat: *Reus est*

mortis, quia filium Dei se fecit; consilium inquam impium, consilium malignum, consilium iram Dei prouocans: dignum vt hoc cœno, his sputis, quibus creatorem & redemptorem suum conspuat, ipsum conspuatur: his colaphis quibus cædit, cædatur: his ludibriis quibus afficit, diuexetur: his lapidibus quos in CHRISTVM suum collegit, obruatur: in hanc crucem quam illi parat agatur. Et erit aut tam frigidus quis, aut tam Christi sui parum amans, princeps, vel Respublica aliqua quæ hæc ferat: aut erit aliquod tam sceleratum fœdus, quod tam peruerso tribunali, aut cōciliabulo patrocinetur potius quàm illud persequatur, scopisq. profligandum censeat: aut tã perditâ societas, quæ hos tales ciues, qui quotidie crucis decretû in Christum dominû ferunt, ac mortis sententiã illis vocibus, tolle, tolle, crucifige, crucifige eû, statuûit, in sinu suo foueat, & non pellat potius, ac in extremas terras deferendos putet; si modò aliqua terra sit, quæ hæc monstra sine exitio suo ferre possit. Habes gemmas & vniones seculi tui Stephane. Deum immortalẽ, vbinam gentium sumus? aut quam religionem habemus? aut quid tandem sperare debemus? in media medius fidijs Turcia vix hæc perferûntur. Verùm, quis eius rei enormitatem rectè exaggerare possit. Quæ qualia iudicia vel à sceleratissimo Iuda, prima luce facile cognoscuntur & damnantur.

Tum

Tum videns Iudas qui tradidit eum, quòd damnatus esset, poenitentia ductus, pecuniã, qua vendiderat illum, triginta inquam argenteos, quali item venditum fuisse iustum Ioseph legimus, verè pretiũ *Amos 2.* calciamenti, vt prædictum fuit per Prophetam, Principibus sacerdotum & senioribus populi restituit: palinodiam canit: aduersus seipsum sententiam fert: *Peccauit tradens sanguinem iustum.* Quæ quidem confessio, CHRISTO quidem Domino fuit debita, Iudæ inutilis, quia ex seruili metu potiùs quàm ex vera charitate sine spe veniæ fuerat profecta: in qua agnoscit magnitudinem sceleris sui; sed non agnoscit magnitudinem misericordiæ diuinæ: nec enim poenitentia illum reuocauit ad Dominum; sed desperatio traxit ad laqueum: *At illi dixerunt. Quid ad nos? tu videris.* Non negant innocentem sanguinẽ venditum esse: emptoris & venditoris eandem conditionem agnoscunt; nec tamen corriguntur: non eadẽ saltem poenitentia permouentur Iuda ipso deteriores: *Tu videris,* inquit. Ac si dicerent: vade & suspende te. Digna vox concilio sancto, digna gazophilatio. Qualis poenitens Iudas, tales consolatores & magistri, thesauri custodes: sed & exitus ipse: *At ille proiectis argenteis, abiit, & laqueo suspendit se, & crepuit medius, ac diffusa sunt omnia viscera eius.* *Acto. 2.* Pecuniam perdidit: scelus admisit: vitã laqueo finiuit: Vt enim prima frõte peccatum mirè se omnibus cõ-
mẽ-

mendare ac insinuare solet; ita in recessu ac exitu suo summè terret, diabolo à principio quidè omnia extenuante, in fine autem & exitu in immensum omnia ferente. Quod idem in Caimo & aliis multis accidisse legimus. Ruit animus peccatoris, nisi Spiritus sanctus verè Paraclytus labentem ac planè iacētem soletur, erigat, ac sibi ipsi restituat. Et hic igitur abiens, laqueo, vel tunc, vel paulò pòst, ut plerique opinantur, suspendit se: crucem pactus est: crucem periit: *Expectasses*, inquit S. Leo, *consummationem criminis tui, & donec sanguis Christi pro omnibus fundetur peccatoribus, informis lethi suspendiū distulisses; cumq; conscientiam tuam, tot Domini miracula, tot dona torquerent, illa saltem te à præcipitio tuo sacramenta reuocassent, quæ in paschali cœna iam de perfidia tua, signo diuinæ scientiæ detectus acceperas. Cur de eius bonitate diffidis, quæ te à corporis & sanguinis sui communione non repulit? qui tibi ad comprehendendum se cum turbis, & armatorum cohorte venienti, pacis osculum nō negauit? Sed homo inconuertibilis, spiritus vadens & non reuertens, cordis tui secutus es rabiem: & stante diabolo à dexteris tuis, iniquitatem, quam in sanctorum omnium armaueras caput, in tuum verticem retorsisti; ut quia facinus tuum omnem mēsuram ultionis exceßerat, te haberet impietas tua iudicem: te pateretur tua pœna carnificem. Neque tamen hæc actio à quo omnis est salus profiscitur: nam*
quod

quod Dominus furorem, inquit idem Leo, frementi-
 um pati voluit, in nullo author eorum criminum fuit, ^{Leo ser: 16. de pa-}
 nec egit, ut hæc vellent; sed cessit, ut possent: & sic ^{stio. Do-}
 usus est obcecatae plebis insania, quomodo & perfidia
 traditoris, quem ab immanitate concepti sceleris, & be-
 neficiis est reuocare dignatus & verbis: assumendo in
 discipulum: prouebendo in Apostolum: monendo signis:
 consecrando mysteriis: ut cui nihil beneuolentiae de-
 esset ad correctionem, nihil occasionis superesset ad cri-
 men. Sed tu impiissime homo, semen Chanaan & non
 Iuda, nec iam vas electionis, sed filius perditionis &
 mortis, utiliori tibi diaboli incitamenta credebas; ut
 facibus inflammatus auaritiæ, ad triginta argenteorū
 lucrum inardesceres: & quid diuitiarum amitteres, nō
 videres. Nam et si putabas credendum esse promissis,
 quæ fuit ratio, ut tantillus pecuniæ modus præponere-
 tur acceptis? Imperabas demoniis, & medebaris infir-
 mis: honorabaris cum Apostolis: & ut finem tuæ cu-
 piditatis expleres, patebant tibi furta de localis. Sed a-
 nimum interdictorum admonitum, quod minùs licuit,
 ampliùs incitauit: nec tam placuit quantitas pretij,
 quam magnitudo peccati. Vnde facinus commercij tui
 non ideò detestandum est, quia Dominum viliter æsti-
 masti; sed quia redemptorem etiam tuum, ne tibi par-
 ceres, vendidisti. Et meritò tibi tua poena est commis-
 sa, quia in supplicium tuum nemo te seuior potuit in-
 ueniri. Quod igitur in tempore præstituto, secundum
 Q proposi-

propositum voluntatis suæ Iesus Christus crucifixus & mortuus & sepultus est, non propriæ conditionis necessitas, sed nostræ captiuitatis redemptio fuit. Hæc ille.

Decernitur à præfectis Gazophilacii, pecuniam in corbanā non esse mittendam, quia pretiū sanguinis, quem ipsi iniquissimè cōpararunt, sit: agrū in sepulturam peregrinorum, iuxta prædictionem Prophetæ, ex ea potius, vt res non careat aliqua pietatis specie, emendum esse. De sanguine autem iusto, de anima prodente & mercante sanguinem iustum, verbum nullum: *Sepulchra dealbata, sepulchris emēdis & erigendis nata, impia religione, inquit Leo, pecuniola parua restituta, tanquam perpetuum facinoris sui monumentum, ac contra se testimonium erigunt. Cuius cordis est ista simulatio? Sacerdotum conscientia capit, quod templi arca nō recipit. Refutatur illius sanguinis laxatio, cuius non timetur effusio. Quantislibet ita vos fallaciæ circumtegatis vmbraculis, initum est cum traditore commercium, quo iustum sanguinem sicut*

Chrys. in non licuit comparari; ita debuit non effundi. Ex male
Matth. quæsito benefacere, Iudaicam vocat eleemosynam
Mala. 2. Chrysostomus: Operiebatis altare meum lachrymis,
conqueritur apud Prophetam Dominus. Non
vult Christus rapina nutrirī: ingratis sunt illi talia
nutrimenta. Quæstui meretricum hæc talia comparat officia
Nazianzenus, inquit:

Donum Deo, gratissimum mores pii.
Nihil dignius feres, feras vt omnia.

Quod

Quod pauper offert, ipse idem fac offeras.

Stipem meretricis Deus non accipit.

Pecunia simoniaca qua Christus eiusq. dos & hæreditas vëditur & emitur, sepulchro & furcæ comparandæ accõmodatissima. Vel ipsi non ignoratis, quale plerisq. operæpretiũ lucellum hoc adferre soleat.

Innocens igitur iustus Ioseph testimonio consilij: innocens testimonio proditoris: innocens testimonio Gazophilacij: innocens testimonio ementiũ atq; vendentium: innocens omnium qui hætenus eius causam cognouerũt voce. Verè igitur sanguinẽ iustũ prodiderunt & effuderunt. Nos autem in pretio sanguinis eius requiescamus & consepeliamur.

Fessi dolis & contumeliis, in lectos profunda nocte se conferunt ipsi. Repletũ opprobriis Ioseph, impij fratres in cisternam mittunt, vbi quam, & qualem, & cum quibus eam traduxerit noctem, testatur apud Daudem ipse: *Probasti cor meũ & visitasti me nocte. Factum est cor meum tanquam cera liquefscens, in medio ventris mei. Aruit tanquam testa virtus mea, & lingua me adhæsit faucibus meis, & in puluerem mortis deduxisti me. Quoniam circumdederunt me canes multi, consilium malignantium obsedit me.* Te verò magne Ioseph, per hanc tuã tristem & amarã noctem, oramus omnes, ne vnquam quis nostrũ obdormiat in morte: ne quãdo dicat inimicus, præualui aduersus illum. Sed hæc quidem hætenus.

EVANGELIUM.

*Mat. 27.**Mar. 15.**Luce 23.**Ioan. 18.*

Adducunt ergo Iesum à Caipha in Prætorium: Erat autē mane, & ipsi non introierunt in Prætorium, vt non contaminarentur, sed vt manducarent Pascha. Exiuit ergo Pilatus ad eos foras, & dixit: Quam accusationem affertis aduersus hominem hunc? Responderunt & dixerunt ei: Si non esset hic malefactor, non tibi tradidissemus eum. Dixit ergo eis Pilatus: Accipite eum vos, & secundum legem vestram iudicate eum. Dixerunt ergo ei Iudæi: Nobis non licet interficere quenquam: Vt sermo Iesu impleretur, quem dixit. Significās qua morte esset moriturus. Cœperunt autem illum accusare, dicentes: Hunc inuenimus subuertentem gentem nostram, & prohibentem Tributa dare Cæsari: & dicentem se Christum Regem esse. Introiuit ergo iterum in Prætorium Pilatus, & vocauit Iesum. Iesus autem stetit ante Præsidem, & interrogauit eum Præses Pilatus, & dixit illi: Tu es Rex Iudæorum? Respondit Iesus: A temetipso hoc dicis, an alij tibi dixerunt de me? Respondit Pilatus: Nunquid ego Iudæus sum? Gens tua & Pontifices tra-

tradiderunt te mihi, quid fecisti? Respondit Iesus: Regnum meum non est de hoc mundo, si ex hoc mundo esset Regnum meum; ministri mei utiq; decertarent, ut non traderer Iudæis: nunc autem regnum meum nō est hinc. Dixit itaq; ei Pilatus: Ergo Rex es tu? At ille respondens ait illi Iesus: Tu dicis quia Rex sum ego. Ego in hoc natus sum, & ad hoc veni in mundum, ut testimonium perhibeam veritati: omnis qui est ex veritate, audit vocem meam. Dicit ei Pilatus: Quid est veritas? Et cū hoc dixisset, iterum exiit ad Iudæos: & dicit Pilatus ad Principes Sacerdotum, & turbas: Ego nihil inuenio causæ in hoc homine. Et accusabant eum summi Sacerdotes in multis. Et cū accusaretur à Principibus Sacerdotum, & Senioribus, nihil respondit. Tunc Pilatus rursus interrogauit eum, dicens illi: Non audis quanta aduersum te dicūt testimonia? Nō respondes quicquam? Vide in quantis te accusant. Iesus autem amplius nihil respondit ei ad vllum verbum, ita ut miraretur Præses vehementer. At illi inualescebant, dicētes: Commouet populum docens per vniuersam Iudæam,

Q 3

am,

am, incipiens à Galilæa vsq; huc. Pilatus autē audiens Galilæam, interrogauit, si homo Galilæus esset. Et vt cognouit quòd de Herodis potestate esset, remisit eum ad Herodem, qui & ipse Hierosolymis erat illis diebus. Herodes autem viso Iesu, gauisus est valde. Erat enim cupiens ex multo tempore videre eū, eò quòd audiret multa de eo, & sperabat signum aliquod videre ab eo fieri. Interrogabat autem eum multis sermonibus. At ipse nihil illi respōdebat. Stabant autem Principes Sacerdotum & Scribæ constanter accusantes eum. Spreuit autem illum Herodes cum exercitu suo, & illulit induitū veste alba, & remisit ad Pilatum. Et facti sunt amici Herodes & Pilatus in ipsa die; nam antea inimici erant adinuicem. Pilatus autem conuocatis Principibus Sacerdotū, & magistratibus, & plebe, dixit ad illos: Obtulistis mihi hunc hominem, quasi auertentem populū, & ecce ego coràm vobis interrogans, nullam causam inuenio in homine isto, ex his in quibus eum accusatis, sed neque Herodes; nam remisi vos ad illum, & ecce nihil dignum morte actum est ei: emendatum ergo illum dimitt-

mittam. Per diem autem solennem consueuerat, & necesse habebat Præses populo dimittere vnum ex vinctis, quemcunq; petissent: habebat autem tunc vinctum insignem, qui dicebatur Barabbas, qui cum seditiosis erat vinctus, qui in seditione fecerat homicidium. Et cum ascendisset turba, coepit rogare, sicut semper faciebat illis. Congregatis ergo illis, Pilatus respondit eis, & dixit: Est autem consuetudo vobis, vt vnum dimittam vobis in Pascha. Vultis ergo dimittam vobis Regem Iudæorū? Quem vultis? dimittam vobis Barabbam, an Iesum, qui dicitur Christus? Sciebat enim quod per inuidiā tradidissent eum summi Sacerdotes. Sedente autem illo pro Tribunali, misit ad eum vxor eius, dicens: Nihil tibi & iusto illi? multa enim passa sum hodie per visum propter eum. Princeps autem Sacerdotum, & seniores concitauerunt turbam, & persuaferūt populis, vt magis peterent Barabbam, Iesum verò perderent. Respondens autem Præses ait illis: Quem vultis vobis de duobus dimitti? At illi clamauerunt rursus omnes simul dicentes: Non hunc, sed tolle hunc, & dimitte nobis Bar-

Barabbam. Erat autem Barabbas latro, qui erat propter seditionem quandam factam in ciuitate & homicidium, missus in carcerē. Iterum autem Pilatus locutus est ad eos, volens dimittere Iesum. Pilatus autem iterum respondens ait illis: Quid ergo vultis faciam de Iesu, qui dicitur Christus? At illi iterum succlamabant dicentes omnes: Crucifigatur, crucifige, crucifige eum. Pilatus verò tertio dixit ad illos: Quid enim mali fecit iste? nullam causam mortis inuenio in eo. Corripiam ergo illum, & dimittam. At illi instabant vocibus magnis, postulantes vt crucifigeretur, & inualescebāt voces eorum, & magis clamabant, dicentes: Crucifigatur, crucifige eum. Tunc ergo apprehendit Pilatus Iesum, & flagellauit. Et tunc milites Præsidis, suscipientes Iesum in Prætorio, duxerunt eum in atrium Prætorij, & congregauerunt ad eum vniuersam cohortem, & exuētes eum, chlamydem coccineam circumdederunt ei: & plectentes coronam de spinis, posuerunt super caput eius, & arundinem in dextra eius. Et veniebant ad eum, & genu flexo ante eum, illudebant ei, & cœperunt salutare eum,

re eum, & dicebant: Aue Rex Iudæorum. Et conspuebant eum: Et expuentes in eum, acceperunt arundinem, & percutiebant caput eius arundine, & dabant ei Alapas, & ponentes genua adorabant eum. Exiuit ergo iterum Pilatus, & dicit eis: Ecce adduco vobis eum foras, vt cognoscatis, quia in eo nullam inuenio causam. Exiuit ergo Iesus foras, portans coronam spineam, & purpureum vestimentum. Et dicit eis: Ecce homo. Cum ergo vidissent eum Pontifices, & ministri, clamabant, dicentes: Crucifige, crucifige eum. Dicit eis Pilatus: Accipite eum vos, & crucifigite, ego enim non inuenio in eo causam. Responderunt ei Iudæi: Nos legem habemus, & secundum legem debet mori, quia filium Dei se fecit: Cum ergo audisset Pilatus hunc sermonem, magis timuit. Et ingressus est Prætorium iterum, & dicit ad Iesum: Vnde es tu? Iesus autem responsum non dedit ei. Dicit ergo ei Pilatus: Mihi non loqueris? nescis, quia potestatem habeo crucifigere te, & potestatem habeo dimittere te. Respondit Iesus: Non haberes potestatem aduersum me ullam, nisi tibi datum esset de super. Propterea,

R qui

qui me tradidit tibi, maius peccatum habet. Et exinde quærebat Pilatus dimittere eum Iudæi autem clamabant dicentes: Si hunc dimittis, non es amicus Cæsaris: Omnis enim qui se Regem facit, cōtradicit Cæsari. Pilatus autem cū audisset hos sermones, adducit foras Iesum, & sedit pro Tribunali in loco qui dicebatur Lycostratos, Hebraicè autem Gabbatha. Erat autem Parasceue Paschæ, hora quasi sexta, & dicit Iudæis: Ecce Rex vester. Illi autem clamabant: Tolle, tolle, crucifige eum. Dicit eis Pilatus: Regē vestrum crucifigam? Responderunt Pontifices: Regem non habemus nisi Cæsarem. Videns autē Pilatus quia nihil proficeret, sed magis tumultus fieret, accepta aqua lauit manus coram populo, dicens: Innocens ego sum à sanguine iusti huius, vos videtis. Et respondens vniuersus populus, dixit: Sanguis eius super nos, & super filios nostros. Pilatus autem tunc volens populo satisfacere, adiudicauit fieri petitionem eorum. Dimisit autem illis eum, qui propter homicidium & seditionem missus erat in carcerem, quem petebant, Barabbam: Iesum verò flagellatum tradi-

tradidit eis voluntati eorum Tunc ergo tradidit eis illum, vt crucifigeretur.

IOSEPH.

ET sedentes vt comederent panem, viderunt *Gen. 37.*
Israhelitas viatores venire de Galaad, & camelos eorū portantes aromata, & resinam, & staten in Ægyptum: Dixit ergo Iudas fratribus suis: Quid nobis prodest, si occiderimus fratrem nostrum, & celauerimus sanguinem ipsius? melius est, vt venundetur Israhelitis, & manus nostræ non polluantur; frater enim, & caro nostra est. Acquieuerunt fratres sermonibus illius. Et prætereuntibus Madianitis negotiatoribus, extrahentes eum de cisterna, vendiderunt eum Israhelitis, triginta argenteis, qui duxerunt eum in Ægyptum.

THEORIA QVARTA.

IAM tandē Israhelitas spectare cœperunt fratres Ioseph, hoc est Romanos, Romanumq. præfectū Iudæi. Fuit hoc in omni seculorū memoria, duplicē semper & vbiq. fuisse rerum cognoscendarum & iudicandarum potestatē, duplex tribunal, iurisdictionem

nem duplicem: spirituale inquam & secularem. Spiritualem quidem, quæ de rebus sacris ad Deum, resque diuinas pertinentibus cognosceret. Secularem, quæ popularia & ciuilia negocia tractaret, ac ea quæ à spirituali iudicio decisa sunt, ipsa exequeretur, legisque diuinæ vindex & administra esset: illi suppetias ferret ac quasi succenturiari soleret, nisi si quando idem vtramque hanc potestatem & auctoritatem sibi diuinitus traditam sustineret, quod penes hoc cōsiliū aliquando fuisse diximus: pōst tamen vel illis ereptum est, vel saltem cum Romanis, vt videmus, illorum peccatis ita merentibus, cōmunicatum. Cernimus enim sacerdotes & pontifices post cognitionem causæ, CHRīstum tradere Pontio Pilato seculari præfecto. Abolere hæc omnia nostro seculo volunt, contra omne ius & æquū, omnemque omnium seculorum morem & consuetudinem, fœda licentiæ fœdera: sordet hoc hominibus licentia ebriis, nihilque præter iudicium & æquum tribunal metuentibus, vt monstra sint, monstraque alant, cū nullaque re conueniant, quæ cum recto ordine rectaque ratione sit coniuncta, ideo spirituali iugo excusso, seculare etiam nunc excutere conantur. Congregantur ergo, vt dicere cœpi, iterum mane ad perendum innocentem, nocentia pectora: extrahunt ex cisterna iustum Ioseph: sistunt in iudicio: & vt certius constet de dicto iam sæpius crimine, cū ipsius
eui-

evidentiæ & certitudinis causa, tum longè magis nostræ fidei & instructionis gratia, vt & infidelium conscientia caderentur, & fidelium corda confirmarentur, illud *κενὸν μὲνον*, de quo totum iudicium institutum fuit: num scilicet verus Deus Dei que filius sit, & in quo totius istius causæ cardo, vt dictum est, versabatur, iterum repetunt: *Si tu es*, inquit, *Christus dic nobis palam*. Respondit ille, se non semel, sed toties iam dixisse; nec tamen fidem sibi adhibitam esse. Et nunc frustra idem dicturum: *Si vobis*, inquit, *dixerò, non credetis mihi; si autem & interrogauerò, non respondebitis mihi: neq; dimittetis*; dissimulare tamen quod verum est, nolo. vtq; etiam atq; etiam intelligatis, ita vt dixi esse, néue vllam excusationem vel vos, vel vestra in posterum progenies Ariani, Ebionitæ, & cæteræ similes pestes habeant, iterum repetit. *Ex hoc autem erit filius hominis sedens à dextris virtutis Dei*. Arripiunt isti confessionem: contestantur causam: *Tu ergo es filius Dei?* Respondet tertio ille: Non modò ipse iam dixi, quia ego sum; sed & vos hoc idem toties me asserente ingeminatis, quod itidem ego palam confiteor & recognosco me esse. Consiliū demum & vniuersa multitudo populi conclamant constare de crimine, dignum esse morte, & ideo executionis causa vinctum ad Pilatum ducunt. Quod idem quondam impii fratres iusto Ioseph fecerunt, dum eum Madianitis vendunt. Longè tamē

atrocit̃s isti. Nā illi seruare vtcunq; voluerūt, quod ipsi fatentur: *Quid enim, inquit, nobis prodest, ut occidamus fratrem nostrum, & celauerimus sanguinem eius?* isti volunt perdere, dum Romanis tradunt. Debebat ab vtraq; gente iudicari, vtramq; seruaturus, vtriusq; Iudex futurus; vt omnes sub eodem peccato conclusi, omnes ex æquo gratia eius indigerent. Non audent autem ingredi in Prætorium, ne contaminarentur, homines nimirum iusti, vt possint comedere Pascha. Noua religio: prætorium contaminat, parricidium non! hypocritæ culicē colant: camelum deglutiunt, æternum deinceps verum Pascha non manducaturi. Atqui vos ipsi & Pilatum, & Prætorium nouo & inusitato homicidio contaminastis, quæ in societatem sceleris vestri vocastis.

Reperit mitiora & benigniora omnia apud Ismahelitas, quàm apud fratres inuenerat noster Ioseph: Pilatus enim vbi videt nouam iudicij formam, captum & vinctum, antequam esset auditus à iudice, armata hominū manu duci, prodit foras: omnes iusti & legitimi iudicij leges & conditiones conseruat ethnicus iudex: omnes liberandi rei vias tentat. Crimen primum quærit, sine quo nemo appellari, nemo damnari debet: *Quam accusationem*, inquit, *adfertis aduersus hominem hunc?* Benignè satis. Isti authoritate rem causamq; obtinere, ac reum potentia opprimere, & sine crimine condemnare volunt:

Autbo-

Authoritate enim vrget, inquit D. Leo, qui vero crimine caret. Si non esset hic malefactor, non tibi tradidissimus eum. Infelix autoritas, quæ ad damnum vel exitium alterius comparata est. Adhæc Pilatus: Non est inquit, meum, neq; Romanum, neq; cuiusquam alterius, qui modò aliquam iusti atq; æqui rationem habeat, sine certo crimine aliquem cõdemnare. Ego enim iuris sum administrator: nõ alieni odij vindex. Si lex vestra hæc docet, accipite eum vos, quorum est hæc pietas, hæc æquitas, & secūdum eam legem vestram iudicate illum; nam à populi Romani more & æquitate hoc est alienissimum, aliquem sine certo condemnare crimine. Eximium honorem apud hominem ethnicum, legi diuinæ immaculatæ faciunt perditī sacerdotes. Quod idem in causa Sufannæ obiecit alicubi Daniel lasciuis illis senibus. Danie. 13

Magnum profectò est, de vita hominis sibi similis statuere hominem mortalem: Dei, & eorum qui eius vices gerunt, hoc munus & iudicium est proprium, qui vt solus dedit; ita repetere pro suo iure vitam à quoque potest: solique magistratui, idque ex iure & legibus à Deo creditum: vbi bis errare non licet: vbi fera omnis est pœnitentia: vbi simul omnia aut restituuntur aut eripiuntur: & vbi in suum quodammodo caput iudex sentētiam fert. Magnum hoc semper fuit apud omnes populos, ac in omni rectè cõstituta Republica sed præcipuè in popu-

populo Romano, omnis iusti & honesti principe. Cuius duas illas potissimas fuisse artes, iustitiam inquam, & patriæ ac libertatis amorem, propter quas Remp. tam latè imperiū suū pduxisse, vt idē essent fines vrbis & orbis, testatur Magnus August. Quòd si hæc tanta tantiq. momenti fuerunt apud eos, qui Deū non nouerant, & quorū spes vltra vltima sua funera vltimosq. cineres nō superuiuebat; quāti apud Christianos veros Dei cultores, qui vnus corporis mēbra, vnus mensæ familia, vnus patris filii nuncupantur, & quibus aliquando tam illis qui iudicātur, quā iudicibus ipsis omnis eius iudicii, siue rectè, siue secus transactū fuerit, ratio ad idē tribunal reddēda erit. Nihil igitur festinè, nihil temerè, nihil absq; magna ratione, nihil ex tēpore, nihil aliqua perturbatione in hoc genere statui debet: præstatq. nōnunquam noxium dimittere, quā innocentē damnare: Leges enim bonorum & innocentium causa feruntur. Quòd si in eorum exitium conuertuntur, & si remedio ad innocentia præsidium instituto ad eius perniciem quis abutatur; tum nulla est iniquitas tāta, quæ possit cum hac iniquitate rectè comparari. Qua autem negligentia id plerunq. in populo Christiano fiat, quibus committatur, qua nonnunquam malitia & crudelitate peragatur, pudet etiam dicere. Quibus canum curam vix tutò committeremus, hos iudices capitales constituimus. Nimirum hoc
idem

idem in Areopago, hoc Spartæ, hoc Romæ factitatū est. Nouerat eas æqui, & honesti rectè Pilatus artes: temerè igitur facit nihil. Crimē in primis & causam quærit: rem totā diligēter examinat: pudore æquitatis Romanæ confusum Iudaicū scelus mitiùs agit: *Nobis, inquiūt, non licet interficere quenquam.* Quasi verò solus carnifex homicida sit, qui suis manibus suffigit in crucem. Animum habebatis homicidam: linguas habebatis homicidas: conduxistis proditorem: conduxistis cohortem: conduxistis falsos testes: vitam cum sanguine deposcitis. Et verè vobis non licebat occidere quenquā; iam enim ea potestas, ita vt dictū est, vobis improbis hominibus, propter funestas cædes ac insatiabilē quandā Prophetici sāguinis sitim erepta, ad Romanosq. trāsata fuit, quæ ad vos quondam propriè ex lege Dei pertinebat. Iuxta illud Prophetæ: *Sacerdotes populum meum* Eze. 44
docebunt, quid intersit inter sanctum & prophanum, & inter impurum, ac purum indicabunt eis: & circa iudicium sanguinis ipsi insistent, vt diiudicent: & iustificationes meas iustificabunt: & iudicia mea iudicabunt: & leges meas, & precepta mea in omnibus solennitatibus meis custodient. Est autem acerbæ conqueſtionis cuiusdam potiùs, ex postulationisq. vox ista, quàm alicuius, vt vulgo putatur, religionis. Ac si dicerent: Erat quidem penes nos etiam ea potestas in
S fontes

fontes animaduertendi, quam vos quo iurè, aut qua iniuria abstulistis, nihil dicere volumus.

Vide autem malam mentem: Nondum crimen, quod caput iudicij fuit, proposuerunt; & iam morti addicūt: *Nobis*, inquiūt, *non licet occidere quēquā*: ac si iam hic ipse quem accusāt, nullo proposito crimine plectendus esset. Atqui occidistis omnes Prophetas, Prophetarumq. filios, mendaces; *ut veniat super vos omnis sanguis iustus, qui effusus est super terram, à sanguine Abel iusti usq. ad sanguinem Zachariæ filij Barachiae, quem occidistis inter templum & altare*: quem sanguinem ipsius hæredis nunc cruore obsignare vultis. Nesciunt ergo crimina, ne gratis illum perdere voluisse videātur; sed longè diuersa ab illis, quæ & in consilio, & apud populum proposuerunt, quod scilicet se Deum Deiq. filium faceret: hoc enim apud Pilatum nihil valiturum videbant. Nunquam enim hypocrisis ad veritatem dicit quicquam aut facit; sed ad speciem tantum & causam, omnia componere solet. Illud igitur solum adferunt, quod cum Christi inuidia coniūctum fuit: & quod aliquem locum apud iudicem habiturum putabant, regni scilicet affectationem: *Inuenimus*, inquiunt, *illum subuertentem gentem nostram, (instruentem potius ac curantē, à vestraq; subuersione auertentem) & prohibentem censum dare Cæsari, (imò vobis detrectantibus iubentem) dicentem se Regem esse.*

esse. (declinantem & fugientem regnum potius, vobis affectantibus, & nihil non eius causa molientibus.)

Audita causa Pilatus, non furit, non insanit, non vociferatur: quod sacrū consilium fecerat: solū locū & liberum reo dat, quē clamoribus obrui videbat: comiter satis accusationis partes expēdit: omis-
sisque duobus eius capitibus, de tertio ex quo duo superiora pendebant, prudenter interrogat, de regni scilicet affectatione. Nam qui regnum affectat; hic simul & populum colligit: & tributa ad se transferre conatur. Quærit ergo dicis causa potius, quàm quòd ita sentiat Pilatus: *Tu es Rex Iudæorum?* Respondet ille: Quid Pilate regium in me vides? scio tamen hoc totum quicquid est, à te non proficisci. Infert ille, ita esse: *Iudæus*, inquit, *non sum: gens tua & pontifices tui*, qui te commendare debebant, *tradiderunt te mihi: quid fecisti?* Scio enim aliquid aliud esse quàm isti prætendunt: quod idem aliquando iisdem Iudæis hoc reo iudice exprobraturus est. Explicat demum totam causam Dominus, istorumq. malitiam aperit: suam innocentiam demonstrat: *Regnum*, inquit, *meū non est de hoc mundo: si enim ex hoc mundo esset regnum meum; ministri mei utiq. decertarent, ut non traderer Iudæis: nunc autem regnum meum non est hinc.* Quod idem multò antè per Daniele docuit: *In diebus autem regnorū illorum,* Danic. 2.

illorum, suscitabit Deus cæli regnum, quod in æternum non dissipabitur: & regnum eius alteri populo nō tradetur. Comminuet autem & consumet vniuersa regna hæc, & ipsum stabit in æternum. Vbi cæli regnū, non terræ appellari videmus. Non dicit autem regnum suum non esse in hoc mundo. Quomodo enim illud verum esset, quod antea per Prophetas eadem prædixit veritas? Ego autem constitutus sum rex ab eo, super Sion montem sanctum eius, prædicans præceptum eius. Et illud: Sedes tua Deus in seculum seculi, virga directionis, virga regni tui. Sed dicit non esse ex hoc mundo, hoc est, non esse aut à mundo potestatribusq. mundi illi delatum. Sed ab ipso coelesti parente, qui dedit illi sedem Dauid, vt regnet in domo Iacob in æternum: aut via mundi quæsitum; in mundo enim victores regnant: iste victus primū & cruci affixus regno potitus est. Sed neque viribus mundi crescit vel propagatur: Tum enim vincit, inquit Hilarius de Trinitat. Hilarius, cum læditur: tum intelligit, cum arguitur: tum obtinet, cum deseritur: dum persequitur, floret: dum opprimitur, crescit: dum contemnitur, proficit: tunc stat, cum superari videtur: proficit afflictionibus: sanguine Martyrum irrigatur: tristitia erigitur: angustia lætatur: ieiuniis reficitur. Verū neque sapientia, aut consilio mundi tenetur, aut regitur. Huius enim regni illa lex est: Si quis te percusserit in maxillam, præbe ei alteram. Et si quis à te petit tunicam, da

da illi & pallium. quod à prudentia & consilio mundi est alienissimum. Neque item aut amat mundum, aut amatur ab illo: *Si, inquit, de hoc mundo essetis; diligeret vos mundus.* Denique in mundo non conquietur; neq; sedem figit: *Nolite thesaurizare vobis thesauros super terram, &c.* Non est igitur ob eas quas dixi causas ex hoc mundo; est tamen in hoc mundo: habet enim visibilem pastorem Petrū, eiusq; successores: habet magistratus: alios quidem pastores, alios doctores, alios euangelistas, vsque ad consummationē sanctorum: habet clauēs: ciues itē, iudicia, leges, mores, cōsuetudines. Constituit enim Deus hunc Christū excelsū super omnes reges terræ: *Et dedit illi nomen super omne nomen, vt in nomine eius omne genu flectatur, cœlestium, terrestriū, et infernorum;* quod vel ipsæ portæ inferorum, aut negare, aut expugnare non possunt. Verū hęc in alio loco fusiū explicauimus. Math. 6. Phil. 2

Excipit causam non intellectam Pilatus: *Ergo Rex es tu?* Ac si diceret: nihil minū apparet. At ille: Non, inquit, ipse nego nomen regni ab hoc habitu, hacq; mea præsenti conditione alienissimam esse: neq; ea de causā dixi, quod id tibi probare me posse iudicarem; *sed quia in hoc natus sum in mundum, vt testimonium perhibeam veritati.* Ita enim verecundia vbiq; conseruanda est, vt non mentiamur: *Et omnis, inquit, qui ex veritate est, audit verba mea.* Ex Ioan. 18.

qua cum tu non sis; mirum non est, quod ea quæ dico, non intelligas. Quærit Pilatus, ne omnino nihil agere videatur: *Quid est veritas?* Nec expectato responso, à Neoptolemo credo edoctus, principibus paucis philosophādū esse; nec enim omnino placet; *Ioan. 18.* foras prodit: quod res est, fatetur: *Ego, inquit, nihil inuenio causæ in hoc homine.* At non idem Principes Sacerdotum, non idem gens electa, regale sacerdotium; imò cōtumelias, ne reus euadat nectūt: crimina cōfingunt. Reus obtēto à iudice innocētiae suæ testimonio, quod satis fuit, ampliùs non respondet; *Isaie 53.* vt illud impleatur: *Et quasi agnus coram tondente se, Psal. 38. obmutescet.* Et: *Posui ori meo custodiam, cum consisteret peccator aduersum me.*

Clamoribus oppresso, iudex addit animum: tacet ille: inualescunt isti: crimina criminibus, mendacia mendaciis connectunt: *Commouit populum per vniuersam Iudeam, incipiens à Galilæa vsq; huc.* Pilatus Galilæa audita, ad secundam, vbi prima non celsit, rei liberandi viam se confert, translationem scilicet causæ & dilationem negotij: Melius est enim nōnunquam causam opportunè differre, vel ad aliū iudicem transferre; quàm subito ipsum aliquid iniquum decernere, vtq; & Iudæis satisfiat, nec tamen ipse alienæ improbitatis, quod foedissimum est, ad minister sit, Deo ita volente; vt tanta hostia plures puritatis suæ testes & iudices habeat, mittit eum ad

Hero-

Herodem. Vendiderant Madianitæ in Ægyptum Phutiphari Eunuchō Pharaonis, magistro militum iustum Ioseph; mittit & nunc Pontius Pilatus Herodi Proselitæ Christum dominum, vt qui quatuor habiturus erat rerum suarum gestarum scriptores, sanctos inquam Euangelistas, quatuor item habeat innocentiae suæ iudices & arbitros. Portatur victima iratorum canum manibus, dum res illis ita vti sperabant parum succedit; putabant enim illi Pilatum subito eorum improbitati subscripturū: qua spe frustrati irascuntur, fremunt, totumq; furorem in eum, quem in manibus habent, euomunt: *Herodes autem viso Iesu gauisus est valde; erat enim cupiens ex multo tempore videre eum, eò quòd audiret multa de eo: & sperabat signum aliquod videre ab eo fieri.* Solenne curiae est, eò quòd satura, quòd otiosa sit, in magna scurrarum segete, scurras quærere & facere, imposturas, monstra atq; ludicra persequi. Sed & post similiter ab eodem Christo signa quærebantur, à iudæis primū, mox à Manichæis, Donatistis deinde: ultimò nostro hoc seculo à Lutheranis, Caluinistis; sed & à curiosis ac superstitiosis Catholicis quærantur. Verū non proiicit bonus dispensator, ante porcos margaritas: nec dat curiositati locum, qui docuit etiam de verbo otioso reddendam esse rationem; qui non in hoc venerat, vt Principum curiositatem delectaret; sed vt hominum saluti consuleret. Spernit

& despicit eum Herodes, ac indutum ludibrij veste ad Pilatum remittit. Facile contemnitur in aula, qui ridiculus esse aut monstra alere non sustinet. Exuitur iustus Ioseph suis vestimentis: induitur scurrilibus, ut non cum latronibus tantum, sed & cum scurris reputetur Dei sapientia, nostrae stultitiae causa. Quam tamen albam vestem voluit Deus innocentiae filij sui esse testem. Hocq; est improprium illud Iesu Christi, quod nos ad altaria Dei portamus Sacerdotes, & utinam dignè portare possemus omnes: & cui nunc similiter ab Herodianis illuditur, qui canes ac equos suos tam sancto habitu vestire non verentur, ipsi canes impudentissimi. Ita non satis est Christo apud Herodem illusum esse; nisi etiam nunc inter suos illi illudatur. Traditus à Pontificibus: examinatus à Pilato: illusus ab Herode: sistitur iterum eodem furore apud eundem Pilatum.

Cogitemus obsecro eas Iesu Christi cursitationes, quas ille nostra causa à vesana & irata, cui tum nusquam succedebat, Iudæa, tractus magis quam ductus exantlavit, ac earum vestigia sanctè adoremus, quas piis peregrinationibus quondam populus Christianus, sanctè, & religiosè colebat ac repræsentabat, nunc ridet & contemnit.

Pilatus partim recuperata Herodis amicitia exhilaratus: partim importunitate Iudæorum fractus: partim ipso tædio victus labascere coepit, ac dimisso
rigore

rigore iustitiæ, per compositionē & arbitrium rem transigere, hacq; tertia via, quanquam minùs iam Romana, reum liberare contendit: vt neque totum Christum amittat, neq; totum tamen, quod arbitrij est propriū, lucretur. Quod ibi fit, vbi iustitiæ atque legum exigua habetur ratio, iurisq; dicendi penes Iudices ac magistratus, parua potestas aut libertas est. Primū igitur quod arbitri facere solent, vtrinq; negotium exaggerat: cum vtraq; parte separatim agit: ostendit Iudæos iniqua petere, dum mortis iudicium illi intendunt: nullam se in eo causam, cur mori debeat, inuenire docet: testem eius rei Herodem facit; vt sit hoc duorum principum Reipu: amplissimum innocentie Christi testimonium. Deinde summam huius compositionis eis proponit, persimilimam illi, qualis hoc tempore de sorte & hæreditate eiusdem Iesu Christi, Ecclesiasticis inquam bonis, frequens fieri solet, nempe vt ea quæ reddita nō sunt, debitori cōdonētur, in futurū aliquid promittatur. Moris Romani erat, vt qui capite plectebantur, quandoq; virgis primū caderentur, vnde fasces simul cū securibus magistratui præferri solebāt. Hoc igitur prius se illorum causa facturum pollicetur Pilatus: Virgis, inquit, casum dimittam: posterius illi mortis supplicium condonaturum. Sed qui tradit Christum innocentem ad flagellandum, tradet paulo post eundem ad crucifigendum. Qui enim conce-

T

dit stulto

dit stulto & erranti populo parua; concedet deinceps & magna.

Agere interim nescio quid, de vnus vincti ex more olim recepto, dimissione turba coepit: ipsumque Pilatum eo nomine compellare, quem in memoriam liberationis illorum ex Ægypto, singulis annis diei festi causa, Romanus Præses dimittere solebat. Arripit eam occasionem, vt longè mitiorem, Christi liberandi ab ipsismet porrectam Pilatus. Offert spontè & libenter illis, quod prius precariò obtineri solebat: primusq; proponit illum, quem sine omni exceptione morte dignissimum esse iudicabat, vtpotè publicum grassatorem & homicidam, & cui istos infensissimos esse nouerat, Barabbam inquam: proponit & Christum, quem ob nullam aliam causam præter solam inuidiam eos tradidisse sciebat, remq; priuatis odiis geri non ignorabat. Verùm, mala mens malus animus. Petunt Principes Sacerdotum ac ministri templi, nec ipsi solùm, sed vltra eòdem turbam concitant, ad impiam facinoris societatem pertractam, sibi latronem dari: authorem autem vitæ, morti addiici, idq; magna cõtentione vrgēt: *Non hunc, inquit, sed Barabbam.* Hunc vocant; grauis enim illis fuit ad nominandum, qui oculos eorum perstringebat, etiam ad videndum: posuerunt tum lucem in tenebras, dum pro Christo eligunt Barabbam.

Actor. Quod illis postea exprobrat D. Petrus: *Deus Abraham,* &

ham, & Deus Isaac, & Deus Iacob, Deus patrum nostrorum, glorificauit filium suum Iesum, quem vos quidem tradidistis, & negastis ante faciem Pilati, iudicante illo, dimitti. Vos autem sanctum & iustum negastis, & petistis virum homicidam donari vobis: authorem verò vitæ interfecistis, quem Deus suscitauit à mortuis, cuius nos testes sumus. Habent igitur Barabbam, latrones latronem: habent homicidæ homicidam: verum quidem Christum & Messiam secundum postulatam suam æternam amiserunt: Antichristum autem foedum latronem eius loco expectant, & expectabunt tantisper, dum veniet, & malos malè perdet.

Vtinam autem hoc idem similiter tali tempore in populo Christiano non fiat. Successore habet nouo opus aliquod Sacerdotium: proponitur ad deligendum vir quispiam spectatæ doctrinæ atq; probitatis, optimeq; meritis; pponitur similiter nebulo aliquis: inclamat turba turbæq; duces & magistri: Non hunc sed Barabbam. vacat similiter Magistratus ciuilis: offertur homo Catholicus, timens Deum; subiicitur item Arianus quis: similiter inclamat populus, sed & templum nonnunquam, templiq; ministri: non hunc, sed Barabbam. Paret Pilatus: paret populus suo malo. Sed & vobis hodierno die ex hoc loco proponitur vanitas & veritas: hæresis & catholica fides: caro Christi & caro meretricis: & pollicemini quidem vos pro tempore aliquid; paulò ta-

men pòst, vbi deuotio refrixerit, lachrymæq; aruerint, carnem retinemus: Christum in crucē agimus: Non possum, inquis, continens esse, quia non vis.

Mat. 27. Miratur improbam mentē Pilatus, rogat: *Quid ergo vultis faciam de Iesu, qui dicitur Christus?* Isti repetitis vicibus inclamant: *Crucifige, crucifige, crucifige eum.* Vrget ille tertio illud, quod totam causam apud eum, qui modò honestatis & conscientiae aliquam habeat rationem, continet: *Quid enim malifecit? nullam inuenio in eo causam mortis.* Sine causa nemo morti adiudicari debet. Isti perstāt in scelere: perstant in clamore.

Cū igitur & hanc viā, quā vel ipsi obtulerunt, Pilatus sibi minùs succedere, hominesq; improbos nullā innocētiæ rationē habere videret; ad priorē illam longè acerbiorē se refert: tradit illum ad flagellandum ac illudendum. Fit igitur spectaculū mirandū Angelis: mirādū cœlo ac vniuersę naturæ: lugēdū cūctis mortalib9. Exiit igitur iterū ex sua polymita veste iustus Ioseph: elect9 puer, cœlestis puer: speciosus forma præ filiis hominū; nudatur, ligatur, flagellatur, cæditur, pectus Deo plenum, filius cordis paterni. Vno verbo hæc omnia complexi sunt Euangelistæ omnes: *Et flagellauit eum.* Exciderat credo in re omnium indignissima scribentibus calamus: oculi lachrymis perfusi caligauerunt; nō est enim sensus, neque sermo vbi amaritudo. Ferunt Apellem, cū

Apelles.

cum immolanda Iphigenia esset, tristem Calchan-
tem, moestum Vlysses, moerentem Menelaum, ut po-
tè fratrem, pinxisse, obuolutum caput Agamemno-
nis patris fecisse; quoniam luctum paternum peni-
cillo non posset imitari. Non dissimili planè modo
sancti Euangelistæ flagellationem, vibices, & nudita-
tem regis sui, quæ nullis lachrymis, nulla oratione
satis dignè condecorari poterat, operiendam poti-
ùs silentio, quàm exponendam oratione sibi putaue-
runt. Quod & ipse nunc facerem, nisi paulò post ipse
Deus pater per Pilatum, hunc ipsum Iesum sic fla-
gellatum ac denudatum, omnibus mortalibus præ-
sentandum, oculisque eorum subiiciendum voluerit.
Quod cum ipsi dignè oratione explicare non possi-
mus; explicet nobis ipse Spiritus sanctus: primùm
per Sibyllam, ut potè à tam indigno facinore remo-
tior: à luctu & lachrymis liberior.

Verberibusq. sacrum tradet proscindere tergum: Sibylla
Virginem enim castam, tradet mortalibus ipse. lib. 8.
Perq. feret tacitus colaphos, ne forte sciatur,
Quis sit, cuius sit, mortalibus vnde locutura
Venerit.

Explicet per Prophetas, Isaiam primùm: *Corpus me-* Isaiæ 50.
um dedi percutientibus, & genas meas vellentibus:
faciem meam non auerti, ab increpantibus & conspu-
entibus in me. Dauidem demum: *Supra dorsum meum* Psal. 128
fabricauerunt peccatores, prolongauerunt iniquitatem
suam

Iob 16.

*suam. Aperuerunt super me om̃ sua exprobrantes: percusserunt maxillas meas: satiati sunt pœnis meis. Appropinquauit, permittente Deo, flagellum tabernaculo eius: ac pro totius orbis delictis, factus est plagarũ modus. Sed quis hæc dignè oratione explicare potest, aut cuius lingua hoc loco non cõticescit? Suscipiebat quondã sponte sua populus Christianus partẽ aliquam plagarum istarũ: seque liberosque suos, & familiam tali die affligebat. Faciebant hoc idem viri foeminæque Deo dicatæ: faciebant monachi: nunc posteaquam mundus Lutheranum se factum miratur; omnia hæc lusus, iocusque putatur. Quibus enim nos flagris pro nostris flagitiis digni nõ sumus? qua castigatione? quibus flagellis? *Qui rosa delectatur; hic et spinas ex quibus decerpuntur, amat,* inquit Magnus Basilius. *Qui Christum amat, flagella illius sequitur.* Cũ autem hæc fiebant, credibile est, Angelos etiam ipsos, velatis faciebus suis hero suo astitisse, planctumq; magnũ fecisse, ac in tanta confusione ipsos confusos fuisse, illudque dixisse: *Quis est iste rex gloriæ? Dominus virtutum ipse est REX gloriæ.**

Psal. 23.

Flagra, sequuntur irrisiones & contumeliæ: cũ enim Christus Dominus se Regem esse, non simpliciter quidem, sed certo modo dixisset; aduersarij autem hoc vnum inprimis apud Pilatum vrgerent,
in

in vtriusq; partis contumeliã, tam accusatorũ quàm rei, Pilatus Herodẽ secutus, qui illũ alba regia ludibrij causa induerat, eum coronari iubet. Nemo enim suis extrã detrahit, aut eos contemnit; quin sibi ipsi primò non detrahat, seque primũ ridendum despiciendũq; propinet. Et vos quidem Reges corona aurea de lapide pretioso coronari soletis. Vester autem, communis omnium Rex & Dominus, spinis coronatur, vel vt illud quod paulò antè dixit, re ipsa comprobet, regnum suum non esse de hoc mundo: vel vt exemplum sit, per spinas & tribulationes, ad coronas & diademata perueniri; nam & ex spinis rosæ nascuntur. Celebrauit non obscurẽ eam coronationem Sibylla.

Sed manibus passis cùm mensus cuncta, coronam *Sibylla*
De spinis tulerit. *libro 3.*

Et alibi:

Horrentemq; ferret de vepre coronam:
Nam sanctis veniet de vepre æterna corona.
Celebrauit Isaias: *Coronans coronabit te.* Celebrã- *Isaia 52.*
runt alij multi.

Quamvis autem vos Reges diademate aureo coronemini; non tamen sine suis difficultatum & molestiarum spinis. Meministi tu Rex Stephane, illo ipso primo tempore, quo regniprehendendi, futuræq; coronationis causa, in monasterio Claræ Tumbæ constitisti; & quo eodem ego itidem primũ

mum apud te hoc ipso Concionatoris officio fungi
 coepi; quod & quale diadema tuum futurum erat, tibi
 praedixi: quod utique non sine spinis, quae te ubique,
 ut vides, sequuntur, caputque hoc tuum nobis pre-
 munt & pungunt. Et aurea quidem corona semel &
 iterum hoc toto regni tui tempore usus es: haec au-
 tem spinea quotidiana plane tibi est. Sed bono sis
 animo, ac per omnia regem tuum Christum seque-
 re. Recepit ille pro spinea corona, coronam gloriae,
 & honoris, & fortitudinis; recipies & tu aliquando.
 Vicit ille mundum, vicit hostes suos, ac tanquam vas
 figuli pedibus subditos confregit; vices & tu: con-
 sedit in throno dexteræ maiestatis patris sui quie-
 tus; sedebis consors regni illius & tu: modò fidelis
 seruus & imitator eius esse velis; ubi enim ille est,
 ibi & minister eius erit. Catholicum est bona agere:
 mala pati: per spinas peruenire ad rosas: per sentes
 ad vuas. Non sit igitur membrum delicatum sub ca-
 pite spinoso: hæsit ergo hostia Abrahæ in spinis: spi-
 na peccatorum nostrorum, pupugerunt caput eius.

Ioan: 12.

Gen: 22.

Fit igitur, ut dixi specimē Coronationis Regiæ,
 cuius omnes adubratur partes. In coronationibus e-
 nim Regum, primum ut nostis, principum Reipublice viro-
 rum, ordinumque regni, ac totius multitudinis conuo-
 catio fit; congregatur & hic vniuersa cohors. Exui-
 tur secundò ille, qui coronari debet, priuati homi-
 nis vestimentis, induitur regalibus; exuunt & no-
 strum

strum Regem vestimentis suis: & induunt eum veste purpurea, qui est fuitq; semper proprius vestitus Regum; non sine tamen sanguine. Coronatur Rex; plectitur & huic, hoc, vt dictum est, modo de spinis corona, capitiq; eius imponitur. Sceptrum & gladius nouo Regi in signum potestatis & gubernationis datur: ponunt & isti arundinem in manu istius; vt vacuitas, fragilitas, inconstantiaq; regnorum terræ designetur. Ne confidant neq; innitantur Reges, *Isaia 36.* super baculo arundineo, cui si innixus fuerit homo, intrabit in manū eius, & perforabit eam. Quis enim vestrū ō Reges non eget? quis in multis nominibus non est? quis omnibus telis fortunæ non subiacet? Fiunt publicæ gratulationes & acclamationes: Viuat Rex; flectunt & isti genua, acclamant: *Aue Rex Iudæorum.* Longè dissimilis salutatio hæc est, ab illa, quā nudiusextus audiuius: *Salue Rex Israel: Benedictus qui venit in nomine Domini: Benedictum regnum Patris nostri David. Osanna in excelsis.* Ea est constantia gloriæ mundi: sparguntur flores multiplices: monetæ in vulgus iaciuntur: in nostrum Regem sputa & verbera iaciuntur. Creat & designat nouus Rex, nouos milites, repetitis vicibus capita illorum gladio pulsando: feritur arundine hoc loco caput ipsius Regis spinis coronatū. Quod idem cum istis similiter faciunt & nunc Ariani, dum diuinitatis eius caput vanissimis & leuissimis disputationibus

tationibus ferire non erubescunt. Et hæc quidem coronatio fuit Regis cœli & terræ, quam isti quidē profani homines ludibrij causa repræsentabant: Deus autem qui habitat in cœlo, & qui manibus inimicorum suorum nouit, & potest ad laudem & gloriam suam uti, constituēbat in æternum hunc ipsum Iesum Regem, super Sion montem sanctum suum, prædicaturum præceptum eius; simulq; regnum coronationesq; vestras earumq; cærimonias o Reges consecrabat, ac veluti Apotheosim quandam illarū faciebat, punitionemq; & vanitatem earum clarè demonstrabat; ut eadem ratione & vos Reges in nomine istius Regis, spinis coronemini, cum illa nominis eius inuocatione.

VNGAMINI PRIMVM.

DEUS Deiq; filius, Iesus Christus Dominus noster, qui à Patre oleo exultationis unctus est præ participibus suis, ipse per præsentem sanctæ unctionis infusionem, Spiritus paracleti super te benedictionem infundat: eandemq; vsq; ad interiora cordis tui penetrare faciat; quatenus hoc visibili & tractabili oleo, dona inuisibilia percipere, & temporali regno iustis moderationibus executò, æternaliter cõregnare ei merearis, qui

ris, qui solus sine peccato, Rex regum viuit & gloriatur, cū Deo Patre in unitate Spiritus sancti Deus, per omnia secula seculorum. Amen.

CORONEMINI DEINDE.

Accipe coronam regni, quæ, licet ab indignis Episcoporum manibus, capiti tuo imponitur: In nomine patris, & filij, & spiritus sancti. Quam sanctitatis gloriam, & honorem, & opus fortitudinis intelligas significari: & per hanc te participationem fieri ministerij nostri non ignores: ita, ut sicut nos in interioribus pastores, rectoresq; animarū intelligimur; ita & tu contra omnes aduersitates Ecclesiæ Christi defensor adsistas: regniq; tibi à Deo dati, & per officium nostræ benedictionis, in vice Apostolorum, omniumq; sanctorum regimini tuo commissi, utilis executor, perspicuusq; regnator semper appareas; ut inter gloriosos athletas, virtutum gemmis ornatus, & præmio sempiternæ felicitatis coronatus, cum redemptore & saluatore nostro Iesu Christo, cuius nomen vicemq; gestare crederis, sine fine glorie-
ris. Qui viuit & imperat Deus, cum Patre, & Spiritu sancto, in secula seculorum: Amen.

SCEPTRVM ET VIRGAM REGNI VESTRI ACCIPIATIS.

Accipe virgam virtutis atq; veritatis, qua intelligas te obnoxium, mulcere pios: terrere reprobos: errantes viam docere: lapsis manum porrigere: disperdere superbos: & releuare humiles. Et aperiat tibi ostium Iesus Christus Dominus noster, qui de semetipso ait: Ego sum ostium, per me si quis introierit, saluabitur: qui est clauis David, & sceptrum domus Israël: qui aperit, & nemo claudit: claudit, & nemo aperit: sitque tibi auctor, qui eduxit vinctum de domo carceris, sedentem in tenebris & umbra mortis: & in omnibus sequi merearis eum, de quo David Propheta cecinit: Sedes tua Deus in seculum seculi, virga æquitatis, virga regni tui. Et imitando ipsum, diligas iustitiam, & odio habeas iniquitatem: quia propterea unxit te Deus, Deus tuus oleo lætitiæ, ad exemplum illius, quem ante secula unxerat oleo exultationis, præ participibus suis, Iesum Christum Dominum nostrum, qui cum eo viuit & regnat Deus in secula seculorum. Amen.

IN THRONO ET SOLIO VESTRO collocemini.

Sta, & retine à modò locum, tibi à Deo delegatum, per auctoritatem omnipotentis Dei, & per præsentem traditionem nostram, omnium scilicet Episcoporum, cæterorumq; Dei seruorum: ac quantò clerum sacris altaribus propinquiorrem prospicis; tantò ei potentiorrem, in locis congruis honorem impendere memineris: quatenus mediator Dei & hominum, te mediatorem cleri, & plebis, in hoc regni solio confirmet: & in regnum æternum secum regnare faciat Iesus Christus dominus noster, Rex regum, & dominus dominantium, qui cum Patre, & Spiritu sancto uiuit, & regnat Deus, per omnia secula seculorum. Amen.

Et solebant quidem veteres, ne tam sublimi loco & honore corda Regum efferantur, vel mendicantiam, vel vas luteum, vel mortis ipsius specimẽ atq; imaginem ante oculos illorum, in coronationibus eorum proponere; vt memores sint humanæ conditionis, ortus ac exitus sui. Ego verò meo Regi, hanc ipsam solam excelsi præ omnibus Regibus terræ coronationem; cùm in illo ipso principio & pre-

hensione regni huius; tum per hoc totum sexennium, semper mihi proponendum esse duxi, atq; etiam nunc propono; vt hanc intueatur, hanc amet, in hac se oblectet, hac suas spinas soletur: sit hoc eius proprium emblemata, hæc domestica imago, hæc magni Apellis pictura, hoc insigne omnibus secundis & aduersis rebus illius: huiusq; memoria obuerfetur in oculis eius die ac noctu, omnibus diebus vitæ suæ. Demittet & assumet animum, prout res & fortuna feret, nunquam, vbi hunc Regem ita coronatū semper in oculis suis gestabit ac circumferet. Dabit autem operam Rex & alij principes, ne eorum ministri atq; milites denuò flagellent Christū: flagra autem sunt illæ blasphemix turpes, libidines foedæ, pauperum oppressiones & diuexationes, iudicia temeraria, bonorum obtrectiones. *Egredimini igitur & videte filiæ Sion Regem Salomonem in diademate, quo coronauit illum mater sua in die desponsationis illius, & in die lætitiæ cordis eius.* Quis est iste, qui ingreditur habens imaginem quasi Regis, & nihilominus serui confusione repletur?

Canti. 3.

Hunc in modum tractatus, sic illus, sistitur apud Pilatum, quem vel ipsa miserabili specie sua, multò plus quàm antè permouit. Arripit igitur ex illa præsentis eius conditione ac istorum inhumanitate, alium eius liberandi modum: humani inquam sensus & commiserationis; quam rationem cum apud

pud omnes, qui humanæ memores sunt cōditionis,
 tum præcipuè apud populū Romanum, plurimū
 in omni fortuna & re valuisse, magnosq; motus &
 iras mitigare solitū esse, rectè sciebat. Habere enim
 eam naturam inuidiam, testis est Aristoteles, vt ex-
 tinguat illa quidem non ita facilè; in misericordi-
 am tamen aliquādo tū, cū ille cui inuidebamus,
 in extremam aliquam calamitatem & miseriam de-
 ducitur, commutetur: sola enim miseria, alterius in-
 uidiæ satisfacit: hac pascitur, hac fatiatur, hac alteri
 reconciliatur. Producit ergo illum, oculisque eorū
 subiicit, an hoc modo aliqua ratione inuidia in mi-
 sericordiā versa mitius sæuire incipiat: *Ecce addu-
 co vobis eum foras, vt cognoscatis, quia nullam inuenio* Ioan. 19.
*in eo causam. Exiit ergo Iesus, portans coronam spi-
 neā, & purpureum vestimentum: Speciosus forma præ* Psal. 44
*filiis hominum: Diffusa est gratia in labiis eius: pro-
 pterea benedixit eum Deus in æternū. Dicit ergo Pi-
 latus: Ecce homo. Si, inquit vos non mouet lex vestra,
 si non diuini numinis metus, si non hominū pudor;
 moueat saltem obsecro, communis naturæ cōditio;
 homo tamen est, vt videtis: si modò homo & nō spe-
 cies quædam & simulachrum hominis, cui aspectus
 non est, nouissimus virorum. Homo inquam est, nō
 bellua, quæ tamen ipsæ speciem suam recognoscūt,
 diligunt, ac illi compatiuntur, opem & præsidium
 ferunt.*

Et

Et hæc quidem Pilatus pro homine afflicto & innocuo liberando perhumanè. Deus autem ille summus, cuius voluntate & arbitrio hæc fiebant omnia, voluit hunc ipsum Iesum per manus Pilati producere, in conspectum omnium gentium, totiusque uniuersi; vt videant omnes, quomodo propter scelus populi sui percussit illum: videant inquam, & redament, & sciant, quia sic Deus dilexit mundum; vt filiū suū unigenitum daret pro illo: & vt auctorem suū humana natura, sciendo quanti ab eo sit dilecta, plus diligat. Proposuit item illum, vel horum ipsorum iudæorum, principum, sacerdotum oculis; vt saltem ex hac imagine, hunc illum ipsum esse quondam ab Isaia, aliisque Prophetis verissimis coloribus depictum recognoscant, & conuertantur: vel saltem nullam in posterum excusationem habeant: *Et nos putauimus eum quasi leprosum, & percussum à Deo, & humiliatum. Ipse autem vulneratus est propter iniquitates nostras: attritus est propter scelera nostra: disciplina pacis nostræ super eum: & liuore eius sanati sumus.*

Sicut obstupuerunt super te multi, inquit Isaia; sic inglorius erit inter viros aspectus eius, & forma eius inter filios hominum. Iste asperget gentes multas, super ipsum cõtinebunt reges os suū: quia quibus nō est narratū de eo, viderunt: & qui non audierunt, cõtemplati sunt.

Quis est iste, inquit idem Isaia, qui venit de Edom, tinctis vestibus de Bosra, iste formosus in stola sua

sua, gradens in multitudine fortitudinis suæ? Ego qui loquor iustitiam, & propugnator sum ad saluandum. Quare ergo rubrum est indumentum tuum, & vestimenta tua sicut calcantium in torculari? Torcular calcaui solus, & de gentibus nō est vir mecum: calcaui eos in furore meo, & conculcaui eos in ira mea: quasi mane dolor tuus.

Proponitur idem ipse coronatus, & flagellatus Deus, præcipuo quodam & peculiari modo, tanquam perfectissimus liber quidam, specimenque & avthographon Christianæ vitæ nobis omnibus: paupertatis inquam, humilitatis, modestiæ, obedientiæ, patientiæ, tolerantæ, ac eius omnium partiū: cuius libri titulus ille sit: *Discite à me, quia mitis sum* Mat. II. & *humilis corde: & inuenietis requiem animabus vestris.* Legamus igitur librum istum: deuoremus si fieri potest illum, & erit amarus primū, post nimium dulcis in visceribus nostris: obuiam eamus redemptori nostro, cum floribus & palmis: vestimenta sternamus in via: spargamus flores ramosque oliuarū, dicētes: *Benedictus qui venit in nomine Dñi;* Ioann. 21 nos enim tātō redimimur pretio, tātō curamur impedio. Quantus est igitur iste, cui throni & dominationes occurrunt? iste formosus præ filiis hominum, quā deformis præ filiis hominum factus est? Quid ad hæc Iudæa? nunquid ingemuit? nunquid Regem suum cognouit? nunquid permota est? nunquid poeniten-

nitentiam egit, vel saltem pepercit? Nihil horum; sed tanquam fera viso sanguine irritata inclamat: *Crucifige, crucifige eum*. Facta est illi hæreditas eius quasi Leo in silua: dedit contra illum vocem, ideo odit eam. Foedum viciū, cœcum & implacabile, inuidia est: nihil videt; etsi omnia videat à videndoque nomen habet; non virtutem, non merita, non vlla ornamenta cuiusquam: nihil audit, etsi curiosissima sit, nisi quod cum miseria & calamitate alterius coniungatur: nulla re mouetur; etsi omnium rerum egens & vacua, non beneficio, non officio, non studio: nullum sensum humanitatis & elegantiae habet: gratulatur nulli, condolet nulli, secundis rebus lætatur nullius: solis aduersis casibus pascitur. Fugite inuidiā, fugite o Christiani, nisi cœci surdi atque muti simul esse velitis: *Illa inquam cum semel, (inquit Chrysostomus,) insano & violento facinore obfusa fuit ratio, difficillimum est resipiscere, nisi genorossissima sit anima*. In primis igitur initiis obfistendum est: nemo repente fit malus. *Fera igitur pessima deuorauit Ioseph*, illa inquam, quæ omnes Prophetas, omnia sublimia deuorare conata est pectora; & quæ vbi cætera omnia consumpserit, vltimò seipsam conficere solet, inuidia inquam. *Ecce, inquit Pilatus, homo*: hæc eadem vox ex dissimili sensu perfecta fuit Ebionis, Photini, Samosatheni, & aliorum nostri seculi hæreticorum, qui hunc ipsum sanctum

Ioan: 19.

Et cum sanctorum, non plus quàm hominem esse autumant, ac eodẽ Pilati digito demõstrant: *Eccc homo.* Miratur simul malitiam hominum & execratur ethnicus homo: ac dũ perditos homines se non posse curare videt, reũ dimittit: *Accipite eum vos & secundũ leges vestras, si tam iustæ & æquæ sint vt vos, iudicate illũ; ego enim in eo non inuenio causam.* Ternerẽ autẽ & sine causa hominẽ innocentẽ condemnare, nec volo, nec possum. Pudore tandẽ & metu, ne liberetur reus, cõpulsus hypocrita populus, omisso posteriore, quod non cohærebat, crimine, ad primum illud, de quo superiũs diximus, quodq. caput negotij fuit, se confert: *Nos, inquit, legem habemus, & secundũ legem debet mori; quia filium Dei se fecit.* Ioan: 19.

Audiat igitur impium Caiphæ Synedrion, Ariani inquam atq. Ebionithæ ducem & principẽ cõfilij sui Caipham, statũ causæ; si patris ipsius voci palam à magnifica gloria profectæ, non credunt: *Hic Math. 3. est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui: si non ipsi filio: Sic Deus dilexit mundum, vt filium suum vnigenitum daret: si non spiritui sancto in scripturis loquẽti: Et vidimus gloriam eius, gloriam quasi vnigeniti à patre, plenum gratiæ & veritatis: si non Petro, summo pastori: Tu es Christus filius Dei viui: Mat. 16. si non Paulo: Multifariam multisq. modis olim Deus Hebr. 1. loquens patribus in Prophetis, nouissimẽ diebus istis lo-*

cutus est nobis in filio, quem constituit heredem uniuersorum, per quem fecit & secula: si non sanctis Catholicis Symbolis, non quatuor primis conciliis; si non consensui orbis terrarum uniuerso; si non Iudæis & Machometanis ipsis, qui hoc nomine populum Christianum oderunt; si non diabolo hoc idem affirmanti: Si filius Dei es, mitte te deorsum: credant igitur principi saltem atq; præsidi senatus & cōfilii sui, qui magno Pilati conatu compulsus, verum fatetur crimen, quia filium Dei se fecit. Adoptium dices & per gratiam usurpatū. Atqui hoc modo ut dixi, omnes filii Dei sumus: Filios, inquit, educaui, & illi spreuerunt me. Atqui hoc nomine accusabatur nemo, plectebatur nemo.

Perseuerat hoc & credidit Pilatus, quod isti malitia excoecati videre nolunt, de vero & germano filio Dei hæc dici, ideo timere cœpit, & introducto illo in prætorium dixit: *Vnde es tu?* Ac si diceret, de cœlone ut isti dicunt, an de terra prouenis? aut quo tandem ex superis Deo genitus, aut cuius numinis filius? Graue hoc quaesitum fuit, longeque humeris Pilati impar: *Generationē enim eius quis enarrabit?* Tecum principium, inquit David, *in die virtutis tuæ, in splendoribus sanctorum, ex utero ante luciferum genui te. Et egressus eius à diebus æternitatis.* &c. Maiora hæc fuerunt, quàm ut à Pilato capi possint, cum ne nunc quidem à multis qui Christo nomina

mina dederunt, capiantur. Ideo Dominus nō respon-
det quicquam, ne pluralitatē deorum vel aliquā il-
lorum sobolem apud hominem gētilem confirmas-
se videatur; & vt exemplo suo doceat æternam eius
generationem, silentio potiùs quàm sermone vllō
honorandam esse; vt de qua homini mortali, &
pauca, & reuerenter dicere cōueniat; ideò, inquā,
non respondet quicquam. Nos autem inter greges
mulierum, hæc tanta mysteria pandere non erube-
scimus: nihilque nos dixisse putamus, omnemq. eru-
ditionis opinionē perdidisse; si non hanc cupressum
simulemus vbiq;: & si non tertio quoq; verbo ado-
randā Trinitatē, ortūq; filii dei apud rudē plebeculā
cōpellemus. Deplorat hoc exitiosum alicubi Naziā:
Cacòèthes: *Nō cuiusuis est o viri, de Deo disserere: Naziā:*
non, inquam cuiusuis, (nō adeò vilis ac protrita hæc res de Theo-
est, et eorū qui humi adhuc reptant). addam etiam non^{logia ora}
cuiusuis tēporis, nec apud quosuis, nec de quibusuis; sed^{ione pri}
certo tempore, & apud certos homines, & aliquosq;^{ma.}
hoc faciendum est. Non cuiuslibet quidem, quoniam
his duntaxat, hoc muneris incumbit, qui exactissimè
explorati sunt, contemplandiq; acumine excellunt, pri-
usq; etiam & corpus & animum à vitiorum sordibus
purgarunt: aut vt parcissimè loquar, iam in hoc toti
sunt, vt se à vitiorum labe purgent; impuro enim rem-
pnam attrectare, ne periculo quidem fortasse caret:
quemadmodum nec ægris oculis, solis radios intueri.

Quando autem? Tum videlicet, cum nosmetipsos in quietem atq; otium asseruerimus; ne aliqui princeps nostri pars improbis formis vagisq; confundatur, dum velut deformibus literis elegantes literas, cœnoq; vnguementum admiscemus. Vacare enim haud dubiè oportet, ut ad Dei cognitionem perueniamus. Apud quos porro? nempe apud eos, qui rem huiusmodi studiosè ac seriò amplectuntur: quiq; non ut quippiam aliud; sic hoc quoq; inepta nugacitate prosequuntur, post Circenses ludos & spectacula, post cantationes, post expletum ventrè & venereas voluptates. Qui quidem ita perdiè affecti sunt, ut hoc quoq; in oblectamentorū parte numerent: nimirum de diuinis rebus nugari, atq; arguta disputatione concertare. Iam de quibus & quousq; disputandum? De his solū, quæ ingenij nostri modulum, captumq; auditoris non excedunt; ne aliqui ut nimia vocis intentio, atq; immodicus cibus aures & corpora labefactat, itidemq; sarcinæ viribus grauiores subeuntium humeros, ac crebriores pluuiæ terram opprimunt; ita etiam auditores quæstionibus grauioribus ac durioribus oppressi atque confecti, pristinas quoq; vires amittant. Neque verò hæc quisquam ita accipiat, quasi Deum perpetua memoria colendum esse negem, ne rursus aduersum nos irruant, qui omnia facile ac statim in calumniam trahunt. Nec enim tam sepe spiritum ducere, quàm Dei meminisse debemus; imò si dici hoc potest, aliud nihil quàm hoc faciendum. Nam
 & ego

Et ego inter eos nomen meum profiteor, qui eam legem
 probant, quæ die ac nocte iubet meditari, vespere Et
 manè Et meridie narrare, ac benedicere Dominum in
 omni tempore, (sive, ut verbis Moysi utar, dormias
 sive à somno exurgas, sive iter facias, sive quid aliud
 agas) memoriaq; ipsa ad puritatem informari. Itaq;
 Deum quidem semper in animo habere per me sanè li-
 cet cuiq;, at non item de Deo disputare; imò nec hoc
 prohibeo, ne de Deo disputetur (id enim pium est) sed
 id alieno tempore fiat: nec hoc ago, ut docendi munus
 explodatur; sed ne mediocritatis fines excedantur. Et
 alibi: Quin potius finibus nostris Philosophiam circū-
 scribamus: nec in Ægyptum abripiamur: neq; ad Assy-
 rios protrahamur: nec cantemus canticum Domini in
 terra aliena: hoc est promiscuè apud omnes auditores,
 sive nostri sint, sive externi, sive hostes, sive amici, sive
 cādidi, sive maligni ac præposter, qui sūmo studio res
 nostras explorāt, nihilq; magis optārint, quàm malorū
 nostrorum scintillam in flāmam asurgere, quam etiam
 furtim excitant atq; accendunt, aurēq; suæ afflatu
 in cælum attollunt, Et Babylonica flamma in orbem
 omnia populante sublimiorem reddunt. Quoniam enim
 in suis dogmatibus nihil sibi præsidii roborisq; constitu-
 tum vident; hoc in nostrarum rerum imbecillitate ve-
 nantur. Ac proinde quemadmodum muscæ vulneribus,
 ita nostris calamitatibus, aut si maius erratis, imminet.
 At nos quidem nosmetipsos diutiùs ne ignoremus, nec
 moderati-

moderationem, quæ in his rebus tenenda est, aspernemur. Quòd si inimicitias atque odia extinguere non possumus; illud saltem inter nos conveniat, ut mystica mysticè, & sancta sanctè proloquamur, nec in profanas aures quæ in vulgus efferrinefas est, proiciamus; ne aliqui constet eos, qui dæmones adorant, & turpium fabularum ac rerum cultum profitentur, nobis gravitate superiores esse; quippe qui iis, qui non iisdem sacris initiati sunt, cruorem potius suum quàm sermones quosdam impertirent. Verùm hæc prolixius fortasse ex Nazianzeno, quàm præsens quidem locus postulabat, res certè, & ætas hæc curiosa postulasse videbatur.

Offensus profundo Christi silentio in re magna Pilatus, durius illum compellat: *Mibi, inquit, non loqueris? nescis, quia potestatem habeo crucifigere te, & potestatem habeo dimittere te. Cur igitur, quem nihil mali fecisse fateris, cum potestatem habeas, non dimittis? hoc est Pilate, contra te ipsum ferre sententiam: quem enim innocentè prædicas, & cuius causam agis, damnas? Arrogantius hoc dictum visum est Dei filio; ipsius enim æterni parentis providentiam & gubernationem regimenq; tangebatur: ideo qui ad sputa, flagra, verbera tacuit, ad blasphemiam patrisq; iniuriam, magno exemplo in posterum tacere non vult; plus enim hæc quàm illa Deum offendunt. Quod idem Christiani Principes, aliiq; fideles studi-*

studiosè facere debent. Quid enim illum mouebit, quem Dei non mouet iniuria? In hoc solo loco, pio pectori tacere non licet: *Non haberes*, inquit, *in me potestatem vllam, nisi tibi datum esset desuper*. Caue, inquit, putes, aut Iudam, aut Caipham, aut consilium hoc improbum, aut populum istum petulantem, aut quenquam alium me tibi tradidisse: pater vna mecum facit hæc omnia: isti instrumenta quædam tantum meæ illiusq; sunt voluntatis. Trador à patre quidem ex amore, à me ipso ex obedientia & humilitate, à Iuda ob auaritiam, à Iudæis ex inuidia, à te ipso paulò post tradar, ob metum humanæ potestatis.

Idem similiter nunc sibi dictum putent Sacramentarij, Trinitarij, Ebionitæ, dum sacrosanctum corporis & sanguinis Christi Sacramentum pedibus nefariè calcant: dum Christum dominum à patris substantia diuellunt, verumq; filiū Dei negant: dum tremendam Trinitatis maiestatem de sede sua exturbare more Gygantum conantur; non habituros eos eam potestatem, nisi illis data esset desuper, nostris peccatis ita merentibus, istorum autem extremo malo & exitio, quos non dissimilis aliquando exitus consequitur, qui Pilatum confectus est.

Obseruandum autem hoc loco est, omnem potestatem à Deo esse, omnem desuper dari; etiamsi illa à Caipha, etiamsi à Pilato, aut Nerone quodam exerceatur, ipso domino nunc ita docente, quæ ple
Y runq.

runq; in tales confertur, quales vita & mores illorū quibus præsunt, merentur. Liberiùs expostulasse sanctum & pium monachū quendam cum Deo, refert in suis annalibus Cedrinus: cur Phocas homo impurissimus hominibus Christianis præsset? responsum quē illud retulisse, quod tūm improbior in tota Græcia reperiretur nullus: qui si foret, tum pro malitia populi illius non alium imperaturum fuisse. *Qui igitur potestati resistit, Dei ordinationi resistit:* condemnationem sibi acquirit: cum potestate desuper data pugnat.

Pilatus igitur partim ipsa compellatione filij Dei, quodis Ariano melior, perterritus, partim Christi gravissima reprehensione permotus, tanto magis in proposito persistit, conditionibus ut coepit boni iudicis satisfacere contendit: dumq; furem populum, neq; ratione, neq; humanitate, neq; auctoritate infringere potest, reum simpliciter dimittendū instituit. Quod cum isti animaduertunt, hominem homine terrent, auctoritate urgent: *Si hunc*, inquit, *dimittis, non es amicus Cæsaris.* Vera temporum nostrorum euertendæ æquitatis ars. Si hoc vel illud non facis, non es amicus illi, & illi. Si facies, illum & illum tibi amicum habebis: Interea omne patratur nefas, omne ius euertitur. Notæ sunt illæ voces: *Quid* inquit, *dicet ille, aut quid faciet, si contra familiarē vel necessarium suum, sic vel alio modo processum fuerit?*

fuerit? Sola compellatio potentis ius quærit vel euer-
tit omne. Mirum est eos aliqua vasa auro plena, vel
pelles benè calentes, quod nunc facere solēt, tūc si-
militer Pilato fultiendi negotij causa non attulisse:
credo fecisse, sed pro vltimo præsidio causæ refer-
uasse. Exturbāt ergo Cæsare Pilatū, principe iudicē:
accipit personam in iudicio, damnat innocentem.
Incidit tamen paulò pōst in hunc eundem scopulū
miser, quem nunc metuit; siquidem nihilominus, vt
refert Iosephus, in exilium ab eodem Cæsare alia ex
causa actus, præfecturaq; priuatus est. Consedit igitur
pro Tribunali homo mortalis, Dominum vitæ
morti addicturus, iudicem viuorum & mortuorum
iudicaturus: nec tamen penitus Romanæ obliuiscitur
humanitatis: tentat vltimum innoxij liberandi
modum, quo plerunq; res magnæ, quæ seriò compo-
ni nullo modo poterant, compositiæ aliquando le-
guntur, iocum, inquam, & salem. Ridet ergo cum
quadā subfannatione: *Ecce Rex vester*. At inuidia
non ridet, nec iocò, nec seriò Regem compellari su-
stinet: *Tolle, tolle*, inclamant, *crucifige eum*. Atrox at-
que inprimis infame genus supplicij crux fuit, tam
apud Iudæos quàm apud Ethnicos, quod ad conta-
minandum in perpetuum sanctum nomen Iesu, isti
excogitauerunt. De cuius infamia & atrocitate, in
lege sic scriptum reperimus: *Quando peccauerit ho-* Deu. 12.
mo quod morte plectendum est, & adiudicatus morti
Y 2 appensus

appensus fuerit in patibulo, non permanebit cadauer eius in ligno; sed in eadem die sepelietur, quia maledictus à Deo est, qui pendet in ligno: & nequaquam contaminabis terram tuam, quam Dominus Deus tuus dederit tibi in possessionem. Itaq; vnum hoc solum exemplū tam fœdæ animaduersionis à summo consilio profectum in scripturis reperitur: nec quisquam vnquam quod legamus hoc genere supplicij decreto seniorū punitus esse inuenitur, præter Christum. Cōplures tamē postea spontē subierūt crucē Christi, qui nunc in turba clamauerūt: crucifige eū. Quā supplicij infamiam & turpitudinem, cū Pilatus rectē nosset, amplius in eodem loco persistit: *Regem vestrum crucifigam? Quid isti? Regem, inquit, non habemus, nisi Cæsarem.* Improbā gens, tempore Samuelis importunē ac sine causa Regem sibi dari petiit, ac tum etiam per singulos dies in suis synagogis tot Patriarcharum ac Prophetarum vocibus, illum quotidie maximis expetebat votis: *Mitte Domine quem missurus es:* præsentem odit & negat, nunquā post habitura. Misera res est, nauis sine gubernatore: domus sine patrefamilias: Respublica sine rectore: exercitus sine duce: Regnum sine Rege. Quod nos duplici hoc interregno abundē satis probauimus, & vtinā probemus nunquam: nec tamen cauemus, neque tam periculosum saltum cōplanari atq; muniri curamus. Nō alia de causa certē, quā quod

quòd quidam in eo saltu non exiguum sibi veſtigal impunè conſtituerūt, & perierunt. Viuat igitur Rex meus, nec vnquā extingatur lucerna eius. Verūm ea quæ ſequuntur videamus. Volebat quondam diabolus per vxorem Phutiphari in Ægypto vniuerſum diuini fauoris curſum iuſti Ioseph impedire; conatur hæc eadem & nunc per vxorem Pilati idem inimicus homo, quæ ad maritum mittit ſe multa illa perpeſſam eſſe nocte, iuſti iſtius cauſa; vt vel ita diabolus ipſe teſtimonium innocentiaẽ reddat creatori ſuo, quod duræ ceruicis Iudæa reddere noluit: *Nihil igitur, inquit, ſit tibi & iuſto illi.* Sed potentior eſt Deus quàm mulier aut diabolus: profecerunt nihil.

In ſaluandis enim hominibus, inquit S. Leo, per crucem Chriſti communis voluntas erat patris & filii, cõmunẽq; conſiliũ: nec ulla poterat ratione turbari, quod ante æterna ſecula & miſericorditer erat diſpoſitum, & incommutabiliter præſinitum.

Leo ſer.
7 de paſ.
Domini.

Videns autem Pilatus quia nihil proficeret, & magis tumultus fieret, ſeriò rem aggreditur. Ac vt teſtatum relinquat omnibus, neq; penes ſe, neq; penes reũ vllam cauſam tantæ immanitatis fuiſſe, accepit aquam & lauat manus ſuas. Lauiſſet cor potiùs quàm manus, quia quem interiùs abſoluit, idque manuũ lotionẽ palàm teſtatur, paulò poſt damnaturus eſt. Lauat igitur manus coram vniuerſo populo: additque vocem teſtem conſcientiaẽ ſua: *Inno-*

cens ego sum à sanguine iusti huius: vos videritis.
 Noua sententia in nouo reo: nam cùm in aliorum nocentum damnatione, crimen & scelus in sententia primò poni meritò debeat, in huius decreto iustitia posita est. Debebatur talis sententia illi, qui est salus, iustitia, & nostra redemptio. Non à Pilato tamen hæc primùm proficiscebantur; sed manus & voluntas eius, contra quem decretum ferebatur, hæc faciebat omnia. Quid enim magnopere ad Pilatum pertinuit hæc ipsa manuum lotio? aut vnde illi ista religio? aut quis eum eo nomine appellare debuit vnquã? Sed ipse qui iudicabatur, qui damnabatur, hæc faciebat: idq; multas ob causas. Primùm, vt vltima Iudicis sententia & istorum damnaretur perfidia, & eodem Ariana improbitas exploderetur decreto. Si enim hic est sanguis iusti: ergo hic est filius Dei, ita, vt ipse verissimè professus est: & quo nomine captus, illus, Pontioq; Pilato traditus est. Deniq; vt omnibus constet, nobis autem sanguine eius redemptis inprimis, eū nullo suo merito sed propter nos ipsos nostramq; salutē passum, crucifixum, mortuūque esse: hæcque ipsa res, vltima causæ illius sententia, ad omnem posteritatis memoriam contestaretur & obsignaretur. *Vt enim mors in carne ab Adam in nos transmissa, consumpta est ab eius diuinitate; sic peccatū confectum ab eius iustitia,* inquit Magnus BASILIUS. Quid ad hæc temulenta Iudæa?
 Num

Num inusitata iudicis sententia, permota est? num ad factum nouum exhorruit? num erubuit? Nihil minus. Quin eo magis nouo perfusa gaudio, scelerati voti cōpos facta exultat, triūphat, Pilatū magna cruce signat, in se, posterosq; suos, crimen poenamq; criminis recipit omnem: *Sanguis*, inquiunt, *cuius super nos & super filios nostros*. Viri sanguinum in horas, deteriores euadunt. Quem enim Deus semel despexerit, corrigit nemo: & ubi ille destituerit, tūc omnia fursū deorsūq; feruntur. Parum illis fuit tanto ipso contaminatos esse facinore, nisi eodem filios suos aspergerent. Nihil tamen opus fuit tam atroci sententia, quæ sua sequebatur natura: peccauit siquidem Pilatus faciendo quod voluit; in vestrū tamē exitium confluxit, quicquid vester furor extorsit. Non foedauerunt tamen sanguine isto, sed munda-uerunt magis veram patrum suorum sobolem, veros & non degeneres filios Abrahæ. Hoc enim sanguine paulò post lotus Stephanus, vidit cœlos apertos, & hunc eundem Iesum stantem à dextris Dei: hoc sanguine Paulus aspersus, meruit tertium cœlum adire: hoc Petrus clauēs regni cœlorum quæsiuit: hoc alii innumeri deinceps filii istorum, quotidie lauantur & salui fiunt. Sit ergo *sanguis illius et super nos & super filios nostros*. Sed longè alia ratione quàm super parentes istorum fuit: istis enim factus est in exitium, nobis in lauacrum, pretium atque poculū.

Istos

Istos autē homicidas an parricidas dicam potius ? tali sanguine madentes æquis oculis aspiciemus, amabimus? his populos nobis diuinitus creditos, hoc ipso sanguine respersos subiiciemus ? membraque Christi canibus impudentissimis seruire cogemus ? cum his affinitates ferè & cōnubia turpis lucri causa cōmunia habebimus ? Si sanguinis patris aut fratris cuiusquam nostrū in aliquo cōspersa vestigia videremus, æquisné oculis illum hominem aspicere possemus ? non puto certè. Atqui hic plus quàm frater, plus quàm pater est: verendumq; censeo, ne tanta rei indignitate aliquando offensus Deus, cogat inuitos & nolentes eis seruire, qui nunc spontè nos illis subiicimus: Potens est enim ille, inquit Paulus, istos quidem excitare, ac in pristinam oliuam, tanquam naturales ramos inferere: nos autem qui oleaster sumus excindere, ac istorum pedibus calcandos subiicere. Sed de his satis.

Pilatus igitur volens satisfacere, non iam iuri aut iustitiæ vel æquitati, quod ipsa lotione manuum testatus est, sed istorum furori; tradit eum cupiditati eorum, ac si dicas agnum luporū auiditati, quam illi abundè expleuerunt.

Caue tu Stephane Rex, vnquā Christum tuum eiusq; mēbra voluntati aut cupiditati cuiusquā tradas; non si omnes mortales offendēdi, non si sexcenties tibi moriendum esset, non si fractus illabi debeat orbis,

at orbis, ne timeas illos, pone modò istum Christum penes te, & cuiusvis manus pugnet contra te. Plures tecum sunt, si vel vnus Angelus Domini tecum sit, ne timeas fortissime virorum: in hac tua fortitudine vinctes. Causa igitur tua Iesu Christe iudicata *Iob 36* est, quasi impij; causam iudiciumq; tu recipies, vt exinde sis iudex viuorum & mortuorum: *Ne intres in Psal. 142 iudicium cum seruis tuis Domine, quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens.*

Et hoc quidem modo tradiderunt Madianitis atq; Ægyptiis impii fratres iustum Ioseph: hoc item similiter tradiderunt Romanis, Romanoq; Præfecto Christum Dominum ad illudendum, flagellandum, conspuendum, ac ad extremum crucifigendum perdit iudæi. Hacq; eadem similiter ratione eorundem Iudæorum nefaria propago, Ebionitæ, Samosatenses inquam, Ariani, cæteri; Hæretici, hunc ipsum Christum parricidali impietate, Iudæis, Turcis, ac Saracenis, vt illi item illudant ei, flagellent, ac conspuant, spinis coronent eum: & si ad extremum fieri posset, crucifigant, produnt ac impio ære vendunt. Tradunt autem non manibus, sed moribus, dissidiis, blasphemis ac perditissimis dogmatibus suis. Quæ isti dum vident corrumpuntur, viamq; veritatis deserunt, ac nomen Iesu Christi eiusq; sacrosanctæ religionis rident, ac proscindunt: *Propter vos, inquit, nomen meum male audit in gentibus.* Nos stultos ac insanos
Z putant,

putant, qui tam laceram, tam discordem religionem cultumque amplexi sumus. Quis enim ex his qui foris sunt eum coetum sequatur, quis laudet, suspiciat & non potius damnet ac rideat? qui in tot hæreses, in tot dissidentia schismata sit dissectus potius, quam diuisus: & qui de suis sacris & mysteriis, tam malitiosè, tam petulanter, tam impudicè sentiat & loquatur; non modoq; his istorum moribus ad lucem veritatis infideles non redeunt, sed magis in suo errore tenebrisq. confirmantur. Ad quos enim potius in hac sententiarum varietate se conferant, aut quo modo illos sequantur, qui ipsi vbi certò defigant pedem non habent? ita vt planè portas vniuersæ salutis, Iudæis, omnibusq; gentibus, sectis, ac dissidiis suis, viris & moribus inquietis, & dissidentibus dogmatibus obscurasse videantur. Faciem eius, dicent isti non conspuimus, maxillam non percussimus, tergum flagris non affliximus: at vnicam eius sponsam Ecclesiam, quæ est corpus eius, os de ossibus, membrum de membris eius, tot calumniis, tot maledictis dilacerastis: at matrem eius virginem sanctam, impudica dicacitate toties proscidistis: at faciem æternæ eius diuinitatis quod longè turpius est, tot nefandis blasphemis conspuistis. Coronam spinæ capiti eius non imposuimus: at æternitatis & omnipotentis Diadema ex capite eius nefariè detraxistis. In crucem saluatorem mundi non sustulimus,

mus: at ex folio dexteræ patris impiè & sceleratè de trahere conati estis. Regem nostrū non occidimus: vt hominem non occidistis: vt autem verum Deum quantum in vobis est, Ariana perfidia quæ inter vos posuit sedem suam, extinguere molimini, dum eum in æternitate natū & viuētem non agnoscitis, nullo vnquam tantum scelus dignè expiaturi æuo. Assume Domine zelum pro sponsa tua, & pro nomine sancto tuo. Sed ad alia transeamus,

EVANGELIVM.

SVSCeperunt autem Iesum, & postquam *Mat. 27.*
 illuserunt ei, exuerunt eum chlamydem, *Mar. 15.*
 & induerunt eum vestimentis eius: & eduxe- *Lucæ 23.*
 runt eum, vt crucifigerent eum. Et baiulans *Ioan. 19.*
 sibi crucem, exiuit in eum qui dicitur Calua-
 riæ locus, hebraicè autem Golgottha. Exeun-
 tes autem, & cū ducerent eum, inuenerunt,
 apprehenderunt, & angariauerunt prætereū-
 tem quempiam hominem Cyrenæum, nomi-
 ne Simonem, venientem de villa, patrem Ale-
 xandri & Rufi: hunc angariauerunt, vt tolle-
 ret crucem eius: & imposuerunt illi crucem
 portare post Iesum. Sequebatur autem illum
 multa turba populi, & mulierum, quæ plan-
 gebant

gebant & lamētabantur eum. Conuersus autem ad illas Iesus dixit: Filiæ Ierusalem, nolite flere super me, sed super vos ipsas flete, & super filios vestros; quoniam ecce venient dies, in quibus dicent: Beatæ steriles, & ventres, qui non genuerunt, & vbera quæ nō lactauerunt: tunc incipient dicere montibus: Cadite super nos: & collibus, operite nos. Quia si in viridi ligno hæc faciunt, in arido quid fiet? Ducebantur autem & alij duo nequam cum eo, vt interficerentur. Et perducunt illum, & venerunt in locum qui dicitur Golgottha, quod est interpretatum Caluariæ locus: & dederunt ei vinum myrrhatum bibere cum felle mistum. Et cū gustasset noluit bibere, & non accepit. Et postquàm venerunt in locum, qui vocatur Caluariæ, ibi crucifixerunt eum: & tunc crucifigunt cum eo alios duos latrones, hinc & hinc, vnum à dextris, & alterum à sinistris eius, medium autē Iesum. Et impleta est scriptura, quæ dicit: Et cum iniquis reputatus est. Scripsit autem & titulum Pilatus, & posuit super crucem. Et imposuerunt super caput eius causam eius scriptam. Et erat titulus causæ eius

eius inscriptus super eum literis græcis, & latinis, & hebraicis: Hic est IESVS NAZARENVS, REX IVDÆORVM. Hunc ergo titulū multi Iudæorū legerunt, quia propē ciuitatē erat locus, vbi crucifixus est Iesus. Et erat scriptum hebraicē, græcē, & latinē. Dicebāt ergo Pilato pontifices Iudæorū: Noli scribere, Rex Iudæorum, sed quia ipse dixit: Rex sum Iudæorum. Respondit Pilatus: Quod scripsi, scripsi. Iesus autem dicebat: Pater, dimitte illis, non enim sciunt quid faciunt. Milites ergo cū crucifixissent eum, acceperunt vestimenta eius, (& fecerunt quatuor partes, vnicuiq; militi partem,) & tunicam. Diuidentes verò vestimenta eius, miserunt sortes super eis, quis quid tolleret. Erat autem tunica inconsutilis, desuper contexta per totum. Dixerunt ergo ad inuicem: Non scindamus eam, sed fortiamur de illa cuius sit, vt scriptura impleretur, dicens, per Prophetam dicentem: Partiti sunt vestimenta mea sibi, & in vestem meam miserunt sortem. Et milites quidem hæc fecerunt: & sedentes seruabāt eum. Erat autem hora tertia, & crucifixerunt eum. Prætereūtes autem bla-
Z 3 sphe-

sphemabant eum, mouentes capita sua, & dicentes: Vah qui destruis templum Dei, & in tribus diebus illud reædificas: saluum fac te ipsum, descendens de cruce: si filius Dei es, descende de cruce. Et stabat populus expectans. Et deridebat populus cum eis. Similiter enim & Principes Sacerdotum illudentes, ad alterutrum cum Scribis & Senioribus, dicebant: Alios saluos fecit, seipsum non potest saluum facere: si Christus Rex Israël est, descendat nunc de cruce, vt videamus, & credamus, & credemus ei: se saluum faciat, si hic est Christus Dei electus. Confidit in Deo, liberet nunc eum, si vult. dixit enim: Quia filius Dei sum. Illudebant autem ei & milites, accedentes, & acetum offerentes ei, dicentes: Si tu es Rex Iudæorum, saluum te fac. Id ipsum autem & latrones qui erant crucifixi cum eo improperabant ei. Vnus autem de his qui pendebat latronibus, blasphemabat eum dicens: Si tu es Christus, saluum fac teipsum, & nos. Respondens autem alter, increpabat eum, dicens: neq; tu times Deum, quod in eadem damnatione es? Et nos quidem iuste, nam digna factis

factis recipimus; hic verò nihil mali gessit. Et dicebat ad Iesum: Domine memento mei, cum veneris in regnum tuum. Et dixit illi Iesus: Amen dico tibi: Hodie mecum eris in Paradiso. Stabant autem iuxta crucem Iesu mater eius, & soror matris eius Maria Cleophæ, & Maria Magdalene. Cum vidisset ergo Iesus matrem & discipulum stantem quem diligebat, dicit matri suæ: Mulier, ecce filius tuus. Deinde dicit discipulo: ecce mater tua. Et ex illa hora accepit eam discipulus in suam: erat autem ferè hora sexta. & facta hora sexta, tenebræ factæ sunt super vniuersam terram, vsque in horam nonam. Et obscuratus est sol. Et circa horam nonam, exclamauit Iesus voce magna dicens: Eli, Eli, Lamma sabachthani, quod est interpretatum, Deus meus, Deus meus, vt quid dereliquisti me? Quidam autem illic stantes, & audientes dicebant: Ecce Eliam vocat iste. Postea sciens Iesus, quia omnia iam consummata sunt, vt consummaretur scriptura, dicit: Sitio. Vas ergo erat positum aceto plenum. Illi autem spongiam plenam aceto, hyssopo circumponentes, obtulerunt ori eius. Continuò enim cur-

currens, vnus ex eis acceptam spongiam impleuit aceto, & imposuit arundini, & dabat ei bibere, dicens: Sinite, videamus si veniat Elias ad deponendum eum. Cæteri verò dicebant: Sine, videamus an veniat Elias liberans eum. Cùm ergo accepisset Iesus acetum, dixit: Consummatũ est. Iesus autem iterum clamans voce magna ait: Pater, in manus tuas commendo spiritum meum. Et hæc dicens, emissã voce magna, & inclinato capite tradidit spiritum. Et ecce velum templi scissum est medium, in duas partes à summo vsque deorsum, & terra mota est, & petræ scissæ sunt, & monumenta aperta sunt, & multa corpora sanctorum, qui dormierant, surrexerunt. Et exeuntes de monumentis post resurrectionem eius, venerunt in sanctam ciuitatem, & apparuerunt multis. Vidēs autem Centurio, qui ex aduerso stabat, quod factum erat, quia sic clamans expirasset, glorificauit Deum dicens: Verè hic homo iustus erat: verè hic homo filius Dei erat. Et qui cum eo erant custodientes Iesum, viso terræ motu & his quæ fiebant, timuerunt valde, dicentes: Verè filius Dei erat iste. Et omnis turba

ba eorum, qui simul aderant ad spectaculum istud, & videbant quæ fiebant, percutientes pectora sua, reuertebantur. Erant autem ibi & mulieres multæ de longè aspicientes, quæ secutæ erant Iesum à Galilæa ministrantes ei, inter quas erat Maria Magdalene, & Maria Iacobi minoris, & Ioseph mater, & mater filiorum Zebedæi, Salome: & cum esset in Galilæa, sequebantur eum, & ministrabant ei, & alia multæ, quæ simul cum eo ascenderant Ierosolymam. Stabant autem omnes noti eius à longè, & mulieres quæ secutæ eum erant à Galilæa hæc videntes.

IOSEPH.

T*VLerunt autem tunicam eius, & in sanguine hædi quem occiderant tinxerunt; mittentes qui ferrent ad patrem & dicerent: Hanc inuenimus: vide utrum tunica filii tui sit, an non?* Gen. 37.

THEORIA QVINTA.

ACCIpiunt & isti Ioseph, an tunicam potius illius, & vestimentum tantum. Sola siquidem humani-

tas eius manibus eorum subiecta erat: sola illorum voluntati tradita: sola omnibus illorum exposita in-

D. Da- iuriis: *Ipsum Dei verbum*, inquit Damascenus, *omnia*
mascen: sustinuit carne, diuina eius sola natura impassibili
de orho- perdurante. Nam vno Christo, ex deitate & huma-
doxa fi- nitate composito, in deitate & humanitate existente, pa-
de lib. 3. tiente, hoc quidem pasibile, ut natum erat pati, patie-
ca. 26. batur; at non simul patiebatur, quod erat impassibile.
Nam anima pasibilis existens, inciso corpore, ipsa non
incisa condolet, & compatitur patienti corpore. At di-
uinitas impassibilis existens, non compatiebatur corpo-
ri. Et id sciendum, quod dicimus Deum carne passum:
diuinitatem autem carne passam, aut Deum per car-
nem passum, nequaquam. Ut si quis arborem vndique
radiis solaritatis circumfulgentem ac circumdatam se-
curi excidere vellet; arborem quidem ipsam scindet ac
feriet: solem autem radiosq; eius vndique arborem col-
lustrantes, nequaquam lædet; neq; enim hoc natura so-
lis patitur, neq; id solis radius admittit. Et quemadmo-
dum si quis ignito ferro superinfundat aquam, quod qui-
dem natum est pati, ab aqua (ignis dico) extinguitur:
incolumè verò manet ferrum; non natum enim est ab
aqua corrumpi: multò magis carne passa, sola impassi-
bilis diuinitas, passionem non admittit, inseparabilis ab
ipsa permanēs. Non tamen necesse est omnimodè, & si-
ne quocunq; defectu, exempla imaginem referre: quan-
do quidem necesse est, in exemplis, & simile contempla-
ri, &

ri & dissimile ; aliqui non esset exemplum (nam quod in omnibus simile, idem profectò fuerit, non exemplū) & maxime in diuinis. Hæc ille. Quo quidem nec dissimili modo & nunc humanitas quidem Christi, tanquam aliquod Ioseph vestimentum ferebatur, agebatur, scindebatur, sanguine perfundebatur, diuinitas imperabat, leges dabat, regnabat, ac cuncta quæ fiebant disponebat. Et charta quidem conscisa fuit: verbum autem æterni patris æternum mansit.

Exiit igitur tertio ludibrii vestimentis magnus sacerdos: induitur suis, vt quis ille sit, dum publicè in locum supplicii ducitur, vel ex domesticis vestimentis ab omnibus agnosci possit. *Et baiulans sibi crucem, exiit in eum qui dicitur Caluarie locum.* Isaac portat ligna ad victimæ locum; nam & victima qua confirmabatur testamentum, extra septa populi immolabatur. Hocque ipse nunc fert in humeris, quod paulò post in frontibus, & diadematibus suis Reges portare debuerunt: *Et factus est principatus isa. 9. super humerum eius: Ipse enim peccata nostra pertulit 1. Pet. 2. in corpore suo: ad irrisionemq; regie dignitatis, supplicii sui, iussus est portare trophæum. Qui igitur vult Mat. 16. venire post illum, abneget semetipsum, & tollat similiter crucem suam, & sequatur eum.* Sub qua, cum partim propter eius pondus (quindecim enim pedum lignum fuisse scribitur) partim ob exhaustas nocturno diurnoque labore & dolore vires, & quod ad rem

magis pertinet eorum causa, qui sub cruce aliquando deficere quidem, non succumbere tamen aut cadere debebant, ipse deficere coepit: ne prius quam illi rabiem suam explere possint, ipse caderet: Simo nem quendam Cyrenæum hominem rusticanum; (nefas enim & infame fuit homini ingentio, aut urbano tale contrectare lignū) qui cum eo simul crucem ferat cogunt: genus hominum rusticum cruci portandæ natum, beatum; si modò patienter illam ferat. Nam & huic Simoni ea res posteritatiq; eius inter Christianos in posterum, & apud homines honorifica fuit, & nunc est, & Deo proculdubio gratissima: ipsi certè indigni erant, qui tam sanctum vel contrectarent lignum. Solet autem quosdam necessitas adigere ad ferendam crucem Iesu: verum felix est necessitas, quæ propellit ad salutem: malorumq; violentia multis saluti fuit. Quis dedisset porro mihi tunc tecum Iesu Christe, aliquam partem crucis tuæ portasse? Feram igitur eam nunc, non tantum in humeris, sed etiam in capite meo: & utinam dignè ferre possimus omnes.

Sequebatur autem eum turba populi, & mulierum plangentium & lamentantium magna: amoris & cōmiserationis nonnulli causa: spectatum alii, ut insultent alii. Prophetam tantum tantorumq; miraculorum authorē, sic cōtumeliosè & turpiter duci, & mulieres quidem more suo plangebant & lamenta-

mentabantur, quas ipse sub onere crucis solatur, quæque illis ac posteritati earum euentura erant, amanter prædicit: simulq; Calvinianam impietatem, quæ omnium malorum causam, ipsius adeò perditionis in Christum, eiusque æterni patris prædestinationem confert, illique longè grauiorem crucem imponit, refutat: *Filiæ Ierusalem, nolite, inquit, flere super me; sed super vosipsas flete, & super filios vestros. Quoniam, ecce venient dies, in quibus dicent: Beatæ steriles & ventres, qui non genuerunt, & vbera quæ nõ lactauerunt.* Super istos fundatur istæ lachrymæ, quos tales viscera vestra pepererunt. Perditio igitur tua ex te ô Caluine, salus autem ex Domino Deo tuo. Damnat similiter & ridet planctum hodiernæ diei confusio hæretica, in eoq; confutando, testimonio huius loci abutitur. Nolite flere super me, sed super vosipsas & super filios vestros. Quasi verò aut nos, aut quispiã alius Christum defleat, & non potius peccata sua, quæ tantæ mortis tantorumq; laborum causam, & occasionem dederunt, dantq; quotidie: quæ ipsa hodierno die summus hic ipse Sacerdos & Pontifex, cum lachrymis & voce valida in cruce deplorauit, pro illisq; felle & aceto potus est. Non igitur nos prohibet flere aut mœstos esse, quin potius grauissimè conqueritur se non inuenisse, qui condoleat illi, & qui conteratur super contritionem Ioseph, sed modum potius & veram causam planctus,

quæ esse debeat docet, ac perferibit, peccata in quâ nostra. Lachrymæ huius diei, thesaurus alterius vi-
 zach. 12. tæ est: *Plangent cum planctu*, inquit Zacharias, *quasi*
super vnigenitum, & dolebunt super eum vt doleri solet
in morte primogeniti. In die illa magnus erit planctus in
Ierusalem. Verum maius quid spectat hoc loco vete-
 rator antiquus, vt scilicet repellat à nobis pretiū no-
 strum: vt dum non compatimur non conregnemus:
 dum nō condolemus non congaudeamus; vt crucis
 expertes à gloria excludamur. Quam autem singula
 hæc ad vnguem euenerint omnia, quæ præsens Pro-
 pheta noster piis foeminis prædicit, aliàs copiosius
 diximus.

Ducebantur autem & alii duo nequam maioris
 infamiæ causa cum eo: quorum alter paulò post glo-
 riæ & triumphī illius testis, & præco futurus erat: al-
 ter laquei Iudæ socius; quia Christi confessor esse no-
 luit, vt pro iniquis iustus Ioseph cum iniquis reputa-
 retur, qui solus sine macula inuentus est. *Et perdu-*
cunt illum in locum qui dicitur Golgottha, quod est in-
terpretatum Caluarie locus. Matrē cogitate, matrem
 inquam, huius tam infamis itineris comitem & spe-
 ctatricem cogitate. Exeamus ergo & nos extra ca-
 stra, portantes improprium eius; nec enim sufficit
 simpliciter vidisse, sed iuuat vsque morari, & partem
 Rom: 8. eius crucis cum eo simul subiisse: *Si enim compati-*
mur, & conglorificabimur. Denudatur ergo in con-
spectu

spectu vrbis & orbis totius, vniuersi splendor & or-
 namentum: aceto cum felle mixto potatur: appara-
 tusq. supplicii sui spectator factus: *Vua fellis, vua isto* Deut. 32.
rum & botrus amarissimus. Quomodo conuersa es in
 amaritudinē vitis aliena? gustu fellis & aceti, dilui-
 tur esca peccati. Inhospitalem hanc vocat Sibylla
 mensam, ad quam dum recumbit ille, qui dat escam
 omni carni, & pullis coruorum inuocantibus eum;
 non aliud certē secum reputabat, quā illud Iere-
 miæ: *Ego autem plantaui te vineam electam, omne* Ierem. 2.
semen verum; quomodo ergo conuersa es mihi in pri-
 uum vinea aliena? Et illud ab Ezechiele prædictum: *Eze. 16.*
Radix tua & generatio tua non de terra Iuda, sed de
terra Chanaan: pater tuus nō Abraham, sed Amorrhæ-
us: mater tua non Sam, sed Chethæa. Cruce parata sal-
 uatori suo, *fodiunt*, inquit Dauid, (quis enim hæc *psal. 21.*
disertiùs explicare posset?) manus eius & pedes eius:
dinumerant, id est, ita extendunt, vt rectē dinume-
 rari possint, *omnia ossa illius.* Foditur dextera primū
 illa, quæ iustis supremum illud præmium redditu-
 ra est: *Venite benedicti patris mei, possidete paratum* Mat. 25.
vobis regnum à constitutione mundi. Transfigitur si-
 nistra, quæ carnifices istos, & eorum progeniem ex-
 trema plaga percutiet. Subleuatur hostia Deo gra-
 tissima, sacrificium vespertinum, pretium mundi,
 arcus æternæ pacis & foederis extenditur: Achab
 mutato vestitu, currum conscendit suum; confedit
 Rex

Reg. 4.
cap. 4.

Rex Salomon in throno maiestatis gloriæ suæ: subleuat Moyses manus suas, vt vincat Madianitas: recubuit Eliseus super puerû viduæ, vt resuscitet illû. efferatur signum, ad cuius præsentiam franguntur petrae. Deus à ligno regnare incipit: exaltatur serpens in deserto, vt antiquus deiiciatur serpens: & pendet vita nostra ante oculos nostros. Pendet medius inter coelum & terram. Sic nudum, sic expeditum, sic sublimem esse oportet, qui velit cum hoste salutis humane congregari. Dauid conflicturus cum Goliath, abiicit arma Saulis, quæ magis onerant quàm iuant. Subleuato corpore, membra fessa in vulnera cadunt, vniuersaq; eius concutiuntur viscera: *Expansæ manus*, inquit Clemens Alexandrinus, *significant genus humanum solutum peccati vinculis.*

Hymn 9 *Flecte ergo ramos arbor alta, tensa laxa viscera:*

Et rigor lentescat ille, quem dedit natiuitas;

Vt superni membra regis, mihi tendas stipite.

Sola digna tu fuisti ferre seculi pretium,

Atq; portum præparare, nauta mundo naufrago,

Hebr. 11. *Quem sacer cruor perunxit, fusus agni corpore.*

Sapi. 14. *Salutauit in spiritu multis annis antè, lignum hoc Isaac Patriarcha: summitatemq; virgæ eius, vt inquit*

Paulus, in fide adorauit. Salutauit Salomon: Bene-

dictum, inquit, lignum per quod fit iustitia. Salutauit Sibylla

libro 6. *bylla. O lignum felix, in quo Deus ipse pependit.*

Nec te terra capit, sed cæli tecta videbis,

Cum

Cum renouata Dei facies ignata micabit.

Ignibus nunc subiicit impia hæresis.

Crux autem pretiosa fit triumphale signum, cui mundus inclinat caput, quod adorant angeli, quod tremunt dæmones, sola contemnit hæresis. O admirabilis igitur, inquit S. Leo, potentia crucis! O ineffabilis gloria passionis, in qua & tribunal Domini & iudicium mundi, & potestas est crucifixi! Traxisti enim Domine omnia ad te: & cum expandisses tota die manus tuas ad populum nõ credentem, & contradicentem tibi, confitendæ maiestatis tuæ sensum totus mundus accepit. Traxisti Domine omnia ad te, cum in execrationem Iudaici sceleris, unam protulerunt omnia elementa sententiam: cum obscuratis luminaribus cæli, & conuerso in noctem die, terra quoque motibus quateretur insolitis, vniuersaq; creatura impiorum se vsui negaret. Traxisti Domine omnia ad te, quoniam scisso templi velo, sancta sanctorum ab indignis Pontificibus recesserunt; ut figum in veritatem, Prophetia in manifestationem, & lex in Euangelium verteretur. Traxisti Domine omnia ad te, ut quod in eo Iudææ templo obumbratis significationibus tegebatur, pleno apertoq; sacramento, vniuersarum vbiq; nationum deuotio celebraret. Nunc enim & ordo clarior Leuitarum, & dignitas amplior seniorum, & sacratior est vntio sacerdotum; quia crux tua omnium fons benedictionum, omnium est causa gratiarum, per quam credentibus da-

tur virtus de infirmitate, gloria de opprobrio, vita de morte. Nunc etiam carnalium sacrificiorum varietate cessante, omnes differentias hostiarum, una corporis & sanguinis tui implet oblatio; quoniam tu es verus agnus Dei, qui tollis peccata mundi: & ita in te uniuersa perficis mysteria, ut sicut vnum est pro omni vltima sacrificium; ita vnum de omni gente sit regnum. Ascendamus igitur ad palmam & apprehendamus fructum eius.

Crucifixerunt ergo eum, & cum eo alios duos latrones hinc & hinc, vnum à dextris, alterum à sinistris: medium autem IESVM. Ut qui inter Patrem & Spiritum sanctum est medius, qui Dei & hominum mediator existit, qui nuper gloriosus inter Moysen & Eliam in monte Thabor apparuit, qui sedet super Cherubim, tectus alis Seraphim, & qui olim iudex viuorum & mortuorū venturus est; ille nunc ipse damnatus nostri causā, medius inter duos latrones pendeat. Sed nescit humanis sordibus inquinari, fons omnis puritatis. Illustratur etiam hominum probris fons omnis gloriæ. Inuenit illic condemnatus, quem ex latrone faceret paradyfi ciuem: tantum aberat, ut supplicii societas contaminaret ipsum. Audiant hoc omnes gentes, & quique terrigenæ filii hominum, simul in vnum diues & pauper &c. Quis vnquam audiuit tale quid, aut quis vnquam vidit simile? Magis es mirabilis Domine in humilitate nostra quam

quàm in maiestate tua. Tuę igitur victoriosę crucis, regale vexillũ in nomine tuo Christe adoro: tuũ spineũ Diadema, clauos, tuum latus, tua vulnera exolucor.

Et imposuerunt super eum causam ipsius, ob quam damnatus est, scriptam literis Græcis, Latinis, & Hebraicis. Hic est IESVS NAZARENVS REX IVDÆORVM. *Hic est qui venturus est, in salutem populi. Hic est salus nostra, & redemptio Israël.* Hic est Rex omnium gentium & omnium linguarũ. Hic est fons omnis sapientię ac scientię, & de plenitudine eius accepimus omnes. Non scribitur autem causa eius, quia se filium Dei fecit; hoc enim verissimum fuit: nec ea causa à Pilato damnatus est, ad quem ea res nihil pertinebat; sed quia regnum affectauit, quod ipsum tamen nunquam fecit. Quo igitur nomine tũc à Pilato absolutus est; nũc ab Arianis damnatur. Cõsecrat hoc loco tres eruditas linguas, quas passim indocti oderunt, Hebraicam inquam, Græcam & Latinam Spiritus sanctus, quarum voce in posterum vniuersas gentes alloqui, sacra diuina per orbẽ celebrare, vt mystica mysticè, magna sublimiter, sacra sanctè peragantur, debuit: quæ nunc omnia homines animales profanant, vulgusq; ad vulgaria reuocat omnia. Ament igitur reges, ament principes, ament omnes boni linguas eas, quibus princeps regũ causam suã, titulosq; suos in summo tribunali pponi voluit: quicquid sanctum, quicquid eruditum, quicquid

quid arcanum in omni antiquitate legitur, his tribus linguis tanquam mundissimis vasis continetur: quibus confractis aut neglectis, omnem eruditionem, omnem antiquitatem profanari, atque aboleri necesse erit. Quod non ita pridem his neglectis à maioribus nostris probatum fuit: & ne iterum posteritas probe, vehementer metuendum est. Iam enim à longè prospicio nubes ac nebulas quasdam, quæ magnam stragem & calamitatem huic segeti minari videntur, nisi iustis præmiis hominum ingenia, studium, atque industria excitentur.

Pupugit ea inscriptio malè conscium Iudaicæ gentis pectus. Inclamauerunt omnes: *Noli scribere REX Iudeorum, sed quia ille dicit Regem se esse Iudeorum.* Quomodo item Caiphas dixit, filiū Dei se fecit. Si igitur Ariana impietas hinc colligit Deum verum non fuisse, propterea quòd Caiphas dixit eum filium Dei se fecisse; neget & regem, neget & prophetam cùm hac turba, quæ similiter dicit, eum regem se fecisse. Longè enim disertius Deum Dei quæ filium quàm Regem aut prophetam se esse professus est. Verùm diuina non mutantur decreta: non mutat titulum Pilatus. Et causæ quidem summi Regis inscriptio hæc fuit: hic verissimus & sanctissimus titulus.

Ipse autem Rex arcum suum extendit, sagittas suas vibrauit, & parauit eas; sagittas inquam amoris

ris & charitatis, verumque pontificem & mediato-
rem se esse docens, qui possit etiam pro inimicis su-
is exorare. Inauditum dicendi genus, nouus exor-
ditur orator, primamque sagittam dilectionis & pi-
etatis, pro suis ad patrem iacit inimicis, facta est
vox Domini in virtute: *Pater inquit, ignosce illis,*
quia nesciunt quid faciunt. Magni testamenti verba
hæc sunt vltima, perpetuò in filiorum memoria de-
figenda; vt Christi sanguine conscripta priuilegia vi-
deant, ac tanquam ex cathedra crucis quandam de-
uotionis doctrinam legant. Solebat enim magister
bonus simul docere & facere, exemplo seruare do-
ctrinam: nec tam veritatis præceptor quam testis
esse; vt sit & redemptor simul & doctor. Excusat igitur
inimicos suos non accusat: neque enim atten-
debat quòd ab illis moriebatur; sed quòd pro illis
moriebatur: *Nesciunt*, inquit, *quid faciunt.* Et ve-
rè nesciebant; putabant enim illi hunc ipsum Chri-
stum, quem tam inhumanè tractabant, capita-
lem esse hostem & aduersarium illorum: at ille tunc
curabat eos, ac in brachiis suis portabat. Arbitra-
bantur viuo ac superstite illo Romanos venturos,
ac imperium eorum & urbem subuersuros: vene-
runt vbi mortuus est. Opinabantur hoc modo no-
men eius se vel extincturos, vel maximè omnibus
exosum reddituros, sub infami crucifixi titulo; & tū
inprimis illustre reddiderūt. Hac eadem morte cre-

debant nomen & memoriam eius, simul cum vita se abolituros: regnum, imperium, opes, & libertatem suam se aucturos: & tunc memoriam quidē illius sempiternam excitârunt: se autem & sua omnia amiserunt. Et cum maximè contra commoda sua pugnant, tunc ea se plurimum stabilire arbitrabantur; coeca enim est malitia: tunc se maximè putat proficere, cum plurimum deficit: tum stare, cum labitur: tum oriri, cum interit. Quod idem fratribus nostri Ioseph accidisse legimus: quem enim perire per inuidiam voluerunt; hunc Dominum vniuersæ Ægypti ac suum denique, hoc vno facto constituerunt, manipulumq. cui seruire recusabant, ipsimet manibus suis in throno gloriæ locârunt. Sed & nos similiter plerunque quid facimus, nescimus: nam & hæ voluptates hæcque ipsa incontinentia, quam putamus nos alere & conseruare sæpius perdit; & hæc ambitio, quam existimamus nos in coelum ferre, deprimit & deiicit: & opes istæ quibus nos diuites esse nobis videmur, sæpè fame & siti nos conficiunt. Nesciunt ergo quid faciunt isti, sed neque nos scimus, quando peccamus; sciuissem tamen, & nos sciremus, nisi Deus huius mundi obcoecauerit corda infidelium, ne videant lumen Euangelii. Maledi-

2. Reg. 16 xerat Semei Dauidi, fugienti Absalonem: dissimula-
 3. Reg. 11 uit tunc ille pro tempore iniuriam; at moriens serio
 filio præcepit: Habes apud te Semei filium Gera fi-

Ili Iemini de Bahurym, qui maledixit mihi maledictione pessima, quando ibam ad castra: sed quia descendit mihi in occursum, cum transirem Iordanem; & iuraui ei per Dominum dicens: Non te interficiam gladio: tu noli pati eum esse innoxium. Vir autem sapiens es, ut scias quid facies ei, deducesque canos eius cum sanguine ad inferos. Non idem facit noster David, orat potius pro suo Semei, eum excusat ac tuctur: adest causę patronus: nec utcumque, sed *Hebr. 3.* cum lachrymis & clamore, inquit Paulus, & voce valida, ac pro sua reuerentia exauditur. Ac credo equidem tum nisi hic tantus aduocatus genti sceleratę adfuisset, terram ipsam sceleris illius immanitatę amplius non laturam fuisse; sed viuos eos absorpturę, aut ignem sequaciũ Core & Dathan coelitus descendurum, qui homines nefarios totos consumpsisset. Fecit igitur quod docuit bonus magister: orat pro persequentibus se: fecit hoc idem primus huius imperatoris miles Stephanus: fecit Petrus: fecit Paulus: fecerunt denique sancti omnes cęteri. Facit & porrõ faciat meus Rex Stephanus, cuius ego diuinam & illi planę propriam in condonandis iniuriis virtutem agnoui. Rediisset tũc Iudęa perdita ad se, atque illa verba Saulis vsurpasset: *Nunquid vox hæc tua est fili mi Davide iustior es tu quàm ego.* Sed nihil horum. muta est vbi alto clamore, pfundis lachrymis opus fuit. Cõfessa fuisset: Pater ignosce nobis, nescimus

mus quid facimus: nec sumus digni cœli ac lucis huius vsura, quæ ipsa conspectum suum à nobis auertunt, sed racet ac tanto patrono causam suâ deferit.

Multa pertulerat hætenus Christus Dominus in animo suo, multa in honore & existimatione, plurima in corpore, supererant per exiguæ fortunæ: & in his aliquid causa nostra perpeti voluit. Duò sola paupertatis magister & retributor vestimenta habuit, ille qui omnium nuditatem vestit, quibus & ipsis denudatur, vt & nos nudi nudum Christum sequi discamus. Nudus enim peccauit primus Adam; nudus etiam satisfacere debuit secundus Adam. Apotheosis ista Christianæ paupertatis fuit. Et hæc igitur vestimenta pretium funesti laboris occupant carnifices: & alterum quidem maius & insignius in oculis totius populi Christo matrèq; eius inspectante inter se diuidunt; de alio inconsutili, vel quòd commodè diuidi non potuit, vel vt & hac ratione fidei Christianæ Catholicæq; ecclesiæ indiuisa virtus & vnitas declaretur, inter se sortiuntur. Retulerunt factum hoc Euangelistæ omnes: retulit iisdem ferè verbis

Psal. 21. Dauid: Diuiserunt sibi vestimenta mea, & super vestem meam miserunt sortem. Quæ autem causa sit eius tam diligentis commemorationis (neq; enim quicquam frustra & temerè hoc loco dici aut fieri videtis) paucis consideremus. Forma hæc & species dispensationis sortis ac hæreditatis eiusdem Iesu Christi,

sti, bonorum inquam ecclesiasticorum in omne futurum tempus esse debuit. Ideoque de aliorum latronum vestimentis, quid actum sit nihil legimus. Videre enim loco hoc licet expressam quandam imaginem similis dispensationis an potius direptionis eorundem bonorum. Vbi enim se quid offert, quod Domino careat; ibi similiter videas, si maius aut pinguius quod vestimentum est, partem eodem modo fiscum, partem aulam, partem equestrem ordinem, partem militem, partem nepotes & abnepotes ferre & agere; Christo autem Domino, sponsæq; eius, Apostolis, Apostolicisq; viris relinqui nihil. Si quid autem minutius & quod rectè diuidi non possit, obtigerit; tum de hoc clerum ipsum inter se sortes mittere; sortes autem intellige, emptiones, venditiones, commutationes, coadiutorias, expectatiuas, & id genus alia monstra symoniaca, eodem Christo matreque eius atq; sponsa ecclesia etiam nunc hæc eadem ex cruce & sub cruce aspectante & dolente. Cuius quidē sortis ac hæreditatis suæ Deus pater Christusque eius, diuersis temporibus, diuersos & multiplices dispensatores pro tempore quæsiuit, Antistites, prouinciarum primùm; quod etiam nunc in orientalis ecclesiæ partibus non malè veteri more fit: populos deinde vniuersos, clerum, demum Reges ac principes seculares vltimò. Nusquam tamen tanta fides: *Deus virtutum conuertere, respice de cælo Psal. 79.*

Et vide, Et visita vineam istam. Et perfice eam, quam plantauit dextera tua; vindemiant enim eam omnes, qui prætergrediuntur viam. Verùm hæc alterius sunt loci & querelæ.

Et milites quidem Romani parum aut nihil amplius in Christum, aut fecisse aut dixisse leguntur; sed ex more veteri, corpora pendentium tantisper dum morentur asseruasse dicuntur. Quid tum Israël? num illa tam benigna, quæ pro illo fundebatur emolitus est deprecatione? num ad se rediit? num ingemuit? num pectus percussit? num cum fratribus

Exo. 50 Ioseph confessus est. Serui tui sumus, obsecramus ut obliuiscaris sceleris fratrum tuorum, & peccati atque malitiæ quam exercuimus in te. Nequaquam; sed pro benedictione reddit maledictionem: pro oratione blasphemias. Non suffecerat improbæ genti caput eius spinis & vepribus confodisse: oculos sanguine & lachrymis obrutos ac perfusos esse: collum capite inclinato grauatum, manus & pedes vi clauorum premi & exedi, cor mœrore confici, totum corpus dolore & ardore solis liquefcere, ut verum holocaustum esset; nisi etiam blasphemias & conuiciis aures eius perfringerent: & in quem manibus sæuire non poterant, linguarum tela iacerent; ultraque fixuras clauorum, addebant tela linguarum, prætereuntesque blasphemabant eum, mouentes capita sua. Ut illud

Job 17. *Posuit me quasi in proverbium vulgi, Et exem-*

exemplum eis: Vobis qui destruis templum Dei, & in triduo reedificas illud. Vos ipsi perditī & scelerati homines, verum templum diuinitatis eius, carnem inquam illius foedè lacerastis. Nihil autem aliud dicunt, nec aliis verbis, quàm illud, quod olim per Prophetas prædictum fuit. non aliam certè ob causam, quàm vt & ipsi & totus cognoscat mundus; nihil eos aut plus, aut minus contra illum, vel facere, vel dicere potuisse; nisi quantum ille ipse cum æterno patre & Spiritu sancto ab æterno ordinauerat, multisque seculis antè prædixerat. Vt illis rectè illud obici possit, quod Ioseph quondam fratribus obiecit; non eorum se consilio, sed Dei voluntate illa omnia quæ sustulit, perpeßum esse. Sed & nunc eodem modo Ariana, ac cæterorum Hæreticorum perfidia, iisdem scripturarum verbis & vocibus, contra Christum abutitur, illique insultat ac maledicit, suaq; diuinitate eum spoliare conatur. Quæ igitur illæ sunt voces, quæ maledicta? *Saluum fac teipsum, descende de cruce.* Similiter principes sacerdotum indefessa malitia vociferantur: *Alios, inquit, saluos fecit, et nunc seipsum non potest saluare. Si filius Dei est, descendat de cruce; vt videamus & credamus ei.* Atqui non erat prædictum, inquit Sanctus Leo: *Dominus descendit de ligno; sed Dominus regnauit à ligno.* Eadem sunt Arianae & Ebioniticae voces: Si filius Dei est, descendat de cœlo, signum det, verum De-

um ac verum hominem se esse probet: audiamus
Math. 3. vocem iterum, à magnifica gloria profectam: *Hic
 est filius meus dilectus, in quo mihi complacui.* Surre-
 xit, quod longè magnificentius est, de sepulchro:
 mortem vicit: portas inferi fregit: principem tene-
 brarum eiecit foras: orbem subegit: potestates secu-
 li subuertit: idola nominaq; illorum deleuit: regnū
 æternum, contra quod portæ inferi præualere non
 possunt, extruxit: omnia ad se traxit; nec tamen illi
 credere vultis. *Confidit in Deo, liberet eum,* (quasi ve-
 rò fidere Deo scelus sit aliquod) *si,* inquit, *vult.* Bla-
 sphemat impium consilium. Vbi est illa humanita-
 tis lex o Pontifices, afflicto non addendam esse af-
 flictionem? misericordia vbi? sensus humanus vbi?
 omnia tamen hæc prius præuisa & prædicta fuerūt.
Psal. 21. *Omnes videntes me, deriserunt me, locuti sunt labiis,
 & mouerunt caput. Sperauit in Domino, eripiat eum:*
Ierem. 12. *saluum faciat eum, quoniam vult eum.* Et: *Nam &
 fratres tui, & domus patris tui, etiam ipsi pugnaue-
 runt aduersum te, & clamauerunt post te plena voce.*
Osee 7. Et in alio loco: *Ego redemi eos, & ipsi locuti sunt
 contra me mendacium: Et non clamauerunt ad me in
 corde suo, sed ululabant. Portabam eos in brachiis me-
 is, & nescierunt quòd curabam eos.* Verè positus in fi-
Psal. 73. gnum contradictionis. *Memor ergo esto Domine im-
 properiorum tuorum, eorum quæ ab insipiente sunt to-
 ta die. Ne obliuiscaris voces inimicorum tuorum: su-
 perbia*

perbia eorum, qui te oderunt, ascendit semper.

Sed & latro, ne quid malorum aut contumeliarum deesset, qui simul crucifixus erat cum eo, blasphemabat eum dicens: *Si tu es Christus, saluum fac* Luc: 23.
temetipsum & nos. Respondens autem alter increpabat eum. Non inuenit iustus Ioseph patronum inter fratres: inuenit apud Pharaonem in Ægypto. Non inuenit Christus Dominus apud Caipham in consilio sancto aduocatum; inuenit in cruce latronem. Sed ne hoc idem in Senatu tuo Stephane Rex vnquam eueniat, Deum precor. Habet Susanna Daniele pudoris sui defensorem: habet Christus in cruce latronem, Regnum eius asserentem & exornantem, causamq; illius agentem: *Neq; tu, inquit, times De-* Luca 23.
um, qui in eadem damnatione es? Damnatio, Arnoldus inquit, similis quidem est, sed causa differens. *Et nos quidem iuste; nam digna factis recipimus: hic*
verò nihil mali gessit. Communis est hæc vox & esse debet, in omni tempore aduerso nostrum omniū. Ægrotat quis, dicat: nos quidem iuste patimur, hic autem quid mali fecit? Infamiam sustinet, dicat eodem modo: ex diuite pauper subito euadit, dicat eadem: ex multorum liberorum patre orbus fit, similiter dicat: à potenti tyranno premitur, torquetur, plectitur, dicat idem; in multis enim delinquimus omnes: hic autem quid mali fecit? Prædicauerunt hoc idem omnes Patriarchæ, Prophetæ, Apostoli,

Euangelistæ, deniq; vniuersus orbis, quod hic prædicat latro. De totius ergo mundi sterilitate relinquit sibi Deus confessorem, latronem pendentem in cruce innocentiaq; suæ testem ac defensores. Fecisset hanc confessionem primus Adam; non indiguisset ea defensione alter Adam: *Exacerbant* *linguas venenatas, scribit quidam, blasphemantes* *CHRISTVM* Iudæi, & conclamabant, & *euo-* *mebant conuitia:* & quasi victores insultabant pendē- *ti.* *Fugerant Apostoli, sola plebs maledicta, firmatis ne-* *quam sermonibus, celebrabat ludibrium.* Itaq; oblato confessionis & fidei odonamento, impositoq; latroni blasphemanti silentio, victoriae suæ palmā & auctoramentum à Iudice exigens, conuertens se ad Christum dixit: Domine memento mei, dum veneris in regnum tuum. Non vult de cruce deponi, sed in cælo reponi, tanquam omnes cogitationes habens in cælo. Eadem ferè vox fuit Pauli cupientis dissolui, & esse cum Christo: tātus *Psal. 23.* subito ex latrone factus est Theologus. Beatus est, quem tu erudieris Dñe, & de lege tua docueris eum. Ut mitiges ei à diebus malis, donec fodiatur peccatori fouea. *Arnol-* *Considerare necesse est, quem modum, quem locum, quod* *idus ibid.* *tempus hæc causa habuerit, & quàm celerem auditum* *cōfessio meruerit, quidq; possit pœnitentia.* Petrus factus fuit in domo Caipha latro: latro factus est in cruce Petrus: Memento, inquit, mei Dñe, dum veneris in regnū tuum. Hicne nudus sanguine perfusus, socius ac parti-
cēps

corps patibuli tui dominus est? Cum veneris, inquit, in regnum tuum. Quod regnum obsecro? Hæccine spinæ sunt diadema Regum? Hiccinè liuor est purpura, aut hoc patibulum tribunal iudicis? Beatus es latro, quia caro & sanguis non reuelauit tibi; sed pater tuus, qui in cælo est. Quibus postpositis (inquit Arnoldus) quæ ibid. Ar. si plagarum & sanguinis immemor, dictator Euange- nol: tra. lii latro efficitur: & (quod persuaderi illa bona diffi- 2. le erat) Christum Deum in cruce fatetur: ibi orat, ibi adorat, multa simul pietatis officia complectitur, credit, timet, compungitur, & poenitet, confitetur & prædicat, amat, confidit & orat. Hæc ille. Quid Abraham? quid Isaac? quid Iacob amplius de hoc ipso Christo dixissent, si præsertim tali loco & conditione eum viderent, quàm quod hic dicit? quem corpore non potest, animo veneratur: hominem supplicii sui participem adorat: vt Dei mundum iudicantis & de hoste triumphantis auxilium implorat: hominem crucifixum, sententia Iudæorum infamem & maledictum Regem gloriæ prædicat. Non in oculis igitur tantum illius obuersabatur illa species pendentis, quæ fuit in oculis impiorum, quibus per Moysen dictum est: *Et erit vita tua pendens ante oculos tuos, & non credes vitæ tuæ*, sed veri Dei paulò post in paradiso regnantis. Deu. 28.

Quod si hæretici diligentius expenderent, paulò continentiores essent in crimine idololatriæ, nobis obiici-

obiiciendo, cum similiter eundem Christum in speciebus panis & vini, eadem fide qua iste, adoramus; nam idolum quidem inane diuinitatis simulacrum, nos verum Regem cum latrone colimus, etiamsi nullam presentiae speciem regni eius videamus.

Audiuit improbus latro probum latronem, & conticuit. Audiant impuri latrones Ariani, sanctum latronem, & obmutescant, ex illoque fidem, quam abnegarunt discant: *Memento mei*, inquit, *Domine*: Dominum compellat, non igitur seruus est: *cum veneris in regnum tuum*: Rex igitur non subditus, & Rex coeli & terrae: *Regnum*, inquit, *tuum*, quod non rapina quaesiuisti; sed hereditate consecutus es. Quid adhuc Rex? quod & quale cum praetoriano milite suo mutuum facit? *Hodie*, inquit, *mecum eris in paradiso*. *Psal. 28. diso. Vox domini in magnificentia*, inquit Dauid. Magnum praemium magnae confessionis. Quod quondam confessus est Petrus; confitetur nunc latro, ideo easdem recipit sedes. *Bonus Dominus, tribulato corde clamantem ad se seruum suum, etiam in ultimo peccati puncto non negligit. Hora mortis erat, iamque contumens anima faucibus haerebat, iamque linguam eius alligabat angustia, illoque articulo temporis fere ab ipsis Apostolis salus desperabatur. Modus passionis, crux inter omnia turpissimum & atrocissimum; hic tamen non desperat, & recipitur. Hodie mecum eris in paradiso. Luca 23. Non ergo animae iustorum, ut noui Epicuri Anabaptistae*

ptistæ putant,extinguuntur:non simul cum corpore occumbunt; sed cum CHristo duce & imperatore suo sempiterno coelo fruuntur.Secunda hæc fuit magni imperatoris sagitta, qua suum ex latrone fecit martyrem. Dignum magno rege munus,digna cõmunis certaminis corona, dignum brauiũ, primum spolium in cruce opimum: ibi latro locatur,vnde lucifer corruit. Diuersus latronum exitus: alter antecedit Christum in coelum: alter Iudam in infernum. Nulla igitur pœnitētia sera,modò sit vera: quanquã rarò vera, quæ nimis sera; nam & de alio simili latrone non ita facilè legitur: *Memento*, igitur & nostri *Domine, quando veneris in regnum tuum*. Ne de- *psal. 26.* relinquo nos Domine Deus noster, neque discesseris à nobis. Audi vocem nostram & effice, ne quis nostrũ illo die deesse videatur: inter brachia tua, & viuere volumus,& mori cupimus.

Et vt nulla pars abesset doloris, *stabat iuxta crucem IESV mater eius*, proxima: proxima inquam loco, proxima mœrore, proxima amore; stat ad arborem altera Eua: conformauit se illa serpenti; hæc CHRISTO: fructumque de arbore salutis decerpit prima, quæ prior in portando experta est laborem; ac eum quem pariendo effugerat,tũ abundè, iuxta prædictionem Simeonis, compensat dolorem: miscebantur lachrymæ matris, cum guttis sanguinis filii: *stabat iuxta crucem, & filium*
D d penden-

- pendentem contemplabatur. Redibant tùm illi in mentem ingentia viri facta, ingentia promissa, veniebat in mentem illud. Hicciné est ille in tam infami ligno suspensus, de quo in primo eius cōceptu prædixit Archangelus: *Hic erit magnus, et filius altissimi* Luce 1. *vocabitur. Hæccine crux est sedes illa David? Et dabit illi Dominus Deus sedem David patris eius, & regnabit in domo Iacob in æternum, & regni eius non erit finis.* Redibant item in memoriam Simeonis nō dissimilia à præsentī statu oracula: *Tuam ipsius animam pertinebit gladius; ut reueletur ex multis cordibus cogitationes.* Redibant Elisabethæ gratulationes & vota; primaque imitationem crucis experta, quæ prima lætitiā sensit. Quòd si mater non sine cruce, quid speret mollis & dissolutus Lutheranus? Tu verò Iesu Christe, latroni pœnitenti loqueris, tract. 3. *& matri non loqueris? Intuetur te illa in mulieribus benedicta, & confixis in te oculis, vulnera tua materna pietate considerat. Et licet non ignoret, quid boni conferat mundo passio tua; tamen parentis affectu commovetur, & pectus maternum immanitate doloris arctatur. Suspirat intrinsecus, et erumpentes reuocat lachrymas, et eò ampliùs anxietas intumescit; quò prohibetur egredi, & per luctus lamentaq; dissolui.* Loqueris tamen, Ioan. 9. *eamque sagitta veræ pietatis solaris: Mulier, ecce filius tuus, capitis ac oculorum nutu discipulum designans. Hic tibi inquam erit in omni tēpore tuo necessario*

cessario, loco filii. Qui vetat in terra vocare patrem, ille etiam nunc ipse in cruce compellare noluit matrem. Et discipulo: *Ecce mater tua*: partes ergo meas age; suscipe affectum filii erga matrem tuam simul & meam. Breue testamentum, paruum peculium facile dispensatur: nihil sibi ex suo restabat præter matrem, & hanc tradit discipulo. Pudeat pontifices aliosque spirituales viros, magnorum legatorum, longorum codicillorum. Discant curatores testamentorum, executores esse facultatum, non hæredes bonorum. Petro audaci commendatur ecclesia: Ioanni casto Maria: illi tumultuosa negotiosa; huic pacifica & quieta. Fuit hæc vox domini *confringentis cedros Libani*: quis enim hoc loco non commoueatur? quis non ingemiscat?

Nunc autem sapientissime Rex, illud apud te statue, atque ita iudica, ecclesiam item sanctam Catholicam sponsam suam, cuius nuper verissimos colores atque ornamenta, ex quibus illa cognosci possit, apud te explicaui, ab eodem Iesu Christo in cruce pendente, ex cuius latere illa aperto tanquam altera Eua ex costa Adæ hodierno die profluxit, atque progenita est, eiusque sanguine qui inde manauit, sanctificata atque lota, iisdem verbis quibus nunc dilecto discipulo Ioanni matrem suam commendauit, nunc tibi similiter commendari. Stephane Rex inclyte: *Ecce mater tua*, quæ te in lauacro fontis cœ-

lorum regno genuit: quæ Catholicè & Orthodoxè
educavit: quæ singulis annis corpore & sanguine
sponsi sui pascit & reficit: quæ in maximum Regem
& Principem vnxit. Accipe igitur illam in germanā
tuam, vt quidem olim accepisti & adamasti.

Deficiente sole iustitiæ Christo Domino, defe-
cit & obscuratus est sol, nubeq; obduxit faciē suam,
vt in cuius natiuitate stella noua apparuit; in eius-
dem morte sol lugeat: *Et tenebræ factæ sunt super*
Mat. 27. vniuersam terram. Obscuratus est autem sol, partim
in confessionem Domini & creatoris sui, teste Ma-
gno Dionysio Areopagita, tū adhuc ethnico: cuius
illa vox, visa ea totius mundi perturbatione, fuit;
aut Deum in natura deficere, aut hanc machinam
mundi statim dissolutam iri: partim in signū gloriæ
Psal. 18. Regni Christi; Cæli enim enarrant gloriam Dei, &
opera manuum eius annuntiat firmamentum; partim
in execrationem abominationis Iudaicæ, quam vel
sol ipse ampliùs æquis oculis aspicere non potuit,
earumq; tenebrarum in quibus ipsi cæci versaban-
Io. 5. tur. sic enim prædictum fuit: *Per diem incurrent te-*
nebras: & quasi in nocte sic palpabunt in meridie; quia
domino peccauerunt; partim ob communem doloris
sensum, factori suo declarandum: *Pendente enim, in-*
Leo ser. quit S. Leo, in patibulo creatore, vniuersa creatura con-
6. gemuit: & crucis clauos omnia simul elementa senserunt. Nihil ab illo supplicio liberum fuit; hoc in com-
munionem

munitionem sui, & terram traxit & cælum: hoc petras
 rupit, monumenta aperuit, inferna resemauit: & densa-
 rum horrore tenebrarum, radios solis abscondit. Debe-
 bat hoc testimonium suo mundus auctori, vt in occasu
 conditoris sui, vellent vniuersa finire. Loquente ac te-
 stimonium perhibente sole, ac vniuersa machina
 mundi, creatori suo, tribus ferè horis totis, tacuerunt
 omnes: nemo locutus est quicquam, silentium ma-
 gnum fuit: *Impij*, vt prædictum erat, in tenebris conti-
 cuerunt; donec creator omnium intonuit. In ea enim
 totius mundi consternatione, in eo motu, in illis te-
 nebris arbitraretur fortasse quis, Dominũ iam tũm
 nullam doloris partem persensisse; gaudere potiùs
 quàm moestum esse; cõuersos iam luctus in gaudia.
 Voluit igitur nobis constare rationem sensus & ani-
 mi sui, quem etiam tũm propter eos, qui talis meriti
 participes esse, quiq; ab ea gratia excidere, eamquẽ
 repudiare debuerunt, habebat. grauissima ad pa-
 trem plena doloris & amoris missa sagitta: *Eli,*
Eli, Lama sabacthani, hoc est, *Deus meus, Deus me-*
us, vt quid dereliquisti me? *Vox domini super aquas*, *Psal. 28.*
Deus maiestatis intonuit; dominus super aquas mul-
tas. *Vox ista doctrina est, non querela*, inquit *S. Leo.* *Leo ser.*
Nam cum in Christo, Dei & hominis vna persona sit; *16. de pa-*
nec ab eo potuerit relinqui, à quo non potuit separari. *ssione Domini.*
pro nobis trepidis & infirmis interrogat, cur caro pati
metuens exaudita non fuerit. Instante enim passione

ad sanandum & corrigendum nostræ fragilitatis me-
 Mat. 29. tum, dixerat: Pater si possibile est, transcat calix iste à
 me: Verumtamen non sicut ego volo; sed sicut tu. Et ite-
 rum: Pater si non potest hic calix transire nisi bibam il-
 lum, fiat voluntas tua. Qui ergo trepidatione carnis e-
 uicta, iam ad paternam transierat voluntatem, & toto
 mortis terrore calcato, opus suæ constitutionis imple-
 bat: cur in ipso tantæ victoriæ exaltatus triumpho, cau-
 sam & rationem, qua sit relictus, id est, non exauditus,
 inquirat, nisi ut ostendat alium esse illum affectū, quem
 ad humanæ formidinis excusationem recepit: alium il-
 lum, quem ex æterno placito patris pro mundi reconci-
 liatione præelegit? Vnde ipsa vox non exauditi, magni
 est expositio Sacramenti, quod nihil humano generi cō-
 ferret redemptoris potestas; si, quod petebat, nostrum obti-
 neret infirmitas. Modò hominem, modò Deum se pro-
 dit; modò omnipotentem & modò infirmum; ut inter se
 sublimitas & humilitas, vices negotio congruas parti-
 antur: modò supplicat, modò imperat: modò se dicit de-
 relictum, modò latroni promittit paradysum. Agit se-
 cundum utrumq; naturam, quod exigit causa. In hac
 contemnitur, in illa gloriam regnūq; largitur. Eli, Eli,
 Lama sabacthani, quod interpretatum est, Deus meus,
 Deus meus, ut quid me dereliquisti? Deum autem su-
 um vocat; ne quis quod proprium est alterius, ad alterū
 existimet esse alienum: & quod componere videtur, se-
 care præsumat quasi diuisum. Hactenus illi. Præclare
 autem

Arnol. 1
 tract. de
 7 verbis
 ultimis.

autem Origenes, hæc cum interrogatione quadam
 potius, quam simpliciter prolata esse interpretatur.
 Aspiciebat tùm Christus Dominus populum illum
 infidelem ac contradicentem, præsentemque salu-
 tem repudiantem: aspiciebat in posterum multa mil-
 lia hominum, pari stultitia & malitia tanto abufuros
 beneficio. Quærit ergo: *Deus meus, Deus meus,*
 cuius & qualis gentis & populi causa, quàm impro-
 bæ, quàm ingrata, quàm contra sua commoda pu-
 gnantis me dereliquisti? Ita autem se derelictum di-
 cit; quomodo traditum, quomodo donatum, quo-
 modo in manibus impiorum relictum, quomodo per-
 cussum aliquando dixit. Quod scilicet hæc ut fieret,
 vnà cum filio & Spiritu sancto æternus pater nostra
 causa voluit & decreuit. Ad quam interrogationem
 magnificè apud Isaiam respondet pater: *Propter sce-* Isaie 53.
lus populi mei percussi eum. Falsò igitur & mendaciter
 ex hoc colligunt hæretici loco, diuinitatem ab hu-
 manitate Christi tùm separatam fuisse, eamque reli-
 quisse, ab eaq; recessisse: atque has voces hominis à
 Deo derelicti, doloriq; succumbentis ac desperantis
 esse potius, quàm confitentis. Illum ne tu derelictum
 dices, qui coeli paradyfiq; dispēsator est, cui sol stetit?
 coelū ac vniuersa natura condolet? militat æther? Do-
 cet hoc magnificè sapientia Dei, hunc ipsum Christū
 nunquam vel à patre, vel à diuinitate sua desertū es-
 se, in figura eiusdem nostri iusti Ioseph, cū inquit:
 Hæc

*ſapi. 10. Hæc venditum iuſtum non dereliquit; ſed à peccatoribus liberauit eum: deſcenditq; cum illo in foueam, & in vinculis non dereliquit illum; donec afferret illi ſceptrum regni, & potentiam aduerſus eos, qui eum depri-
mebant: & mendaces oſtendit, qui maculauerunt illū, & dedit illi claritatem æternam. Qui diuidit Chri-
ſtum, cum Antichriſtum eſſe docet Ioannes. Quid
 1 Ioan: 2. autem aliud eſt diuidere Chriſtum; quàm ab huma-
 2 Cor: 2. nitate diuinitatem eius ſeparare? Si, inquit Paulus,
 cognouiſſent; nunquam dominum gloriæ crucifiſſent.
 Fuit ergo etiam in cruce Dominus gloriæ, nec vn-
 quam eſſe deſiit: eaque fecit & dixit, quæ non niſi
 Domino gloriæ conueniebant: regna dabat: pec-
 cata dimittebat; paradysū reſerabat; ſaluabat: *Non
derelictus eſt*, inquit Damascenus, *vnquam à propria
deitate; ſed nos derelicti ſumus & deſpecti, quem pri-
ores dereliquimus, & derelinquimus ſæpe.* Dereli-
 ctus eſt igitur & percuſſus, quantum ad ſenſus tūm
 hominum: neque ille ſeſe derelictum queritur, cūm
 fit ſemper in patre manens; ſed in iſtis qui illi tūm
 illudebant. Derelictus eſt ille in gentibus atque Iu-
 dæis, qui fidem eius ſuſcipere non debebant: in hæ-
 reticis, qui illam deprauare conantur: in malis chri-
 ſtianis, qui eādem foedant, & prauis moribus inqui-
 nant: in omnibus deniq; illis, ad quos fructus eius
 tanti pretij peruenire nec potuit nec debuit; qui fir-
 mam vocationem ſuam facere bonis operibus ſuis
 negle-*

suis neglecturi erant. Quod enim ille semel assum-
psit, deseruit nunquam; nec desertus est ipse. Deseri-
tur autem in membris suis, affligitur: *Saule*, in-
quit, *Saule, cur me persequeris*, cibatur, potatur, ho-
spitio recipitur, & item similia. quæ tamen mem-
bra ipsa deseruntur nunquam; nisi ipsa primò dese-
rant: Eodem modo inquit, *naturæ diuinæ communio* Arnol. 1
inter patrem & filium, non admittit scissuram: & licet tract. de
sit ibi discretio personalis; una tamen est diuinitas & 7 verbis
essentia naturalis. Deseritur humilitas, adest maiestas; Domini
fortius est & sapientius omni virtute & sensu homi- ultimus.
num, quod in Christo Iudæus & Græcus stultum æsti-
mat & infirmum. Agit igitur caput causam corporis
sui; & pro infirmis suis sollicitus medicus, in tantum
compatitur; ut etiam ex parte se infirmari non dedigne-
tur: & (ut ampliùs dicam) sit peccatum, qui abrude-
bat peccatum. In qua parte patitur, derelinquitur; quia
naturæ impassibili, in nullo congruit iniuriari vel pa-
ti. Deseritur itaq; cum derelictis, & pro natum quam
assumpserat, tributum soluit: & euecturus secum genus
suum vltra huius seculi pelagus, piratis rapacibus nau-
lum carnis suæ protulit: inuiscatisq; dentibus eorum il-
lusit voracibus, & tam se quàm prædam suam abstru-
xit & euexit. Obtinuit itaq; deiectio capitis veniam
corpori, & percusso vertice solidata sunt membra; ut
non segnis sit recompensatio, & semper quid debeat ho-
mo Christo, pro quo ille mortuus est: in hac forma medi-
Ec tetur

tetur, & relegendat: fixumq; præ oculis sit hoc charitatis
 argumentum, maneatq; hoc viuum documentum, & cō-
 tinuæ persuasione exemplum. Deus meus, inquit san-
 Leo ser: ctus Leo, Deus meus, quare me dereliquisti? tanquam
 17. de pa- fixo Iesu in crucis ligno, paternæ ab eo deitatis omnipo-
 sio: do- tentia recessisset. cum in tantam unitatem Dei & ho-
 mini. minis natura conuenerit; ut nec supplicio potuerit di-
 rimi, nec morte disungi. Manente enim in illa propri-
 etate vtraq; substantia, nec Deus reliquit sui corporis
 passionem, nec Deum fecit caro passibilem; quia diui-
 nitas quæ erat in dolente non erat in dolore. Unde secū-
 dum verbi hominisq; personam, idem est, qui factus est
 inter omnia, & per quem facta sunt omnia: idem est,
 qui impiorum manibus comprehenditur; & qui nullo fi-
 ne concluditur: idem est, qui clauis configitur; & qui
 nullo dolore sauciatur: idem postremo est, qui mortem
 subiit; & sempiternus esse non desit, ut vtrumq; signis
 non dubiis manifestetur, quod vera sit in Christo humi-
 litas, & vera maiestas. Quia ideò se humanæ infirmi-
 tati virtus diuina conseruit; ut dum Deus sua facit ef-
 se, quæ nostra sunt; nostra faceret esse, quæ sua sunt.
 Non ergo aberat à patre filius, nec à filio pater: & illa
 deitas incommutabilis, & inseparabilis Trinitas, ni-
 hil sui poterat à se habere discretum. Quamuis enim su-
 sceptræ incarnationis dispensatio, ad unigenitum Dei
 filium propriè pertineret; sic tamen pater non abiunge-
 batur à filio; quemadmodum caro non diuidebatur à
 verbo

verbo. Ideò ergo Iesus voce magna clamabat, dicens: Quare me dereliquisti? vt notum omnibus faceret; quare oportuerit eum non crui, non defendi; sed se uientium manibus derelinqui, hoc est, saluatorem mundi fieri: & omnium hominum redemptorem, non per misericordiam, sed per misericordiam, nec amissione auxilii, sed definitione moriendi. Quæ verò illic vitæ intercessio sentienda est, vbi anima & potestate est emissa, & potestate reuocata? Dicit enim Beatus Apostolus, quod pater filio non pepercit; sed pro nobis omnibus tradidit eum. Et iterum dicit: Quoniam Christus dilexit ecclesiam, & semetipsum tradidit pro ea, vt eam sanctificaret. Vnde tradi dominum passioni, tam fuit paternæ quàm ipsius voluntatis, vt eum non solum pater relinqueret; sed etiam ipse se quadam ratione defereret, non trepida discessione, sed voluntaria cessione. Continuit enim se ab impijs crucifixi potestas: & vt dispositione vteretur occulta, vti noluit virtute manifesta. Nam qui mortem & mortis authorem sua venerat passione destruere; quomodo peccatores saluos faceret, si persecutoribus repugnaret? Iudeorum igitur hoc fuerat, (dilectissimi) vt Iesum crederent à Deo relictum, in quem tanto scelere seuire potuissent, qui sacramentum mirabilis patientiæ nescientes, sacrilega elusione dicebant: Alios saluos fecit, seipsum non potest saluum facere. Si Rex Israël est, descendat nunc de cruce, & credemus ei. Sed hæc ex patribus hætenus.

Verum cum prædictum fuisset liquefcere debuisse cor eius, in medio ventris eius; arefcere tanquam testam virtutem eius; & linguam adhæsuram faucibus illius; cum propter nocturnos & diurnos labores; tum propter dolores, spirituū ac sanguinis exhaustionē: & vt compleretur scriptura illa: *Dederunt in escam meam fel: & in siti mea potauerunt me aceto*: clamauit, *Sitio*. Ardoris ac dilectionis sagitta hæc fuit. *Vox Domini intercidentis flammam ignis, flammam charitatis. Suscepit enim sitim flagris multo-
Cyrill. 6. timodis arefactam. Dolores enim, acres sunt ad extor-
Synod. 4- quendam sitim quodam insito inenarrabili calore in-
etio. 10- ternum examinante humorem, et igneis quibusdam ac-
cessibus patientia viscera concremantibus. Indifficile quippe fuerat cuncta valenti verbo Dei etiam hoc à propria carne remouere. sed quemadmodum spontè permisit cætera pati; patitur & hoc. Per spontaneā igitur
Arnold. voluntatem quærebat bibere. Exhaustum erat sacrum
4. trac: pectus sudore sanguineo, & lignum illud cui affixus e-
de septē nat, sanctis baiulauebat humeris: & vt solet ex mœsti-
verbis tia somnus nonnullis obrepere; sic poterat sitis illa accen-
domini. di. Forsitan sic erat: Ego verò Sacramentalem hanc sitim intelligo, in qua non tam desideratur potus, quàm hominum salus. Neque enim ab irrisoribus & interfecto-
ribus poterat beneficium expectari; quia omnes ad impietate proni, paratiores erant augere iniurias, quàm misereri vel compati. Persecuebant adhuc; nec flagel-*

lis, nec sputis, nec colaphis poterant saturari. Vnde nec consequens videtur, vt audita sitis, eorum cor emoliret, quibus parum erat quod in cruce pendeat, nec satis actum esse ipsa morte malignantibus videbatur. Christus tamen, sicut per David prædixerat, irrudentibus in *Psalm: 61.* se vniuersis, tanquam parieti inclinato, & maceræ depulsæ, currit & sitit. Sitit conuersionem: currit ad remissionem: exoluit quæ non rupuit. Et licet illi pretium illud magnum cogitarent repellere, iam absorpto serpente festinat ad lauacrum inimicorum, & moritur pro impiis, & rebelles adoptat, & tanti effectus beneficij largitur ingratiss.

Poterat autem & hanc sitim, vt & multa alia incommoda dissimulare dominus; sed voluit multos sitis suæ testes habere; vt & nos eius causa sitiamus & esuriamus aliquando: vel hoc ipso die, quo ille sitim & famem tantam nostra sustinuit causa: neq; solo cibo & potu, quod hæretici faciunt, verum à falso distinguamus Euangelium & veram doctrinam; sed etiam te Iudæa, charitas sitiebat Christi, quæ hoc illi propinas, quod ipsa es, acetum exoletum: nam patres tui fuerunt vicia suauißima, vicia saluberissima: *Fiat ergo mensa tua coram te in laqueum,* inquit David, *& in retributiones, & in scandalum.* Obscurentur oculi tui ne videant: & dorsum tuum semper incuruetur. Effundat dominus super te iram suam, & furor iræ illius comprehendat te. *Fiat habitatio tua de-*

serta, & in tabernaculis tuis non sit qui inhabitet; quoniam super dolorem vulnerum Mesiae tui addidisti.

Fuit hæc inhumanissima Iesu Christi mensa, dura illa fame, qua filij quidem istorum columbarum stercore, & alia foeditate, filiae autem carnibus natorum suorum vescebantur, expiata. *At ille cum gustasset, noluit bibere.* Memento igitur Christiane fellis & absinthij huius, quod tu peccatis tuis factori tuo propinasti: *vineam meam expectabam ut faceret uvas, & fecit labruscas.* Florens hic mundus spongia inanis est: & omnis concupiscentia eius aceto amarior.

Completa igitur magnus orator magnæ actionis causa conficit epilogum: sextamque ob signationis atque sigilli omnium laborum & dolorum suorum, *Joan. 19.* iacit sagittam: *Consummatum, inquit, est.* Fuit hæc *Psal. 28.* vox domini præparantis ceruos, & reuelabit condensam: *& in templo eius omnes dicent gloriam.* Consummata est non istorum, sed mea æternique patris voluntas. Consummatum est peccatum, sed & pro peccato satisfactum; ymbræ legis in res ipsas conuersæ sunt: signis Caluini relictus est locus nullus, & ideo *Mat. 27.* *lum templi,* quod figuris res adumbrat, *scissum est à summo usque deorsum.* *Mat. 15.* Completa Prophetia, confecti duri labores, superati hostes, mendaces linguæ & fallaces conticuerunt, fessa improbitas, iudicium mundi peractum, lata sententia, chyrographum mortis deletum, pater cœlestis placatus, pax facta, fœdus im-

das immortale à summo feciali sanguine æterni foederis ictum, refutati errores, subactæ potestates, mundus nouum accepit exordium, vt damnatio generantis non obesset, quibus saluandis regeneratio subueniret, mors mortua est, vita reuixit. Transierunt vetera, & ecce facta sunt omnia noua; vt vniuersorum in Christo credentium, & in sancto spiritu renatorum per ipsum, & cum ipso vna esset passionis societas, & resurrectionis æternitas, dicente Apostolo: *Mortui enim estis, & vita vestra est abscondita cum Christo in Deo.* Paul: ad Colos: 3.

Adextremum vt testaretur se verum Deum & hominem ex anima rationali & carne humana constātem, contra omnes in futurum hæreses, esse; sacrificium vespertinum plenum odoris & suauitatis patri offerens, exclamauit voce magna verbis Dauidicis, cuius Psalmos tunc in cruce orasse dicitur, quos ecclesia malignantium odit: *Pater in manus tuas commendo spiritum meum.* Vt probaret non vi ereptam, sed spontè & voluntate positam, dilectam animam suam; pro nobisq; oblatam: req; ipsa doceret eum se pastorem esse, qui ponit animam suam pro ouibus suis; neminemq; maiorem charitatem habere, quàm vt animā suam ponat quis etiā pro inimicis suis: *Et inclinato capite emisit spiritum,* ac in corpus die tertia suscitandum, quietem placidi soporis immisit. *Ioan: 19.* Quis ita facile, inquit Diuus AVgustinus, dormiuit,

uit, vt iste animam suam patri reddidit? Quis tam facile & validè vestimenta deposuit sua; vt iste tunicā humanitatis nostræ deponit? Nec mirum; mortis enim & vitæ Dominus erat. In cuius manu non illius tantum anima fuit; sed omnes omnium spiritus sunt iustorū. ex qua nemo vnquam poterit eripere illos, vt non necesse sit eos, aut in campos quosdam Elysios cum hæreticis relegare; aut somno æterno, duræq; mortalitati addicere, cum in manu omnipotentis Dei deponamus illos, nec obliuiscamur fideiussoris nostri; quia ipse animam suam posuit pro nobis. Præclare verò Augustinus dicere solebat: *Neminem etsi nullius sceleris sibi conscius esset, committere debere, vt sine pœnitentia migret de hac vita; cum ipse Dei filius sine oratione non moriatur.* Quod igitur aliquando dixit; id reipsa contra omnem Arianam, Ebionæamque impietatem nunc magnificè probauit: potestatem nempe se habere ponere animā suam, & iterum recipere eā. Qua causa? aut quis vnquam mortalium hæc talia profari potuit? Nō alia certè quàm illa; quod vt pater habet vitā in semetipso; sic dedit & filio habere vitā in semetipso. Verū hæc hæctenus. Septem verba locutus est Dei filius in cruce. Respondet iisdem pariter pater; ne putet hæretica impietas eum aut relictum aut neglectum esse à patre: septem mirificis tam præcedentibus quàm sequentibus signis. *Velum enim templi scissum est in duas partes, à*
sumi-

summo usq; deorsum. Mortuoq; summo sacerdote omnia sacra quondam latentia aperta, portaq; paradysi referata: & terra mota est, & petræ scissæ sunt; pectora tamen Iudaica omnibus petris duriora non mollescunt: monumenta, id est, mortis sedes & domicilia referata; multaq; corpora sanctorum qui dormierant surrexerunt, & exeuntes de monumentis post resurrectionem eius, venerunt in sanctam civitatem, & apparuerunt multis. *Videns autem Centurio, qui ex aduerso stabat quod factum erat, quia sic clamans expirasset, glorificauit Deum.* Pulcherrimā totius causæ contra omnem Iudaicā, Saracenicā, Arianāq; perfidiam, & impietatem facit Catastrophen. Verè filius Dei erat homo iste: Deum & hominem, ethnicus homo confitetur, Iudæus tacet: *Impietatem Iudaicam, inquit S. Leo, monumentis & petris omnibus duriores, nulla proditur mitigasse compunctio; vt appareat paratiores ad intelligendum filium Dei, tunc fuisse Romanos milites; quam Ismaeliticos Sacerdotes, aut nunc Arianos.* Repetunt iterum atq; sapius hunc eundem epilogum milites: repetit turba: *Verè filius Dei erat iste.* vertuntur contumeliæ in honores: *Et qui, inquit, cum eo erant custodientes Iesum, viso terræ motu, & his quæ fiebant timuerunt valde dicentes: Verè filius Dei erat iste.* Et omnis turba eorum qui simul aderant ad spectaculum istud, & videbant quæ fiebant, percutientes pectora sua reuertebantur.

Leo serm
de pass.

Ff

tur.

tur. Quod ut idem aliquando faciant nostri noui Iudaifantes, Ebionitæ, Photiniani, Samosatenses, Ariani, Eunominiani, faxit Deus immortalis. Iudei autem quoniam Parasceue erat, ut non remanerent in cruce corpora Sabbatho, (erat enim magnus dies ille Sabbathi) rogauerunt Pilatum, ut frangerentur eorum crura, & tollerentur. Venerunt ergo milites, & primi quidem fregerunt crura, & alterius qui crucifixus est cum eo. Ad Iesum autem cum venissent, ut viderent eum iam mortuum, non fregerunt eius crura; sed unus militum, lancea latus eius aperuit, & continuo exiit sanguis & aqua. Sanguis inquam, qui reconciliando mundo, & pretium esset & poculum: aqua verò de lēdo peccato in lauacrum: Et qui videt testimonium perhibuit, & verum est testimonium eius, & ille scit, quia vera dicit, ut & vos credatis.

Ergo mortuus est Ionathas, qui fecit tantam salutem in Israël? Quomodo cecidit, qui saluare solebat populum Israël? & facta est salus magna in illa die. Agat igitur gratias vniuersum semen Iacob; quia non despexit dominus vocem orationis & deprecationis illius. Quid enim pro salute eius facere debuit, & non fecit? Vide, inquit Bernardus, *Christiane, caput inclinatum ad osculandum: brachia extensa ad amplexandum: manus perforatas ad largiendum: latus apertum ad diligendum: totius corporis extensionem ad se totum impendendum. Agnosce dignitatem tuam*

tuam : agnosce pretium tuum : agnosce pondus & magnitudinem peccati, quod tali hostia auferendum, & expiandum fuit : agnosce poenæ seueritatem, quæ tanto pretio redimenda erat : agnosce vim gloriæ, quæ tali mercede comparatur : & vide quid tu similiter redemptori tuo debeas, & quæ te poenæ maneant, si ingratus fueris : si filium Dei conculcaueris, & sanguinem testamenti pollutum duxeris, in quo sanctificatus es, & spiritui gratiæ contumeliam feceris.

Te verò Iesu Christe fili Dei viui, per hanc pretiosam mortem tuâ oramus omnes ; vt & nunc, & in vltimo die vitæ nostræ, animas item nostras æterno commendes Patri, easq; intra foramen petræ lateris tui recipias. Nunc autem cognouimus pater æterne, quod diligis nos ; quia non pepercisti filio tuo vnigenito propter nos. Quam ergo mercedem dabimus tibi ? aut quid dignum potest esse beneficio tuo ? si fortè digneris accipere nos ipsos ; nam & hoc ipsum quod sumus, tui sumus : *Ecce vox sanguinis fratris nostri Iesu clamat ad te de cruce.* Quid enim est domine quod pendet in ea : pendet inquam, quia præterita quasi præsentia coram te sunt. Vide domine pallium quod in manu adulteræ generationis, id est, Ægyptiacæ meretricis, pudicus ille adolescens reliquit, meliorem æstimans iacturam vestimenti, quàm innocentia suæ, magisq; eligens spoliatus à

carnis pallio in carcerem mortis descendere, quam
 per mundi gloriam adulterinæ voci acquiescere. Fi-
 lia populi mei induere cilicio: conspergere cinere:
 luctum vnigeniti, fac tibi planctum magnum. Ieru-
 salem surge, & exuere vestibus iucunditatis: induere
 cinere & cilicio; quia in te occisus est Saluator no-
 ster: Dic Regi & Regina, humiliamini, sedete; quo-
 niam descendit de capite corona gloriæ vestræ. Hic
 est enim ô Rex Stephane, Rex tuus, qui te exaltat de
 portis mortis; vt annunties omnes laudationes eius
 in portis filiæ Sion: *Susceptor tuus & liberator tuus*
de inimicis tuis inuicandis, qui liberat te de laqueo ve-
nantium, & à verbo aspero. Scapulis suis obumbrat ti-
bi, vt sub pennis eius securè degas; qui te scuto bonæ
voluntatis suæ tegit: qui obumbravit super caput tuum
in die belli; vt non timeas à timore nocturno. A sagit-
ta volante in die, à negotio perambulante in tenebris,
ab incursu & demonio meridiano; qui angelis suis
mandauit de te, vt custodiant te in omnibus viis tuis.
Vt super aspidem & basiliscum ambules: & conculees
leonem & draconem: qui longitudine dierum replet te:
& ostendet tibi salutare suum. Hunc igitur ames, hunc
diligas, hoc te oblectes: fasciculus myrrhæ sit dile-
ctus tuus, quem portes intra vbera tua. Tu autem
pater cœlestis, vide vtrum hæc sit tunica filij tui: re-
spice in hoc vestimentum eius adeò miserè à fera
peissima cōscissum ac lacerum, tamq; largo sangui-
ne asper-

ne aspersum: respice in hanc faciem deiectam sanguineq; & lachrymis madentem Christi tui, in hoc latus largè apertum, vulnera hæc profundè transfixa: & indue hoc pretio mortis eius nuditatem nostram; nosq; sanguine eius munda, sitq; mors eius custos vitæ & mortis nostræ. *Respice super familiam tuam, pro qua hic ipse filius tuus non dubitavit manibus tradi nocentium, & crucis subire tormentum.* Fiant oculi tui intenti super sponsam filij tui, Ecclesiam sanctam, super Regnum istud, Regem, Proceresq; Regni istius, Ciuitatem istam, & omnem Christianum populum. Sis domine exercituum, sis corona gloriæ & sertum exultationis residuo populi tui: & spiritus iudicij sedenti super iudicium: & fortitudo reuertentibus de bello ad portum.

Finem autem dicendi audiamus omnes. *Christo igitur passo in carne, & vos eadem cogitatione armamini; quia qui passus commortuusq; est Christo in carne, desit à peccatis, ut non iam desideris hominum, sed voluntati Dei quod reliquum est in carne uiuat temporis. Sufficit enim præteritum tempus ad voluntatem gentium consummandam, his qui ambulauerunt in luxuriis, desideris, uolentiis, comestationibus, potationibus, ebrietatibus, & illicitis idolorum cultibus.* Mortuus est sponsus pro sponsa: quid igitur restat, nisi ut moriatur sponsa pro sponso. Amen.

EPINICION

SIVE

GAVDIVM PASCHALE.

VIVIT Ioseph, & ipse dominatur in omni terra Egypti: Ioseph quoque ponet manus suas super oculos tuos. Genes. 45.

VTABANT QVONDAM inhumani fratres, ipsorum scelere ac cōspiratione, extinctum esse Ioseph: putabant nomē & memoriā eius, in perpetuum abolitam; sic enim v-

Gen. 44 nus pro omnibus, apud eundem deprecatur: Oro Domine, audi me, vt loquatur seruus tuus, verbum in auribus tuis: & ne irascaris famulo tuo; tu es enim post Pharaonem dominus meus: interrogasti prius seruos tuos, habetis patrem, aut fratrem? & nos respondimus tibi Domino meo: Est nobis pater senex, & puer paruulus, qui in senectute illius natus est, cuius vterinus frater mortuus est; & ipsum solum habet mater sua, & pater tenerē diligit illum. Putabat similiter gens Iudæa, caro ex carne, os ex ossibus, Christum Dominum alterum Ioseph, crudeli & iniqua sententia sua internecioni eum addicente, omnino periisse: cuius quidem illæ sunt voces. Videamus ergo si sermones illius

illius veri sint, & tentemus, quæ ventura sint illi, &
 sciemus, quæ erunt nouissima illius. Si enim est verus
 filius Dei, suscipiet illum, & liberabit illum de mani-
 bus contrariorum. Contumelia, & tormento interroge-
 mus eum; ut sciamus reuerentiam eius, & probemus
 patientiam illius: Morte turpissima condemnemus eum.
 Erit enim ei respectus ex sermonibus illius. Et illa:
 Confidit in Deo, saluum faciat eum si vult. Si filius
 Dei est descendat de cruce, & credemus illi: Alios sal-
 uos fecit, seipsum saluare non potest. Viuit tamen con-
 tra omnem sensum & voluntatem istorum Ioseph; &
 ipse dominatur in omni terra Egypti: constituit eum
 Pharao Dominum domus suæ, & omnis possessionis
 suæ: Lapis quem reprobauerunt edificantes, hic fa-
 ctus est in caput anguli. A Domino factum est istud, &
 est mirabile in oculis nostris. Sagittæ paruulorum fa-
 ctæ sunt plagæ istorum, & infirmata est omnis virtus e-
 orum. Qui habitat in cælis irridet eos, & dominus sub-
 sannat eos. Dissipatum est Dñi nutu consilium Achi-^{2 Reg. 17}
 tophe: cōsultor ipse suspendio interiit: benedixit Do-
 minus posterioribus Iob magis, quàm prioribus. Te-^{Ester 7.}
 net Aman crucem, quam Mardocheo parabat. Con-
 stitutus est noster Ioseph Rex super Sion montē san-
 ctum Dñi, prædicans præceptum eius: sperauit in
 Domino & saluum fecit eum; quia voluit eum. Sur-
 rexit de sepulchro & consedit super ceruices inimi-
 corum

corum suorum. *Cantemus ergo domino, quoniam magnificè glorificatus est: equum & ascensorem proiecit in mare*: ac Epinicion breue vtriusque Ioseph, hoc lætissimo ac triumphâli die occinamus; vt qui non ita pridè humiliationis diem illorū mœsti celebrauimus; iidē nūc exaltationis dies læti, eadē vtriusq. comparatione conseruata celebremus, salutata illa quæ in morte propè crucem steterat, proxima loco, proxima dolore, proxima amore: *Regina cæli lætare. &c.*

PRIMA PARS.

Comparemus igitur, vt cœpimus vtriusque Ioseph tempora, hoc modo. Consecutus est ille, postquam venditus est à suis, ac in Ægyptum translatus, nomen nouum, nomen excelsum, nomen magnificum, eiusque nominis exaltationem; sic enim inquit scriptura: *Vertitq; nomen illius, & vocauit eum lingua Ægyptiaca saluatorem mundi.* Sortitur longè maius excellentiusq; nomen alter Ioseph Christus, (inquit Paulus,) *factus est pro nobis obediens vsq; ad mortē, mortem autem crucis, propter quod & Deus exaltauit illū, & donauit illi nomen quod est super omne nomen; vt in nomine eius omne genu flectatur, cælestiū, terrestriū & infernorū.* Tantò autem maius nomen præ Ioseph hæreditauit; quātò pleniorē vberiorēque peperit salutem.

Pro

Pro veste polymita, quam impii fratres disce-
 pserunt, ac pecudis sanguine consperferunt, pro pal-
 lio, quo à meretrice spoliatus fuit, acquisiuit ami-
 ctum regium ille; sic enim scriptura: *Tulit annulum*
de manu sua Pharao, & dedit in manum eius, vesti-
uitq; cum stola byssina: & collo torquem aureum cir-
cumposuit. Quæsiuit alter Ioseph pro carnis suæ cō-
 fesso sacco, plenum gloriæ corpus; id autem est pro
 animali spirituale, pro patibili passionis expers, pro
 ignobili, gloriosum, pro infirmo in virtute. Quo no-
 mine magnificè patri in Psalmis gratias agit: *Con-*
scidisti saccum meum, & circumdediti me lætitia.

Pro fœdo & infami carcere, latus & dexteram
 Regis Pharaonis accepit Ioseph: *Vno tantum regni*
solio præcedam te, inquit Rex. Sortitur Christus Do-
 minus pro tribunali ludibrii & damnationis ini-
 quisimæ, tribunal æterni iudicii: pro cisterna, in
 qua pernoctârat, dexteram cœlestis parentis, cuius
 vocem hodierno die audiuit: *Filius meus es tu, ego*
hodie genui te. Sede à dextris meis, donec ponam ini-
micos tuos, scabellum pedum tuorum.

Factus est Ægypti princeps Ioseph, & prepositus
 est vniuersis populis Pharaonis imperio subiectis, ac
 vniuersæ domui eius: *Fecit eum,* inquit scriptura,
ascendere super currum suum secundum, clamante præ-
cone; ut omnes coram eo genu flecterent: & præpo-
situm esse scirent vniuersæ terræ Ægypti, hunc in mo-
 dum.

dum: *Ego sum Pharao: Absque tuo imperio, non mouebit quisquam manum aut pedem in omni terra Egypti.* Non dissimili voce hodierno die æternus parens compellat filium: *Postula à me & dabo tibi gentes hæreditatem tuam, & possessionem tuam terminos terræ. Et nunc reges intelligite, erudimini qui iudicatis terram. Seruite domino in timore, & exultate ei cum tremore. Osculamini filium, ne quando irascatur Dominus.* Quam quidem tam latè fusam hæreditatem, nunc hæretica labes & inuidia illi eripere, ex eiusq; manibus excutere necquicquam conatur.

5. Quæsiuit in Ægypto Ioseph sponfam: creuit duobus filiis, Manasse, quod interpretatur: *Obliuisci me fecit Deus laborum meorum, & domus patris mei:* & Ephraim, quod est: *Crescere me fecit Deus in terra paupertatis meæ.* Nactus est simili modo Christus Dominus sponfam, tum quando immisit in humanitatem suam soporem; ac de latere largè aperto alteram Euam profudit: eamq; sanguine & aqua lauit & sanctificauit, sibiq; ipsi despondit: augetur duobus filiis Iudaico inquam & gentili populo, populis amplissimis, quorum iidem erant fines qui & orbis. Qua sua foecunditate mirum in modum apud Dauidem lætatur: *Confitebor tibi in ecclesia magna, in populo graui laudabo te.*

6. Cesserunt sub potestatem IOseph inimici eius:

vidit supplices plorantes ante pedes suos fratres: audiuit modum: cognouit confessionem improbi facti: vindictæ potestatem ostendit. Et adorauerunt eum fratres sui, & confessi sunt: *Meritò hæc inquit patimur, quia peccauimus in fratrem nostrum, videntes angustias animæ illius, dum deprecaretur nos & nō audiuius; idcirco venit super nos ista tribulatio, & in oculis eius Deus inuenit iniquitatem seruorum suorum.* Omnia hæc longè magnificentius vidit, ac etiam nunc videt secundus Ioseph: videt inquam, vincit, debellat superbos, & parcit subiectis: modò ipsimet sibi parcere animum inducant, Christumque seruatorem suum cognoscant.

Confudit omnes diuinatores, coniectores, vaticinationes atq. respōsa primus Ioseph: Ægypti sapientes conuicit, eorumq; magister factus est: potentes fregit, sibiq; seruire cōegit. Deleuit etiā ipsa nomina idolorum, eorumq; cultores, ita vt nō ampliùs memoretur nomen illorū, noster Ioseph: oracula extinxit: sapientiā huius mundi, eam quidē, quæ superba & tumida fuit, stultā fecit: humilē autem erexit & illustrauit: reges & principes cruci suæ seruire ac colla subdere iussit: omnēq; sublimiorem vim cōtregit.

Seruauit à morte ac iniqua fame & eos à quibus venditus est, & eos qui illum sibi compararunt, & præterea alios multos Ioseph: eaque de causa se diuinitus in eas terras venditum & abductū fuisse te-

statur. Facit hoc longè magnificentiùs alter Ioseph: nec se tantùm aut suos, aut vnā aliquam gentem ad certum tempus aliquod seruat; sed illud efficit, vt qui credit in eum, siue ille amicus, siue inimicus fuerit, non pereat; sed habeat vitam æternam: panēque corporis & sanguinis sui vberimo eum ita reficit; vt nunquam ampliùs esuriat, ac vel proditorem ipsum, si modò tanto beneficio vtī potiùs, quàm abuti voluisset: *Conuertentur ad vesp̄eram, & famem patientur vt canes, & circumibunt ciuitatem: edent pauperes & saturabuntur, & laudabunt Dominum.*

9.

Obscurum erat nomen Ioseph, angustis terminis eius concludebatur gloria, ac propter humilitatem & abiectionem, in hominum ignoratione versabatur: à solis vix cognoscebatur fratribus, priusquā in Ægyptū venditus fuisset. At postquam eò translatus est, decus honosque eius increbuit, ac nomen vniuersam compleuit terram. Eodem modo Christi Domini fides & doctrina, antequam moreretur, angustis quibusdam finibus, pectoribus inquam Apostolorum, tanquam planta quædam pretiosa, summa hyeme angusto vase, continebatur. At vbi à morte surrexit; fides & doctrina eius totum peragrauit orbem: hocq; ipsum arbuſtū tanquam primo quodam vere, ex angusto illo vase translatus, ac secus decursus aquarum plantatus, extendit ramos suos vsque ad mare, & vsq; ad terminos terræ propagines suas, deditq; fructum suum in tempore suo.

Nudus ab omni re in Ægyptum ingressus Ioseph; quæsiuit magnam hæreditatem, non tam sibi quàm fratribus, posteritatiq̃ suæ. Idem nobis acquisiuit noster Ioseph, vt hæredes quidem Dei, cohæredes autem essemus sui. 10.

Benedixit Dominus Ægypto propter Ioseph, & multiplicauit eum tam in ædibus quàm in agris. In Christo benedictæ sunt omnes familiæ gentiû. Sperauit igitur vterq; Ioseph in Dño, & saluos fecit illos quia voluit eos: *Fecit potetiam in brachio suo: dispersit superbos mente cordis sui.* Neq; enim quisquam in eo sperauit vnquam, & confusus est. *In te sperauerunt patres nostri: sperauerunt & liberasti eos.* 11.

Auditumq̃ue est hoc, & coepit vulgari in aula regis: *Venerunt fratres Ioseph. Et gausus est Pharaon, & omnis familia eius.* Audiatur hoc idem etiam nunc in aula Regis mei: *Surrexit Christus de sepulchro, Alleluia, alleluia, alleluia.* Congaudeat & rex & familia eius iusto Ioseph: cuius posterioribus Deus magis benedixit, quàm prioribus. *Cantemus Domino, quia magnificè glorificatus est: equum et ascensorem proiecit in mare. Alleluia, alleluia, alleluia.*

SECVNDA PARS.

Viuit Ioseph.

DIEM humiliationis & exaltationis vtriusque
G g 3
Ioseph

Ioseph superioribus diebus celebrauimus; nunc diē manifestationis vtriusque, eadem conseruata comparatione & breuitate videamus.

1. Multoties multisque modis cognoscitur à fratribus, eosque; recognoscit primus Ioseph; itidem apparet multoties post resurrectionem suam in multis signis & argumentis noster Ioseph.
2. Cognoscit primùm Ioseph fratres, deinde cognoscitur ab illis. Quonam tandem modo prius inquam cognoscit seruator periclitantes, Dñs subditos, patronus cliētes, quàm è cōtrariò, quod plerunque vsu venit, cognoscitur; sic enim, inquit, scriptura: *Et tamē fratres ipse cognoscens nō est cognitus ab illis, recordatusq; est somniorū quæ aliquando viderat.* Idem euenit hodierno die alteri Ioseph: *Iesus*, inquit, *appropinquans ibat cum illis, oculi autem eorum tenebantur ne eum agnoscerent.* Tenebantur autem vtrorūq; oculi cōscientia peccati. Nam & illi fratrem venderunt; & isti trepidi relicto Domino nescio in quibus angulis delituerunt. Innocens oculus perspicax & liber est, facilè cernit omnia; cœcum & obscurū scelus, luce caret: in tenebris versatur: perduto lumine cordis, & corporis lumē facile cœcutit. limpidò oculo opus est, & ab omni sorde libero hunc solem aspecturo: *Querite*, inquit, *Dñm in bonitate.* Ideo plerūq; malè creditur; quia prauè & licentiosè viuatur. Primùm dominus respicit Petrum; tum demum videtur à Pe-

à Petro. Beatus igitur ille, quem tu Domine primus oculo misericordiæ tuæ respexeris. Misericordia ergo tua præueniat nos: & subsequatur omnibus diebus vitæ nostræ.

Peregrini peregrinū in terra peregrina fratres Ioseph cognouerunt. Sed & Christus in forma peregrini peregrinis discipulis inter peregrinandum apparet. Habet & habuit semper præstans quiddam, Deoq; gratum peregrinatio: vel apud eos ipsos, qui solo regebātur rationis lumine. Quo veluti è fonte illæ leges hospitales, illa hospitalitatis iura manârūt. Primi credentiū patres Abraham, Isaac, Iacob, & omnes alii Patriarchæ exire iubentur de domo ac cognatione sua: peregrinantur: in casulis habitant: Angeli, ipseq; Angelorū dñus hospitio recipiuntur. Populus dei quadraginta annis per deserta circumductus est, cui illa toties inculcātur: *Memineris*, inquit, *quòd & tu peregrinus fueris in terra aliena*. Quid illa lotio peregrinantium pedū? quid amicum osculum? quid reliqua officia? Sed quæ causa tanti honoris? aut cur tanti sit peregrinatio? *Nō habemus enim hīc*, inquit Paulus, *ciuitatem manentem; sed futuram inquirimus*. Et alio loco de illis, qui per deserta, cauernas, solitudines oberrabant: & quibus non fuisse mundum dignū testatur Paulus: *Confitentes quia peregrini et hospites sunt sup̄ terrā. Qui enim hæc dicūt, significant se patriam inquirere*. Nusquam siquidem

3.

H. br. 11

COR-

corpus melius quàm in peregrinatione exercetur: nusquàm animus melius laxatur atq; reficitur: nusquàm liberiùs curæ & sollicitudines seculi remittuntur: nusquàm homo conditionē suam melius recognoscit.

4. Vterque Ioseph priusquam oculos suorum aperit; exercet, probat, castigat illos; vt dilata gaudia maiorem pariant lætitiā; & vt omne solatium non sit sine suo exercitio. Nam & primo fratrum in Ægyptum aduentu, obiurgat eos, ac quasi ad alienos duriùs loquitur Ioseph: ter exploratores vocat. Benjamin fratrem, quod illis mortis acerbissimæ instar fuit, ad se adduci iubet: in carcerem coniicit: domū vno solo retento, dissimulata omni cognatione omniq; amore, remittit: secundo item aduentu obiurgat similiter: poculū clam subiicit, furtiq; insinuat, Benjamin retinet, seruū facit. Vnde illa acerba Ruben, apud malè tractatos fratres, querela ac confelsio? *Nanquid non dixi vobis, nolite peccare in puerum, & non audistis me: En sanguis eius exquiratur.* Sed & CHRISTUS Dominus priusquam suis innotescat, oculos illorum ligat: fidem & amorem in se probat: docet, arguit, increpat, stultos & amentes vocat: deferere vult, agrè tenetur, ad speciem deferit, tūc demum se quis sit prodit, innotescit, cœlesti mensa pascit, ad suos remittit.

5. Vtraque hæc cognitio vtriusque Ioseph, non est facta sine aliqua specie piæ simulationis & dissimulationis.

lationis ; nam & Ioseph dissimulat se fratres nosse : dissimulat dolorem : dissimulat fraterna viscera. Simulat se alienum ; imò inimicum etiam si fieri posset. Et CHRISTVS Dominus Dominum se negat : serui & peregrini speciem repræsentat : amorem premit : abitum parat. Non quòd omninò simulatio aut dissimulatio bona sit (quæ tùm demum laudatur, vbi in eius vtilitatem, cui fucus fit, comparata est) sed vt per quæ quis peccat, per eadem puniatur. Simulauerant fratres Ioseph, eum à fera pessima deuoratum esse : hocque nomine patri imposuerunt, alienum sanguinem pro sanguine filii obtulerunt. Aliud item discipuli de Christo nunc confitentur, quàm aliquando senserunt : vtrique suis irretiuntur laqueis : per eadem similiter vtrique puniuntur. Sed & ipse pater istorum Iacob, deceptus est vestimentis Ioseph ; quia & ipse aliquo modo quondam aliena repræsentarat pro suis vestimenta, patri itidem suo Isaac ; hacque ratione primogenita Esau ad se auertit ; vt sic nullum malum impunitum, nullum bonum irremuneratum sit.

IN vtraque cognitione verus sensus de vtroque Ioseph ad aliquod tempus amittitur ; vt tantò certior & illustrior in omnem æternitatem euadat ac stabilatur. Nam & fratres de Ioseph aliud longè quàm fuit sentiunt ; dicunt enim : *Est nobis pater senex, & puer paruulus, qui in senectute illius natus est, cuius v-*

Hb

terinus

terinus fater est mortuus: & ipsum solam habet mater sua; pater verò tenere diligit illum. Et discipuli similiter: Nos, inquiunt, sperabamus quia ipse esset redempturus Israël: & nunc super hæc omnia, tertia dies est hodie quod hæc facta sunt. Sed et mulieres quædam ex nostris terruerunt nos, quæ ante lucem fuerunt ad monumentum, & non inuento corpore eius, venerunt dicentes se etiam visionem Angelorum vidisse, qui dicant eum vivere. Et abierunt quidam ex nostris ad monumentum; & ita inuenerunt sicut mulieres dixerunt: ipsum verò non inuenerunt. quorum hæsitatio facta est nostra instructio: fidei nostræ confirmatio: nominis vtriusque Ioseph illustratio. Casus enim sanctorum, sunt resurrectio eorum, qui labuntur.

7. Vterque IOSEPH cognitus est in fractione panis: vterque cœlitus datæ dispensator est mensæ: alter enim dum saccos suorum frumento implet, cognoscitur: alter itidem innotescit in fractione panis. Nusquam CHRISTVS melius cognoscitur, quàm in vsu panis, hoc est, in perceptione sacrorum corporis & sanguinis sui mysteriorum, quæ per fractionē panis designantur; ac etiam tū ibidem vt plerique putant, continebantur. Quibus cū hæretici vel non vtantur, vel malè vtantur, neq; Christū neq; sponsam eius rectè agnoscere possunt: nec agnoscent vnquam.

8. In vtriusq; agnitione ante verum & seriū gaudiū

diū, quod plerūq; euenit, fit pavor, metus & trepidatio. Nā & Ioseph toties lachrymatur & turbatur: *Auertit se*, inquit scriptura, *parumper & fleuit*. Sic viso Benjamin vterino fratre: *Deus*, inquit, *misereatur tui fili mi: festinauit in domū suam; quia commota fuerant viscera eius super fratre suo: & erūpebant lachrymæ, et introiens cubiculū flebat*. Quid fratres? hærent: quod se vertant non habent: in portu bonæ spei spem omnē amittunt. Vnde illæ voces Iudæ desperantis planē: *Oro domine mi, loquatur seruus tuus verbum in auribus tuis: & ne irascaris famulo tuo; tu es enim post Pharaonem Dominus meus. Interrogasti prius seruos tuos: Habetis patrem aut fratrem? Et nos respondimus tibi Domino meo: Est nobis pater senex, & puer parvulus, qui in senectute illius natus est, cuius vterinus frater est mortuus: & ipsum solum habet mater sua; pater verò tenere diliget eum. Dixistiq; servis tuis: Adducite eam ad me, & ponā oculos meos super illam. Quod cum seni retulissemus, respondit ille: Vos scitis quod duos genuerit mihi uxor mea. Egressus est vnus, & dixistis: Bestia deuorauit eum: & hucusq; non comparet. Si tuleritis & istum, & aliquid ei in via contigerit; deducetis canos meos cum mœrore ad inferos. Plenus igitur acerbitalis compellat Iosephum. Ego sum propriè seruus tuus, qui in meam hunc recepi fidem, & spondi, dicens: Nisi reduxero eum, peccati reus ero in patrem meum omni tempore. Manebo itaq; seruus tuus*

pro puero in ministerio domini mei, & puer ascendat cum fratribus suis; non enim possum redire ad patrem absente puero; ne calamitatis quæ oppressum est patrem meum, testis assistam. Similiter & Apostoli antequam Christum cognoscunt, hæsitant, titubant, dolent, tumultuantur, clausi intra exigua se claustra coërcent, ob idq; obiurgantur: *O stulti & tardi corde ad credendū, in omnibus quæ locuti sunt Prophetæ.* Ita ubiq; spinæ ante rosas, agones ante coronas, mœror ante gaudia, labor ante præmia. Vnde dicit: *Nōne hæc oportuit Christum pati, ac ita intrare in gloriam suam?* Et nos igitur si compatiemur, correpnabimus.

9. Vtriusq; cognitio in amorem, dilectionem, atq; incredibilem quandam lætitiā desinit; ubi omnis Christiana perfectio finiri debet: *Auditum est enim, inquit Scriptura, & celebri sermone vulgatum in aula Regis. Venerunt fratres Ioseph, & gaudius est Pharaō: & omnis familia eius.* Idem ardor, eadem lætitiā hīc apparet. *Nōne cor nostrum ardens erit in nobis, dum loqueretur in via, & aperiret nobis scripturas? Et surgentes eadem hora regressi sunt in Ierusalem: & inuenerunt congregatos undecim, & eos qui cum illis erant, dicentes: Quod surrexit Dominus verè: & apparuit Simoni. Gaudisi sunt ergo discipuli, viso Domino. Cantemus & nos domino, quia magnificè glorificatus est: equum & ascensorem proiecit in mare, Alleluia, alleluia, alleluia.*

TERTIA PARS.

Viuit Ioseph.

TEmpus cūctationis ac simulationis cuiusdam abiit: tempus manifestationis ac magni conuiuij adest. Iuuat igitur tanti tamq; munifici gaudij participem vel saltem spectatorem esse: iuuat conuiuij interesse.

Plenam pacem igitur primū adfert vterq; Ioseph: totumq; se fratribus prodit, aut effundit potius. Et primus quidem ille sic: *Ego sum Ioseph: Adhuc pater meus viuit?* Secundus autem: *Pax vobis: Ego sum, nolite timere.*

Explicat vterq; Ioseph suas opes apud fratres: & primus quidem ille sic: *Non vestro consilio, sed Dei voluntate huc missus sum, qui fecit me, quasi patrem Pharaonis, ac dominum vniuersę domus eius, ac principem in omni terra Egypti.* Et: *Nunciate Patri vniuersam gloriā meam: & cuncta quę vidistis in Egypto.* Deinde. *Ite in terram Chanaan, & tollite inde patrem vestrum, & cognationē: & venite ad me; & ego dabo vobis omnia bona Egypti; ut comedatis medullam terrę.* Secundus similiter idem facit. Ac primū diuinitatis suę diuitias explicat; dum mentes & cogitationes illorum se nosse earum manifestatione ostendit; dum tanta vi & splendore coruscus adest:

dum datam sibi omnem potestatem, siue in coelo, siue in terra paulò pòst dicit: Spiritum sanctum donat: remittendi peccata integram potestatem tradit.

Mat. 28 Data est mihi omnis potestas in coelo & in terra. Euntes ergo docete omnes gentes, baptisantes eas in nomine Patris & Filij & Spiritus sancti. Humanitatis deinde: ossa inquam, carnes, vulnera omnibus gemmis & margaritis pretiosiora. *Videte manus meas & pedes, quia ego ipse sum: palpate & videte; quia spiritus carnem & ossa non habet, sicut me videtis habere. Et cum hoc dixisset, ostendit eis manus & pedes, & latus.* Quas ille cicatrices, partim ad firmandam resurrectionem carnis suæ, partim ad confirmationem martyrum, consolationem bonorum, terrorem malorū, in testimonium dilectionis erga nos suæ, magnitudinem delicti nostri, signum & vexillum triumphalis victoriæ, pactum æterni foederis, relictas esse voluit: & cum quibus etiam nunc speciosus in conspectu Dei apparet, pro nobis iram furoris cordis illius, ob ea quæ admittuntur peccata, quasi placida aura quadam mitigans, multò meliùs clamantibus illis, peccatiq; veniam exposcentibus, quàm clamet aut clamauerit vnquam sanguis Abel.

3. Fit pauor, stupor, atq; extasis quædam super bonitate, magnificentia, ac potentia Dei: cuius consilium stat, & voluntas vbiq; manet, in ea mutua recognitione. Et de fratrum quidem Ioseph pauore & trepi-

173.
 trepidatione illud: *Non poterunt illi fratres respondere
 nimio terrore perterriti.* Vnde Ioseph dicit: *Nolite
 pauere.* De Apostolis autem. *Venit Iesus: Et stetit in
 medio illorum, & dicit eis: Pax vobis, nolite timere.*
*Conturbati verò & conterriti, putabant se spiritum
 videre. Et dixit eis. Quid turbati estis: & ascendunt
 cogitationes in corda vestra? Item: Adhuc autem il-
 li non credentibus & mirantibus præ gaudio, &c.*
 Nemo igitur resistat: nemo contradicat voluntati
 Dei: nemo consilia illius contemnat. Vt enim in die-
 bus deiectionis vtriusq; Ioseph, nihil dictum, nihil fa-
 ctum, nihil commissum fuit, nisi quod ab æterno pa-
 tre permissum & multò ante constitutum erat; ita
 & in exaltatione vtriusq; idem fieri videmus.

Conuiuatur vterq; Ioseph cum fratribus suis: &
 primus quidem sic: *Ponite, inquit, panes: Quibus po-
 sitis seorsim Ioseph, & seorsim fratribus: Aegyptiis quoq;
 qui vescebantur simul seorsim (illicitum est enim A-
 gyptiis comedere cum hebræis: & profanum putant
 huiuscemodi cōuiuium,) sederunt coram eo primogeni-
 tus iuxta primogenita sua, & minimus iuxta ætatem
 suam. Et mirabantur nimis sumptis partibus, quas ab
 eo acceperant: maiorq; pars venit Benjamin; ita vt
 quinque partibus excederet: biberuntq; & inebriati sunt
 cum eo. Conuiuatur & secundus Ioseph eodem mo-
 do cum fratribus suis. Habetis hîc aliquid quod man-
 ducetis. Et obtulerunt ei partem piscis assi: & fauam
 mellis.*

mellis. Cōuiuatur autem non aliqua necessitate sua; sed solatij suorum causa; sed gloriæ & resurrectionis suæ firmandæ gratia; nostræ item futuræ instaurationis adumbrandæ: cibus enim nouum facit hominem, & ipse innouatur, quæ resurrectionis est propria imago.

5. Consolatur vterque ad hospitalē mensam suos: excusat, animat, desperare non vult in æterni patris profunda consilia potiùs, quàm in eorum voluntatem transfert omnia. Et Ioseph quidē hunc in modum: *Non vestro consilio, sed Dei voluntate, huc missus sum qui fecit me, quasi patrem Pharaonis.* Et item. *Nolite pauere, neque vobis durum esse videatur, quod vendidistis me; pro salute enim vestra, misi me Deus ante vos in Ægyptum.* Noster autem hoc modo. *Nōne hæc oportuit Christum pati; & sic intrare in gloriam suam: & incipiens à Moyse, & omnibus Prophetis, interpretabatur illis in omnibus scripturis, quæ de illo dicta erant.*

6. Legationem vterque magnificam instruit, atq; expedit: ad patrem alter senem, ac vniuersam gentem suam. *Festinate & ascendite ad patrem meum, & dicetis ei: Hæc mandat filius tuus Ioseph. Deus me fecit Dominum vniuersæ terræ Ægypti. Descende ad me, ne moreris, & habitabis in terra Gessen: erisq; iuxta me, & tu & filii tui, & filiorum tuorum, oves tuæ, & armenta tua, & vniuersa quæ possides.* Alter ad filios

lios Dei, qui erant per orbem vniuersum dispersi, vt congregentur ac in vnum ouile comportētur: *Euntes inquit, docete omnes gentes, baptisantes eos: in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti: docentes eos seruare, quaecunque mandauī vobis.*

Dona legationis munifica mittit vterq; Ioseph. 7.
Ille quidem dedit plaustra, secundum Pharaonis imperium, & cibaria pro itinere. Singulis quoque proferri iussit binas stolas: Benjamin verò dedit trecentos argenteos, cum quinque stolis optimis, tantundem pecunie & vestium mittens patri suo: addens eis asinos decem, qui subueberent ex omnibus diuitiis Aegypti: & totidem asinas triticum in itinere panesq; portantes. Noster autem multiplicem quò ad Deum & quò ad hominem, pacem offert: Spiritum sanctum donat: suam auctoritatem tribuit: Hierarchicæ dignitatis honorem confert. Sicut misit me inquit, viuens pater; ita & ego mitto vos: Accipite Spiritum sanctum, quorū remiseritis peccata, remittentur eis: & quorum retinueritis, retenta sunt. Euntes in mundum vniuersum &c.

Viam ac itineris rationem, sortiendæq; partis in 8.
 regno gloriæ suæ proponit vterque Ioseph. Neque qualemcunque rationem, vtpotè Calvinianam, aut Lutheranam, sed tritam atq; catholicam per quam omnes incesserunt sancti. Via autem illa communis est, oportuisse nimirum vtrunque Ioseph pati; & sic relurgere, caputq; subleuare suū: neq; ipsos principes solos

solos, sed & omnes alios, qui ubi illi sunt ipsi aliquando peruenire volunt; ideo addit. *Et predicari in nomine eius penitentiam & remissionem peccatorum in omnes gentes.*

Consiliū igitur Domini stat, & omnis voluntas eius manet. *Isaia 66.* *Lætare ergo Ierusalem, & conuentum facite omnes, qui diligitis eum: gaudete cum lætitia, qui in tristitia fuistis; ut exultetis & satiemini ab vberibus consolationis vestræ. Dabit enim Dominus vobis coronam pro cinere: oleum gaudii pro luctu: pallium laudis pro spiritu mœroris. Eleuare, eleuare, consurge Ierusalem, quæ bibisti de manu Domini calicem iræ eius. Usque ad fundum calicis soporis bibisti, & epotasti usque ad fæces. Audi hæc paupercula & ebria non à vino. Hæc dicit dominator tuus Dominus, & Deus tuus, qui pugnavit pro populo suo. Ecce tuli de manu tua calicem soporis, fundum calicis indignationis tuæ, non adicies ut bibas ex illo ultra. Cantemus ergo Domino, quia magnificè glorificatus est: equum & ascensorem proiecit in mare. Alleluia, Alleluia, Alleluia.*

LAVS CHRISTO DOMINO

Oretur pro Authore.

Corrigenda.

- Pagina 30 versu 9 lege, *primum*, *qua*
Pag: 38. ver: 20. *quæ* genus.
Pag: 42 ver: 15. *voluntatis eiusdem cum patre*.
Pag: 47. ver 9. *periculo dormientes*:
Pag: 52 ver: 20. *hec omnia, & illud*.
Pag: 60. ver: 7. *Patrisq; eterni consilio*.
Pag: 63. ver: 20. *ante diluuium primum*.
Ibi: ver: 22. *Quod ubi ille audiuit*
Pag: 66. ver: 1. *consuerunt; eum comprehendunt*:
Pag: 70 ver: penult: *horum tamen; verum &c.*
Pag: 80. ver: 17. *nam Oratoria*
Pag: 89 ver: 20. *lapidet eos omnis populus*.
Pag: 96. ver: 18. *Lazarum quadriduanum*
Pag: 97. ver: 11. *Tu dixisti: ego sum*.
Pag: 103. ver: 4. *contestatus, confessus est*:
Pag: 105. ver: antepen: *Quæ & qualia iudicia sint*:
Pag: 123. ver: 8. *quanti esse debet*.
Pag: 138. ver: 4. *suis detrahit*.
Pag: 139. ver: 2. *diadema tuum futurum, tibi prædixi*:
Pag: 141. ver: 13. *spinis coronati*.
Pag: 142. ver: 7. *Per quam*
Pag: 154. ver: 10. *idne alieno*
Pag: 155. ver: 12. *quosdam non impertirent*.
Pag: 195. ver: 3. *simulacrum est*:
Pag: 218. ver 11. *voluntatem fratrum Ioseph*;
Ibi. ver: 14. *sua: viuit & Christus*.

*De rebus autem ipsis Ecclesia iudicet,
cui nos & omnia nostra sub-
iecta esse volumus.* ○

BIBLIOTHECA
UNIV. POLON.
CRACOVENSIS

